

1. BETÆNKNING

FRA

FORVALTNINGSKOMMISSIONEN AF 1946

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1947

Kommissionens Nedsættelse og Arbejde.

Under 28. Oktober 1946 udsendtes der gennem Finansministeriet følgende Meddelelse:

„Regeringen har anset det for ønskeligt, at der foretages en samlet Undersøgelse af Mulighederne for at forenkle Statens Forvaltning, og Statsministeren har overdraget Finansminister Thorkil Kristensen som Formand for en til det nævnte Formaal nedsat Kommission at lede dette Arbejde.

Finansministeren har derefter anmodet følgende om at indtræde som Medlemmer af Kommissionen:

Ministeren for særlige Anliggender *Per Federspiel*,
Departementschef i Finansministeriet *K. H. Kofoed*,
Departementschef i Statsministeriet *Andreas Møller*,
Afdelingschef i Handelsministeriet *K. Skat Rørdam*,
Kontorchef i Indenrigsministeriet *M. J. Clausen*,
Fuldmægtig i Arbejds- og Socialministeriet *V. F. Wedell-Wedellsborg*,
Hovedrevisor *J. Løn*,
Overtrafikinspektør *Niels Johnsen*,
Stiftamtmand *Jens Pinholt*,
Politidirektør *Aage Seidenfaden*,
Økonomidirektør i Københavns Kommune *Holger Koed*,
Kommunaldirektør i Esbjerg *Hans Nielsen*,
Sogneraadsformand *A. J. Andersen*, Tommerup,
Underdirektør i Magasin du Nord, *Viggo Villadsen*.

Det er overdraget Minister Per Federspiel og Departementschef K. H. Kofoed at fungere som Forvaltningskommissionens Næstformænd.

Ekspeditionssekretær i Finansministeriet *Niels Thorsen* er beskikket som Kommissionens Sekretær.

Det vil i særlig Grad være Kommissionens Opgave at undersøge og overveje følgende Spørgsmaal:

Betimeligheden af at overføre Sager, som det hidtil har været overdraget Centraladministrationen eller centrale Statsinstitutioner at behandle, til lokale Administrationer.

Udskillelse fra de egentlige Departementer af Forvaltningsomraader, hvis Placering naturligt hører hjemme i et Direktorat eller andet administrativt Organ,

en mere rationel Sagfordeling inden for de forskellige Administrationsomraader, større Offentlighed i Forvaltningen,

Forvaltningens Forhold til Lovgivnings- og Bevillingsmyndigheden,

det i Forvaltningen ansatte Personales praktiske og teoretiske Uddannelse,

Ændringer inden for den egentlige departementale Administration i de gældende Regler, bl. a. med Hensyn til den nuværende Adgang til i en vis Udstrækning at opnaa Dispensation for den normale Arbejdstid,

Tidspunktet og Formen for en Afvikling af de under Krigsperioden oprettede midlertidige Administrationsorganer,

Gennemførelse af en Rationalisering af Forvaltningens Arbejdsmetoder, bl. a. ved forøget Anvendelse af moderne tekniske Hjælpemidler,

Opgaverne for Kontrollen med Statsforvaltningen."

Forvaltningskommissionen af 1946 afholdt kort efter Nedsættelsen en Række Plenarmøder, hvor der dels førtes en Generaldebat om det forestaaende Arbejdes Formaal, Omfang og Form, dels nedsattes følgende Hovedudvalg til Behandling af de større sammenhængende Spørgsmaal inden for Rammerne for Kommissionens Opgaver:

Udvalg 1. Forholdet mellem Lovgivningsmagten og Administrationen.

Formanden, Finansminister *Thorkil Kristensen*,
Minister *Per Federspiel*,
Departementschef *K. H. Kofoed*,
Departementschef *Andr. Møller*,
Stiftamtmand *Pinholt*,
Politidirektør *Seidenfaden*,
Fuldmægtig *Wedell-Wedellsborg*,

Endvidere er Udvalget suppleret med Professor, Dr. jur. *Poul Andersen*, der ikke er Medlem af Kommissionen.

Udvalget vil yderligere blive suppleret med Repræsentanter for de politiske Partier, der er repræsenterede i Folketingets Finansudvalg. De 5 paagældende Partiers Formænd er tilskrevet herom.

Udvalg 2. Større Offentlighed i Forvaltningen.

Minister *Per Federspiel* (Formand),
Økonomidirektør *Koed*,
Departementschef *Andr. Møller*,
Kommunaldirektør *Hans Nielsen*,
Politidirektør *Seidenfaden*,
Direktør *Villadsen*,
Fuldmægtig *Wedell-Wedellsborg*,

Endvidere er Udvalget suppleret med Professor, Dr. jur. *Poul Andersen*.

Udvalg 3. Personalets Rekruttering og Uddannelse.

Udvalget blev ophævet kort efter dets Nedsættelse og forinden Afholdelse af Møde; dets Arbejdsomraade blev inddraget under Udvalg 8.

Udvalg 4. Kontrollen med Statsforvaltningen.

Minister *Per Federspiel* (Formand),
 Sogneraadsformand *A. J. Andersen*,
 Departementschef *K. H. Kofoed*,
 Hovedrevisor *Løn*,
 Departementschef *Andr. Møller*,
 Stiftamtmand *Pinholt*,

Endvidere er Udvalget suppleret med Professor, Dr. jur. *Poul Andersen*.

Udvalg 5. Sagfordelingen mellem de centrale Administrationsomraader, Forholdet mellem Departementer og Direktoratser samt det indbyrdes Samarbejde.

Departementschef *Kofoed* (Formand),
 Overtrafikinspektør *Johnsen*,
 Hovedrevisor *Løn*,
 Departementschef *Andr. Møller*,
 Stiftamtmand *Pinholt*,
 Afdelingschef *Skat Rørdam*,
 Fuldmægtig *Wedell-Wedellsborg*.

Endvidere er Udvalget suppleret med Departementschef *E. Dige*, Finansministeriet.

Udvalg 6. Afviklingen af de midlertidige Administrationsorganer.

Minister *Per Federspiel* (Formand),
 Sogneraadsformand *A. J. Andersen*,
 Kontorchef *Clausen*,
 Økonomidirektør *Koed*,
 Departementschef *Andr. Møller*,
 Kommunaldirektør *Hans Nielsen*,
 Afdelingschef *Skat-Rørdam*.

Udvalg 7. Decentralisering af den centrale Administration.

Formanden, Finansminister *Thorkil Kristensen*,
 Departementschef *K. H. Kofoed* (Næstformand),
 Sogneraadsformand *A. J. Andersen*,
 Kontorchef *Clausen*,
 Økonomidirektør *Koed*,
 Kommunaldirektør *Hans Nielsen*,
 Stiftamtmand *Pinholt*,
 Politidirektør *Seidenfaden*.

Endvidere er Udvalget suppleret med Amtmand *P. C. von Stemann*, Rønne, og Amtforvalter *O. E. Sonne*, Maribo.

Udvalg 8. Centraludvalg for Gennemgangen af de enkelte Centralstyrelser, bl. a. med en Rationalisering af Arbejdsmetoderne for Øje.

Departementschef *Kofoed* (Formand),
 Departementschef *Andr. Møller* (Næstformand),
 Kontorchef *Clausen*,
 Overtrafikinspektør *Johnsen*,

Økonomidirektør *Koed*,
 Hovedrevisor *Lon*,
 Afdelingschef *Skat Rordam*,
 Direktør *Villadsen*,
 Fuldmægtig *Wedell-Wedellsborg*.

Son. Sekretær for Udvalg 1 fungerer Ekspeditionssekretær *H. P. Gotrik*, Finansministeriet; for Udvalg 2 midlertidigt Kommissionens Sekretær; for Udvalg 4 Sekretær i Hovedrevisoraterne under Finansministeriet *J. Bredsdorff*; for Udvalg 6 Fuldmægtig *Erik Schmidt*, Finansministeriet og for Udvalg 5, 7 og 8 Kommissionens Sekretær.

Saamlige Udvalg har afholdt Møder og foretaget indledende Drøftelser og Undersøgelser. Der er herefter indtil nu nedsat følgende Arbejdsudvalg:

Under Udvalg 5.

- a. Arbejdsudvalget til Undersøgelse af den administrative Organisation af Statens Udlånsvirksomhed, herunder ogsaa Kongeriget Danmarks Hypotekbank med tilknyttede Institutioner, samt af Fonde, navnlig af udlånsmæssig Karakter.

Departementschef *Dige* (Formand),
 Kontorchef *Clausen*,
 Økonomidirektør *Koed*,
 Afdelingschef *Skat Rordam*,
 Direktør *Villadsen*,

Endvidere: Hovedrevisor *O. K. F. Remke*, 1. Hovedrevisorat, og Afdelingschef *C. M. Christiansen*, Finansministeriet.

Arbejdsudvalgets Sekretærforretninger varetages af Fuldmægtig *L. Frederiksen*, Finansministeriet, og Kommissionens Sekretær.

- b. Arbejdsudvalget til Undersøgelse af Spørgsmaalet om Oprettelsen af et for alle Statens Hospitaler fælles Direktorat.

Departementschef *K. H. Kofoed* (Formand),
 Kontorchef *Clausen*,
 Departementschef *Dige*,
 Departementschef *Andr. Møller*,
 Stiftamtmand *Pinholt*,

Sekretærforretningerne varetages af Ekspeditionssekretær, Frk. *Bodil Andersen*, Finansministeriet, og Kommissionens Sekretær.

Under Udvalg 7.

- c. Arbejdsudvalget vedrørende Amtskontorernes Forretningsomraade.

Kontorchef *Clausen* (Formand),
 Stiftamtmand *Pinholt*,
 Politidirektør *Seidenfaden*,
 Amtmand *von Stemann*,

Sekretærforretningerne varetages af Sekretær *Louis Heegaard*, Indenrigsministeriet, og Kommissionens Sekretær.

- d. Arbejdsudvalget vedrørende Amtstuernes Forretningsomraade.

Departementschef *Kofoed* (Formand),
 Kommunaldirektør *Hans Nielsen*,
 Amtsforvalter *Sonne*.

Endvidere: Kontorchef *Chr. Strøm*, Skattedepartementet, som Repræsentant for dette.

Sekretærforretningerne varetages af Kommissionens Sekretær.

- e. Arbejdsudvalget vedrørende Politi- og Retskontorernes Forretningsomraade.

Politidirektør *Seidenfaden* (Formand),
Amtmand *von Stemann*,

Endvidere: Kontorchef *Erik Andersen*, Justitsministeriet, og Dommer *K. M. Lorentzen*, Skive, M. F.

Sekretærforretningerne varetages af Sekretær *Poul Gaarden*, Justitsministeriet, og Kommissionens Sekretær.

- f. Arbejdsudvalget vedrørende de kommunale Kontorers statslige Forretningsomraader.

Stiftamtmand *Pinholt* (Formand),
Sogneraadsformand *A. J. Andersen*,
Kontorchef *Clausen*,
Økonomidirektør *Koed*,
Kommunaldirektør *Hans Nielsen*.

Endvidere: Afdelingschef *Frode Rasmussen*, Lyngby.

Sekretærforretningerne varetages af Sekretær *Louis Heegaard*, Indenrigsministeriet, og Kommissionens Sekretær.

- g. Arbejdsudvalget for de øvrige Forretningsomraader.

Departementschef *Kofoed* (Formand),
Kontorchef *Clausen*,
Økonomidirektør *Koed*,
Amtmand *von Stemann*.

Sekretærforretningerne varetages af Kommissionens Sekretær.

Efter Aftale mellem Justitsministeren og Kommissionens Formand er der endvidere nedsat nedennævnte Udvalg, der vel ikke er fremgaaet direkte af Kommissionen eller nedsat af denne, men som dog henhører under Kommissionens Virksomhed og afgiver Indstilling til denne:

- h. Udvalget vedrørende Fængselsvæsenets Forhold.

Departementschef *K. H. Kofoed* (Formand),
Departementschef *Andr. Møller*,
Direktør *Villadsen*.

Endvidere: Amtmand *C. A. Hilbert* (Næstformand), Direktør *H. Tetens*, Fængselsvæsenet, Kontorchef *C. Jepsen*, Direktoratet for Fængselsvæsenet, Dommer *K. M. Lorentzen*, M. F. Skive, Kontorchef *H. Engmann*, Finansministeriet.

Udvalgets Sekretærforretninger varetages af Kontorchef *Jepsen* og Ekspeditionssekretær, Frk. *Bodil Andersen*, Finansministeriet.

- i. Udvalget vedrørende Rigspolitiets Forhold.

Departementschef *Kofoed* (Formand),
Departementschef *Andr. Møller*,
Direktør *Villadsen*.

Endvidere: Amtmand *C. A. Hilbert* (Næstformand), fg. Rigspolitichef *K. Begtrup-Hansen*, Dommer *K. M. Lorentzen*, M. F., Skive, Kontorchef *Erik Andersen*, Justitsministeriet, Kontorchef *H. Engmann*, Finansministeriet.

Som Sekretærer for Udvalget fungerer Fuldmægtig i Justitsministeriet *N. Schaumborg-Christensen* og Ekspeditionssekretær, Frk. *Bodil Andersen*, Finansministeriet.

Kort forinden Kommissionen genoptog sine Møder efter Sommerferien 1947, afgik Kommissionsmedlem, Sogneraadsformand *A. J. Andersen*, Tommerup, ved Døden. Han efterfulgtes af Sogneraadsmedlem, Gaardejer *Jens Jensen*, Rørkær pr. Vesterlund, der tillige indtraadte i de forskellige Hovedudvalg og Arbejdsudvalg, i hvis Arbejde *A. J. Andersen* havde deltaget.

Afdelingschef i Handelsministeriet *K. Skat-Rordam* tiltraadte pr. 1. Oktober 1947 en Stilling inden for det private Erhvervsliv og udtraadte herefter som Medlem af Kommissionen og de respektive Udvalg. Som hans Efterfølger er udpeget Departementschef i Forsyningsministeriet *E. Sveinbjørnsson*.

Kommissionen afgiver hermed sin 1. Betænkning, omfattende Decentralisationsforslag inden for Amtstuernes Forretningsomraade (med tilhørende Bilag 1). Som Bilag 2 medfølger en fra Udvalget angaaende Fængselsvæsenets Forhold forelagt 1ste Betænkning omhandlende Spørgsmaalet om Muligheden for Nedlæggelse af et Antal Fængselsanstalter og Lejre, og som Bilag 3 en fra Udvalget angaaende Rigspolitiets Forhold oversendt Indstilling vedrørende Begrænsning af Politistyrken. Forvaltningskommissionen har behandlet foranævnte Betænkning og Indstilling, og Kommissionen kan for sit Vedkommende anbefale de heri stillede Forslag, idet man specielt angaaende Betænkningen om Fængselsvæsenet dog bemærker, at man ikke har taget Stilling til Forslagenes Enkeltheder.

I sit Plenarmøde den 27. August 1947 vedtog Kommissionen at rette Henvendelse til Finansministeriet angaaende Oprettelse af et Forvaltningsnævn med tilhørende Kontor. Kommissionens Henvendelse er trykt som Bilag 4 til nærværende Betænkning. Endvidere vedtoges det at rette Henvendelse til Statsministeriet angaaende fornøden Hensyntagen til en passende Decentralisation i fremtidige Lovudkast m. v., jfr. Bilag 5. Endelig har man opfordret Ministerier og Styrelser til at fremkomme med Decentralisationsforslag, jfr. Bilag 6.

Fra Finansministeriet har Kommissionen modtaget Underretning om, at Kommissionens Henvendelse angaaende Oprettelse af et Forvaltningsnævn m. v. har været forelagt Folketingets Finansudvalg, bilagt et i Finansministeriet udarbejdet Budget for de hermed forbundne Udgifter. Finansudvalget har tiltraadt Forslaget om Oprettelse af denne Institution som en midlertidig Foranstaltning, og Finansministeriet har derefter beskikket Departementschef *K. H. Kofod* som Formand for og Departementschef *Andr. Møller* og Direktor *Viggo Villadsen* som Medlemmer af Forvaltningsnævnet samt anmodet Ekspeditionssekretær Frk. *Bodil Andersen* om at være Nævnets Sekretær.

Som Leder af Forvaltningsnævnets Sekretariat, d. v. s. det Organ, der efter Nævnets Direktiver skal udføre de Undersøgelser og Organisationsarbejder, der følger som Led i Kommissionens Arbejde, eller eventuelt ønskes gennemført uafhængigt af dette, er beskikket fg. Departementschef *Sigurd Wechselmann*, Ministeriet for særlige Anliggender. Som Kontorchef er beskikket fg. Ekspeditionssekretær *Niels Thorsen*, der fortsat varetager Hvervet som Kommissionens Sekretær, og som Fuldmægtig Sekretær *Jørgen Bredsdorff*,

4. Hovedrevisorat. — Fra det private Erhvervsliv er engageret som Medarbejdere d'Herrer *Sam Kitaj*, *Kaj Steen Blunch* og *K. K. Mærsk*, der dels paa Handelshøjskolen er uddannet i, dels i Praxis har foretaget Organisationsundersøgelser og Rationaliseringsarbejder inden for Kontorvirksomhed. — Endelig er Kontorchef i Kongeriget Danmarks Hypotekbanks Revisionsafdeling *Erik Kløcker* indtil videre tilknyttet Nævnets Sekretariat til Løsning af særlige Opgaver indenfor Bogholderi og Regnskabsteknik.

Vedrørende Forholdet mellem Kommissionen, Forvaltningsnævnet og dettes Sekretariat henvises til Bemærkningerne herom i Bilag 4 til nærværende Betænkning.

Amtstuernes Forhold.

Vedrørende Amtstuernes Forhold har Kommissionens Udvalg 7 (Decentralisationsudvalget) nedsat et Arbejdsudvalg, bestaaende af Departementschef K. H. Kofoed (Formand), Kommunaldirektør Hans Nielsen og Amtsforvalter O. E. Sonne samt en af Skattedepartementet udpeget Repræsentant, Kontorchef Chr. Strøm. Som Grundlag for Udvalgets Arbejde er bl. a. benyttet en af Amtsforvalter Sonne udarbejdet, som Bilag medfølgende, Oversigt over Amtstuernes statslige Forvaltningsomraader samt et af samme med Tilslutning af Amtsforvalterforeningens Bestyrelse fremsat Forslag til Decentralisering af en Række statslige Funktioner, som nu er henlagt til Centralforvaltningen. Om de Punkter i dette Forslag, som omhandlede Spørgsmaal fra Skattedepartementets Ressort, har nævnte Departement afgivet en skriftlig Redegørelse. Arbejdsudvalget har endvidere fra Finansdepartementet — dels skriftlig, dels mundtlig — modtaget Oplysninger om dette Departements Syn paa de Decentralisationsforslag, der berører dettes Ressort. Dernæst er der fremskaffet Udtalelse fra Arbejds- og Socialministeriet, Ministeriet for offentlige Arbejder og Landbrugsministeriet angaaende de Forslag, som har Relation til disse Styrelser Forvaltningsomraader.

Efter at have gennemgaaet den foreliggende Indstilling fra Arbejdsudvalget samt drøftet de herunder opstaaede Spørgsmaal vedrørende saavel Decentraliseringen som Amtstueordningens hele Organisation og Virkemaade skal Kommissionen udtale følgende:

I. Vedrørende Indbetaling af Skatter, Afgifter, Prioritetsydelse m. m.

Der foreligger en Række Tilfælde, hvor Afgiftsansmeldelser indgives for sent, eller hvor Skatter, Afgifter og Prioritetsydelse m. m. bliver for sent indbetalt. Saadan Forsinkelse medfører ifølge Lovgivningen en Art Straf eller Bøde, enten i Form af forhøjet Afgift eller som et Rentetillæg — en Morarente. Naar Overskridelsen af Fristerne er ganske kort og uvæsentlig og er forenet med særligt undskyldende Momenter, eller der foreligger visse objektive Omstændigheder, saasom Forsinkelse i Postgangen, Trafikvanskeligheder, pludselig Sygdom, Bortrejse o. lign., vil det ofte forekomme Publikum ubilligt og uretfærdigt at skulle udrede disse Forhøjelser, hvorfor der fremkommer Anmodning om Fritagelse herfor. Amtstuerne er imidlertid ikke i Stand til paa egen Haand at frafalde den forhøjede Afgift, Rentetillægget eller Morarenten, men maa henvise de paagældende til at indgive Andragende herom til vedkommende centrale Myndighed, som Regel Skattedepartementet.

Denne Ordning maa forekomme unødigt omstændelig. Det vilde formentlig være baade praktisk og ubetænkeligt indenfor de Rammer, som Lovgivningen sætter herfor, at tillægge Amtstuerne en generel Bemyndigelse til helt eller delvis at frafalde Afgiftsforhøjelser m. v., dog at der maa være Adgang til Indbringelse af Amtstuens Afgørelse for ved-

kommende Centralmyndighed. En saadan Reform vil kunne bevirke lettere Adgang til hurtigere Afgørelser for Publikum, aflaste Centralmyndighederne og give Amtsforvalterne øget Ansvar. Hovedsynspunktet ved en saadan Ordning maa være, at det baade ifølge Lovgivningen og Forholdets Natur er nødvendigt at foretage Reaktion over for den Skyldner, der ikke præsterer sin Ydelse rettidigt, og der er i Kommissionen Enighed om, at denne lovfæstede Grundsætning ikke kan eller bør angribes, men at der paa den anden Side kan findes Tilfælde, hvor man vil finde det unødigt haardt at statuere tilregnelig Mora, og hvor man derfor maa være berettiget til at betragte Ydelsen som rettidigt erlagt. Det er herefter Opgaven at udskille disse sidste Tilfælde og at fastsætte Regler for den simpleste og hurtigste Behandling og Afgørelse af disse.

- A. Med Tilslutning fra Skattedepartementet skal Kommissionen derfor foreslaa, at den Finansministeren tilkommende Beføjelse til helt eller delvis at frafalde Afgiftsforhøjelse paa Grund af for sen Indgivelse af Gaveanmeldelse og Anmeldelse fra Aktieselskaber vedrørende Udbytterate delegeres til Amtsforvalterne, dog saaledes at Finansministeren giver Direktiver for Amtsforvalternes Udøvelse af Beføjelsen.
- B. Der er i Kommissionen Enighed om, at Krav om Rentetillæg ved for sen Indbetaling af
 - a. Alle Indkomst- og Formueskatter fra Kommuner ($\frac{1}{2}$ pCt. pr. paabegyndt Maaned),
 - b. Gaveafgift ($\frac{1}{6}$ pM. pr. Dag),
 - c. Udbytterate og Restrate fra Aktieselskaber ($\frac{1}{2}$ pCt. pr. paabegyndt Maaned),
 - d. Efterbetalinger i Anledning af urigtig Selvangivelse til Indkomst- og Formueskat (5 pCt. p. a. fra Ordrens Dato, hvis der ikke betales senest paa 4-Ugers Dagen fra Ordrens Dato),
 - e. Vægtafgift af Motorkøretøjer ($\frac{1}{2}$ pCt. pr. paabegyndt Maaned, dog mindst 10 Kr.),
 - f. Mellemkommunal Refusion fra Kommunerne (0,4 pCt. pr. paabegyndt Maaned),

kun undtagelsesvis, og naar der foreligger vægtige undskyldende Momenter kan frafaldes, men man er paa den anden Side af den Opfattelse, at det vil være baade praktisk og forsvarligt, at Afgørelsen i forekommende Enkelttilfælde træffes lokalt af Amtsforvalterne efter nærmere angivne Retningslinier fra Centraladministrationen. Da Antallet af Andragender vil være ringe, vil den økonomiske Betydning af Bemyndigelsen ikke være stor, hvortil kommer, at Udøvelsen af Amtsforvalternes Beføjelse vil ske under Ansvar for Revisionen, der kan undersøge, om Beføjelsen er anvendt inden for de fastsatte Retningslinier.

Kommissionen foreslaar derfor, at der efter Direktiver fra Centraladministrationen (Skattedepartementet) gives Amtsforvalterne Bemyndigelse til at frafalde Krav paa disse Rentetillæg, naar særlige Omstændigheder taler derfor.

C. Vedrørende

- a. Amtstueskatter af fast Ejendom (betales Skatten efter 30. Juni og 31. December, betales der straks Renter for 4 Maaneder med $\frac{1}{2}$ pCt. pr. Maaned) og
- b. Renter og Afdrag fra Debitorer for Statslaan (ved Betaling efter 11. Juli og 11. Januar beregnes Morarenter med 1 Øre for hver fulde 10 Kr. for hver paabegyndt Uge fra henholdsvis 11. Juni og 11. December),

er Kommissionen enig om, at Fritagelse for Erlæggelse af Morarenter principielt ikke kan eller bør finde Sted. Dels er Betaling af Morarenter fastsat i Lovgivningen og i Skylddokumenterne, dels drejer det sig her om Betaling af regelmæssige periodiske Ydelser, hvor gyldig Undskyldning for Forsinkelse normalt ikke findes. Kommissionen er derfor af den Opfattelse, at der alene i Tilfælde, hvor saavel de subjektive som de objektive

Momenter berettiger til undtagelsesvis at betragte den efter Forfaldstiden modtagne Ydelse som rettidig erlagt, kan bortses fra Betaling af Morarenter. Naar henses til det lange Tidsrum, i hvilket Debitor efter Ydelsens Forfaldstid kan præstere Betaling uden Mora, vil saadanne Tilfælde være sjældne, men skulde de forekomme, er det efter Kommissionens Opfattelse ubetænkeligt at tillægge Amtsforvalterne Bemyndigelse til da at frafalde Betaling af Morarenter. Kommissionen foreslaar derfor, at Amtsforvalterne alene bemyndiges til at frafalde Betaling af Morarenter ved for sen Erlæggelse af de her nævnte Ydelser, hvor der med tilbørlig Hensyntagen til Betalingsfristens Længde kan siges at have foreligget saadanne subjektive eller objektive Hindringer for Betaling uden Mora, at Ydelsen kan betragtes som rettidig modtaget. Bortset fra disse Undtagelsestilfælde bør der ikke kunne fritages for Betaling af Morarenter.

I alle Tilfælde bør den af Amtsforvalteren truffne Afgørelse kunne indbringes for vedkommende centrale Mynsighed.

Det er overfor Kommissionen oplyst, at Skattedepartementet har Betæneligheder ved en saa vid Udstrækning af Amtsforvalterens Bemyndigelse som foreslaaet under B. og C., men Kommissionen gaar ud fra, at Direktiver for Bemyndigelsens Udøvelse kan gives paa en saadan Maade, at disse Betæneligheder ikke vil vise sig at være begrundede.

II. Vedrørende Henstand til Debitorer for de Statslaan, hvoraf Ydelserne opkræves gennem Amtstuerne.

Efter den nuværende Ordning er det den administrerende Centralmyndighed (Finansministeriets Statsaktivforvaltning), der bevilger de omhandlede Debitorer Henstand med forfaldne Terminsydelser. I Cirkulære af 19. Juli 1943 har Finansministeriet dog med Hensyn til Laan i Statshusmandsbrug, hvad enten disse er ydet af Statskassen eller Jordfonden, meddelt Amtstuerne Bemyndigelse til efter Samraad med Formanden for paa-gældende Husmandsbrugskommission at give Henstand indtil 15. Oktober for Juni Termins Ydelse og indtil 15. April for Terminsydelser i December Termin.

Fra Amtsforvalternes Side er det foreslaaet, at denne Bemyndigelse udvides, saaledes at Amtstuerne bemyndigedes til imod Rentesvarelse at meddele Debitorer af enhver Art Henstand med Betaling af Renter og Afdrag, naar Forholdene taler derfor. Centralmyndigheden vilde alligevel have tilstrækkelig Kontrol med Terminsydelsernes Indbetaling, idet der kunde sendes den centrale Administration en Afskrift af de Indberetninger, som Amtstuerne tilstiller I. Hovedrevisorat sammen med Regnskaberne pr. Maj og November Maaned, hvilke Indberetninger indeholder en specificeret Opgørelse saavel over de Terminsydelser, der ikke er overgaaet til Inkasso, som over de af Inkassatorerne afregnede Inkassationer.

Overfor dette Forslag har Statsaktivforvaltningen indtaget det Standpunkt, at der ikke kan være noget til Hinder for, at der gives Amtstuerne en generel Bemyndigelse til mod Rentesvarelse at indrømme Debitorer for alle Laan af Statsmidler en lignende Henstand med Ydelsen, som den, der i forannævnte Cirkulære af 19. Juli 1943 er givet for Statshusmandsllaanenes Vedkommende. Bemyndigelsen bør dog kun omfatte Adgang til at give Henstand til Debitorer, som ikke er i Restance med Ydelser for tidligere Terminer, og Henstanden bør ikke gives for Tiden udover de fornævnte Frister, altsaa 15. Oktober og 15. April. Naar saadan Henstand gives af Amtstuen, bør denne sende en Notits derom til Finansministeriet. Dette sidste er paakrævet, for at man i Ekspeditionskontorerne af Hensyn til andre Ekspeditioner i Laanesagerne, der er afhængig af Betalingsforholdet, kan være à jour med, hvilken Indrømmelse Debitorerne har faaet. Man kan ikke være henvist til at faa disse Oplysninger halvaarsvis i Maj og November Maaned fra Hovedrevisoratet. Som

Forholdet nu er, skal der fra Amtstuerne pr. 1. Marts og 1. September indsendes Fortegnelse over Restanterne. Indtil disse Frister er man i Ekspeditionskontorerne ubekendt med, om en Laantager har betalt eller ej, og maa, naar dette skal oplyses, rette Spørgsmaal herom til Amtstuerne. Ved at udskyde disse generelle Oplysninger i to Maaneder, altsaa til Maj og November, vil man blive endnu daarligere orienteret i Ekspeditionskontorerne og være nødsaget til i flere Tilfælde end nu at rette Spørgsmaal til Amtstuerne. Af disse rent praktiske Grunde vil det være paakrævet, at Amtstuerne giver Notits i alle Tilfælde, hvor der fra disses Side gives Henstand.

Kommissionen maa i det væsentlige give de af Finansdepartementet fremsatte Synspunkter Medhold. En generel og ikke tidsbegrænset Bemyndigelse til Amtstuerne til at give Henstand med de omhandlede Terminsydelser vil medføre en paa dette vanskelige Omraade særlig uheldig Uensartethed i Behandlingen af Henstandsspørgsmaal. Disse bør f. Eks. i en Krigsperiode behandles efter Retningslinier, der fastlægges centralt ud fra sociale og finanspolitiske Synspunkter. Det maa ogsaa anses for tvivlsomt, om den lokale Embedsmand vil være tjent med at skulle forvalte en saa omfattende Bemyndigelse, som foran foreslaaet.

I Kommissionen er der herefter Enighed om at foreslaa, at den nuværende Henstandsordning kun ændres saaledes, at man — med visse nærmere Direktiver — udvider den Bemyndigelse, der er tillagt Amtsforvalterne i Cirkulæret af 19. Juli 1943 for saa vidt angaar Statshusmandsmaal, til at omfatte alle Statens Udlaan, for saa vidt Ydelserne af disse opkræves gennem Amtstuerne.

III. Vedrørende Vægtafgift af Motorkøretøjer.

I Loven om Vægtafgift af Motorkøretøjer (Nr. 135 af 28. April 1931) er der i § 4, Stk. 5, tillagt Ministeren for offentlige Arbejder Bemyndigelse til at frafalde eller tilbagebetale Vægtafgift i visse Tilfælde. Den nuværende Ekspeditionsmaade er i saadanne Sager normalt, at Andragende indgives til Politiet, der afgiver Erklæring vedrørende Køretøjet, hvorefter Sagen gaar til Amtstuen, derefter enten tilbage til Politiet og derfra til Ministeriet for offentlige Arbejder eller direkte til Ministeriet, som træffer Afgørelse og sender Sagen til Skattedepartementet, hvorfra Amtstuen saa modtager sin Forholdsordre. Denne Ekspedition kan undertiden vare flere Maaneder.

Da de i Loven angivne Fritagelses- eller Tilbagebetalingstilfælde er klart angivet, er der her nærmest Tale om rene Ekspeditionssager, saaledes at Afgørelsen med Fordel kan træffes lokalt. Der er i Kommissionen Enighed om at søge den hittidige Fremgangsmaade ændret, og man har fra Ministeriet for offentlige Arbejder erfaret, at dette vil se med Velvilje paa en Reform paa dette Omraade.

Kommissionen foreslaar herefter, at den Ministeren for offentlige Arbejder i nævnte Lovbestemmelse tillagte Beføjelse delegeres til Amtstuerne, dog saaledes at Amtforvalterens Afgørelse kan indbringes for Ministeriet.

IV. Vedrørende Fritagelse for Erlæggelse af Ejendomsskatter til Staten.

Ved § 8, Stk. 2, i Lov Nr. 352 af 7. August 1922 om Beskatning til Staten af faste Ejendomme er der tillagt Finansministeren Bemyndigelse til at indrømme velgørende Stiftelser og andre Institutioner med almennyttigt Formaal Fritagelse for Ejendomsskyld og Grundskyld af deres Bygninger med tilhørende Grund, Gaardsplads og Have. Lignende Fritagelse kan Finansministeren indrømme med Hensyn til Ejendomme og Lokaler, der er udlejet til Stiftelser og Institutioner som de nævnte eller til Anvendelse i Ojemed som

f. Eks. Skoler, Hospitaler, Gymnastik- og Forsamlingshuse. Den omtalte Fritagelse bevilges af Skattedepartementet og begrænses til hver Vurdering af vedkommende Ejendom; omvurderes Ejendommen, skal der paany søges om Fritagelse.

Fra Amtsforvalternes Side er der stillet Forslag om, *enten* at Praksis ændres saaledes, at Fritagelsen gælder indtil videre, men med Paalæg til Ansøgeren om at meddele Skattedepartementet Underretning om Ændring i Vedtægterne, der berører Stiftelsens eller Institutionens almenyttige Formaal, *eller* at Amtstuerne bemyndiges til at tilstaa Fritagelser for Stiftelser og Institutioner, der hidtil har faaet Fritagelse af Skattedepartementet, naar Vedtægterne og Ejendommens Benyttelse er uændret.

Skattedepartementet er af den Opfattelse, at Afgørelsen om Fritagelse altid bør træffes af dette, naar der første Gang søges om hel eller delvis Fritagelse. I saa Henseende ønskes den nugældende Ordning fastholdt, men man har intet at indvende imod, at Afgørelsen af Andragender, der er foraarsaget af ny Vurdering eller Omvurdering, træffes af Amtsforvalterne efter en almindelig Bemyndigelse af Finansministeren, saa længe den paagældende Institutions Vedtægter er uændrede, og Ejendommen stadig efter sin Benyttelse kan faa hel eller delvis Fritagelse. En tilsvarende Bemyndigelse bør i Købstæderne gives Kommunalbestyrelsen. Det forudsættes, at der med Hensyn til de almindelige Synspunkter for disse Afgørelser gives Direktiver af Finansministeren, og at der bliver Adgang til at indanke Afgørelsen for denne (Skattedepartementet).

Der er i Kommissionen Enighed om at foreslaa, at den af Skattedepartementet tiltraadte Reform paa dette Omraade gennemføres.

V. Vedrørende Stempelpapirforhandlingen m. m.

I Henhold til Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 202 af 20. September 1911 sker Forhandling af Stempelpapir og Stempelmærker uden for København og Frederiksberg gennem Amtstuerne og særlige Forhandlere, der underlægges Amtstuerne som Filialforhandlere. Skattedepartementet bestemmer, paa hvilke Steder uden for København og Frederiksberg der skal findes Filialforhandlere; disse antages af Amtmanden over vedkommende Amt efter forudgaaende Indstilling fra Amtsforvalterne. Amtmanden foretager ligeledes Eftersyn af Beholdningen samt af kontante Penge hos Filialforhandlerne, jfr. Instruks Nr. 118 af 9. April 1912. Efter Amtsforvalternes Forslag skulde Udnævnelsen af Filialforhandlere og Eftersynet hos disse henlægges til Amtstuerne, under hvem Forhandlerne sorterer, og hvortil de aflægger maanedligt Regnskab.

Skattedepartementet har givet Udtryk for, at Udnævnelsen af Forhandlere burde overgaa til Departementet, men man har intet at erindre imod, at Eftersynet samtidig overdrages Amtsforvalterne.

Under Kommissionens Drøftelser af disse Spørgsmaal er det fremhævet, at det ikke er i Overensstemmelse med Ønskerne om Decentralisation at henlægge Udnævnelsen af Filialforhandlerne fra Amtmændene til Skattedepartementet. Den lokale Myndighed vil i Forhold til Departementet i højere Grad være i Besiddelse af Kendskab til de Personer, der kan komme i Betragtning som Forhandlere, ligesom Muligheden for at følge Filialforhandlernes Optræden i Almindelighed alene ligger hos den lokale Myndighed. Disse Betragtninger maa føre til, at Afgørelsen bør træffes lokalt, og da der her er Tale om et Forvaltningsomraade, der efter sin Karakter henhører under Amtstuerne, som i Forvejen har Stempelpapirforhandlingen under sig, taler meget for, at det bliver Amtsforvalterne og ikke Amtmændene, der antager Filialforhandlerne.

Et Flertal (Kommissionens Medlemmer bortset fra nedennævnte Mindretal) indstiller herefter, at Antagelsen af Filialforhandlere fremtidig henlægges til Amtsforvalterne.

Et Mindretal (Clausen, Løn, Pinholt, Seidenfaden og Wedell Wedelsborg) kan tiltræde Betragtningen om, at Afgørelsen af, hvem der skal antages til Filialforhandler bør træffes lokalt, men da Amtmanden maa antages at være den Embedsmand i Amtet, der har den letteste Adgang til at skaffe sig Kendskab til de Personer, der kan komme i Betragtning som Filialforhandlere, og da Amtmanden tillige i Embeds Medfør i anden Anledning har Forbindelse med de fleste Filialforhandlere, finder man ikke Anledning til at foreslaa Ændring af den bestaaende Ordning.

Vedrørende Kasseeftersynet er det gjort gældende, at det af kontrolmæssige Grunde ikke er hensigtsmæssigt at lade Amtsforvalterne, der er Indehavere af Hovedforhandlingen, foretage Eftersynet hos Filialforhandlerne, men da Regnskabsaflæggelsen i Forvejen er henlagt til Amtsforvalterne, hvilken Ordning er den naturlige og efter det oplyste fungerer tilfredsstillende, kan det ikke af den anførte Grund anses for betænkeligt ogsaa at lade disse foretage Eftersynet. — Imidlertid er et væsentligt Antal af Filialforhandlerne Dommere og Politimestre, og man maa gaa ud fra, at Amtmændenes Kasseeftersyn hos disse vil blive opretholdt uafhængigt af nærværende Spørgsmaals Løsning. Under dette Eftersyn maa en eventuel Stempelkasse ogsaa efterses, saaledes at Amtmændene i saadanne Tilfælde fortsat maa foretage Eftersyn ogsaa af Stempelbeholdningen. Endvidere vil det, hvis Amtmændenes Kasseeftersyn bortfalder, blive nødvendigt at lade Hovedrevisoratet foretage Eftersyn ogsaa hos Filialforhandlerne, hvilket menes at ville medføre ikke helt uvæsentligt forøgede Arbejdsopgaver for Hovedrevisoratet, bl. a. under Hensyn til, at Filialforhandlerne ofte vil have andre Kasser under sig, som ogsaa maa gennemgaa ved et saadant Eftersyn. — Under Hensyn til, at en Henlæggelse af Kasseeftersynet til Amtsforvalterne saaledes ikke vil medføre nogen Forenkling, men snarere det modsatte, og da Amtmændenes Kasseeftersyn ogsaa af andre Grunde ikke er uden Værdi, foreslaar Kommissionen ikke nogen Ændring i den hidtil gældende Ordning.

Under Behandlingen af de herhenhørende Spørgsmaal er det af Skattedepartementet oplyst, at man ved den forestaaende Revision af Stempellogen vil overveje Spørgsmaalet om at gøre Amtsforvalterne til Stempelmyndighed i første Instans. Ordningen er ifølge Stempellogen nu saaledes, at stempelpligtige Dokumenter, der ikke inden Stempelfristens Udløb har kunnet forsynes eller er blevet forsynet med tilstrækkeligt Stempel, skal indsendes til Stempelmyndighederne til Berigtigelse, i København Skattedepartementet, uden for København vedkommende Amtskontor. Naar Afgørelse om Stemplingen er truffet, meddeles der den paagældende Underretning herom, og Dokumentet henlægges derefter paa paagældende Amtstue til Indløsning af Stempelbeløbet samt eventuel Bøde.

Over for Forslaget om at overdrage Amtsforvalterne Stempelmyndigheden i første Instans er det gjort gældende, at Udfærdigelse af Stempelresolutioner i mange Tilfælde kræver en ikke ubetydelig juridisk Indsigt og derfor næppe kan overdrages Amtsforvalterne, der udnævnes efter andre Principper og ofte ikke er Jurister. Stempelresolutionerne fremtræder i Praxis ofte som en Afgørelse af et juridisk Tvistespørgsmaal mellem vedkommende Underretsdommer og en Sagfører, der indleverer et Dokument til Tinglysning eller fremlægger det under en Retssag. Der er derfor givet Udtryk for Betænkeligheder ved at overlade Afgørelsen af saadanne Spørgsmaal til en Embedsmand, der ikke er Jurist, i hvilken Forbindelse man har gjort opmærksom paa, at der blandt Personalet paa Amtstuerne i Modsætning til Amtskontorerne ikke findes Jurister. Endvidere er det hævdet, at det af kontrolmæssige Grunde ikke er tilfredsstillende at lade den Myndighed, der oppebærer Stempelafgiften, selv udfærdige Resolutionerne om dennes Størrelse og herved give Indtægtsordrer for de Beløb, som den selv skal opkræve.

Under Drøftelsen af denne Sag har man forelagt Kommissionen en i denne Anledning foretaget Undersøgelse vedrørende Oprindelsen af de i de sidste 4 Aar udstedte Stem-

pelresolutioner. Denne Undersøgelse viser, at 55 pCt. af de til Amterne til Stempelresolution indsendte Dokumenter fremkom fra Dommerne og 67 pCt. fra disse og andre juridiske Myndigheder (navnlig Aktieselskabsregistret og Skibsregistreringskontoret). Naar Hensyn derhos tages til den indirekte Virkning af de paagældende Myndigheders Anholdelsespligt, skønnes det, at mindst 80 pCt. af samtlige Stempelresolutioner vilde kunne undgaas, saafremt Dommerne og tilsvarende juridiske Myndigheder var bemyndigede til at efterstemple Dokumenterne uden at skulle sende dem til Stempelresolution. Det er derfor foreslaaet, at der tillægges samtlige Dommere en saadan Bemyndigelse, men at den hidtil gældende Ordning paa dette Omraade i øvrigt opretholdes uændret. Efterstemplingen skulde eventuelt finde Sted ved Anvendelse af særlige Stempelmærker og maaske tillige mod Tillæg af en mindre Bøde.

I Tilknytning til de herefter stedfundne Drøftelser er det endvidere foreslaaet, at man skulde gaa et Skridt videre i den angivne Retning og gøre Dommerne til Stempelmyndighed i første Instans.

Fra Kommissionens Side er der forhandlet med Justitsministeriet angaaende de paagældende Forslag, og Justitsministeriet har, før man tog Stilling til Spørgsmaalet, søgt Føling saavel med Den danske Dommerforening som med Repræsentanter for de kollegiale Retter. Justitsministeriet har herefter givet Udtryk for, at man maa nære afgørende Betænkkeligheder ved at gøre Dommerne til Stempelmyndighed i 1. Instans. Som almindeligt Synspunkt er det fremhævet, at man maa anse det for principielt mindre heldigt at forøge Antallet af Dommernes administrative betonedede Opgaver, som man snarere bør søge indskrænket. Der er dernæst under Henviisning til Stempelovens § 26, Stk. 2, hvor der gives Rekurs til Domstolene, peget paa den Skævhed, der kan fremkomme i en Retssag, hvis samme Dommer forud har truffet Afgørelse som Stempelmyndighed. Hertil kommer, at Dommerne iøvrigt ikke beskæftiger sig med at fastsætte Stempelafgifter og derfor ikke kan forudsættes at have saa noje Kendskab til de stempelretlige Reglers Anvendelse i Praksis som den, der sidder i Administrationen og har større Kredse at arbejde med.

Heller ikke Forslaget om at bemyndige Dommerne til at foretage Efterstempling kan Justitsministeriet i og for sig anbefale, bl. a. fordi man mener, at der her er Tale om administrative Hverv, som efter deres Karakter ikke bør henlægges til Dommerkontorerne. Man har dog henstillet, at det blev tilladt Underretsdommerne uanset Stempelfristens Udløb at kassere Stempelmærker paa Dokumenter, for hvis Vedkommende det er ganske klart, at de inden for ret korte Frister vilde blive forelagt en anholdelsespligtig Myndighed, og hvor manglende Stempling derfor er mere undskyldelig, saaledes at Bøde normalt ikke anvendes. Endvidere vil Justitsministeriet kunne gaa med til, at det bliver tilladt Underretsdommerne at efterstemple Smaabeløb, forsaavidt der kan findes en praktisk Ordning uden for stort Regnskabsbesvær. Maaske kunde man bruge den Form, at der gives Dommeren (Tinglysningsdommeren, Fogden, Skifteforvalteren, Notarius publicus) Adgang til at udlade Anholdelse af stempelpligtige Dokumenter, forsaavidt det manglende Stempel ikke overstiger et nærmere fastsat Beløb for hvert Dokument, og vedkommende Part inden Domsafsigelsen eller en af Dommeren fastsat Frist afleverer det skyldige Stempelbeløb til Dommeren, som derefter paasætter det og kasserer det. Ordningen kunde eventuelt suppleres med Forskrift om Tillæg af et vist fast Bødebeløb, som inkluderes i Stemplet. For Udoøvelsen af disse Beføjelser, som overhovedet ikke nødvendiggør noget Regnskab for Dommerkontoret, men som efter Justitsministeriets Opfattelse vil bringe en Række Smaasager ud af Verden paa let og simpel Maade, kunde almindelige Retningslinier gives af Skattedepartementet efter Forhandling med Justitsministeriet.

Der paagældende Ordning paa dette Omraade maa betragtes som unødigt kompliceret og ikke særlig praktisk. Reelt er der Tale om Beregning og Opkrævning af en Omsæt-

ningsafgift af væsentlig samme Karakter som mange andre Afgifter, og det kan ikke erkendes, at der skal være nødvendigt at lægge Beslag paa særlig kvalificeret Arbejdskraft fra tre forskellige Statsmyndigheder til denne Opgaves Løsning. Det maa indrømmes, at Stempelspørgsmaal under den nugældende Ordning kan være endog særdeles indviklede, men det maa paa den anden Side fremhæves, at de ikke behøver at være det. Naar de nugældende Regler paa Stempelovgivningens Omraade fører til saadanne Resultater, bør Reglerne ændres og simplificeres. Dette er paakrævet ikke alene af Hensyn til Borgerne, men ogsaa af Hensyn til Misforholdet mellem den anvendte Arbejdsindsats paa Stempelresolutionernes Omraade og disses økonomiske Betydning. Fra Landets 31 Amtstuer opkræves aarlig ca. 3 900 Stempelordrer til et samlet Beløb af ca. 200 000 Kr. Af disse Ordre ligger ca. 24 pCt. under 2 Kr., ca. 60 pCt. ligger under 10 Kr. og ca. 83 pCt. under 50 Kr. Til Sammenligning kan anføres, at de almindelige Stempelafgifter i 1946—47 udgjorde ca. 24,5 Mill. Kr.; Stempelresolutionernes samlede Beløb udgør altsaa under 1 pCt. af den samlede Stempelafgift.

Efter den Stilling, Justitsministeriet og Retternes Repræsentanter har indtaget i Spørgsmaalet, mener Kommissionen ikke at kunne stille Forslag om at gøre Dommerne til Stempelmyndighed i 1. Instans eller at bemyndige dem til at foretage egentlig Efterstempeling, medens den foreslaaede Forlængelse af Stempelfristen med den foran foreslaaede udvidede Adgang til Stempelberigtigelse paa visse begrænsede Omraader skønnes at frembyde saadanne praktiske Fordele, at en Ændring af Stempelreglerne i Overensstemmelse hermed henstilles gennemført.

I Spørgsmaalet om hvorvidt Amtsforvalterne bør gøres til Stempelmyndighed i 1. Instans, anser Kommissionens Flertal (Kommissionens Medlemmer bortset fra Clausen, Pinholt og Seidenfaden) ikke de Indvendinger, der er fremført herimod, som afgørende. Amtstuerne vil som Hovedforhandlere af Stempelpapir i Forvejen være i Besiddelse af et omfattende Kendskab til Stempelreglerne og disses Anvendelse. I øvrigt har man paa andre Omraader, hvor juridiske Overvejelser ogsaa forekommer, og hvor det drejer sig om store Beløb, overladt baade Beregningen og Opkrævning af Afgifter til Amtstuerne, f. Eks. Gaveafgift og Udbytterate af Aktieselskaber, ligesom man ogsaa inden for andre Forvaltningsgrene, f. Eks. Politiet, har ikke-juridisk uddannet Personale beskæftiget med Behandlingen af juridiske Spørgsmaal. Betragter man derhos et saa vigtigt Omraade som Kommunalforvaltningen, hvor der administreres Beløb af betydelig større Omfang end de her omhandlede, udføres denne af et Personale, der kun for et Faatals Vedkommende har akademisk Uddannelse.

Vedrørende de kontrolmæssige Hensyn kan det fremhæves, at den langt overvejende Ordning inden for Gebyr- og Afgiftsomraadet er den, at een og samme Myndighed foretager baade Fastsættelsen og Opkrævningen. Forøvrigt drejer Stempelafgifterne af anholdte eller til Stempelresolution indsendte Dokumenter sig om relativt smaa Beløb jfr. de fornævnte statistiske Oplysninger — saaledes at eventuelle Misligheder i hvert Fald ikke kan tillægges nogen finansiel Betydning.

Kommissionens Flertal foreslaar herefter, at den af Skattedepartementet nævnte Reform, hvorefter Amtsforvalterne bliver Stempelmyndighed i 1. Instans, søges gennemført, men man vil samtidig indtrængende henstille til Skattedepartementet, at der snarest muligt søges gennemført en Simplificering og Forenkling af de gældende Stempelregler. Herunder bør det foran omtalte Forslag om udvidet Adgang for Dommere til Kassation af Stempelmærker efter den sædvanlige Stempelfrists Udlob optages til Behandling, eventuelt med Begrænsning i Henseende til Kassationsbeløbets Størrelse. Endvidere henstilles det til Skattedepartementet, at selve den Maade, hvorpaa Stempelgebyrer berigtiges, optages til Revision med eventuel Forenkling for Oje.

Et Mindretal (Clausen, Pinholt og Seidenfaden) er enig i, at det er meget ønskeligt, at Stempelovgivningens Regler simplificeres, og at Adgangen til Stempelberigtigelse i alle Smaasager søges gjort saa let og saa enkel som muligt. Da det imidlertid efter Sagens Natur vil være umuligt at udforme en Lovgivning om Dokumenters Stempling, som ikke i et meget betydeligt Antal Tilfælde vil rejse Tvivlsspørgsmaal af særdeles indviklet Art, maa Mindretallet af de oven for Side 17 anførte Grunde finde det rettest, at Amtene bibeholdes som Stempelmyndighed i 1. Instans. Hvis man i Overensstemmelse med det ovennævnte, af Justitsministeriet tiltraadte Forslag letter Publikum Adgang til Stempelberigtigelse i oplagte Tilfælde og i Smaasager, hvor Stempel + Bøde ikke vil overstige f. Eks. 20 Kr., vil en meget væsentlig Forenkling af den bestaaende Ordning være gennemført, og der vil efter Mindretallets Opfattelse ikke kunne opnaas yderligere administrative Fordele ved at gøre Amtsforvalterne til Stempelmyndighed i 1. Instans, i hvert Fald ikke saa længe der ikke paa samtlige Amtstuer staar juridisk Sagkundskab til Raadighed. Derimod maa det forventes, at Skattedepartementet ved en Nyordning, hvorved Amtsforvalterne gøres til Stempelmyndighed i 1. Instans, vil faa forelagt et betydeligt større Antal Sager, end Tilfældet er under den bestaaende Ordning, hvilket formentlig maa anses for en lidet ønskelig Udvikling.

VI. Skovkasserne.

Kommissionen har faaet tilstillet en Betænkning, som under 1. November 1947 er afgivet af et af Finansministeriet nedsat Udvalg vedrørende Statsskovdistrikternes Kasse- og Regnskabsvæsen. — Det fremgaar af denne Betænkning, at der gennem adskillige Aar har været Planer om at modernisere og rationalisere Statsskovbrugets Regnskabsforhold, idet saavel Regnskabsførelsen som Kasseforretningerne foregaar under Former, der er stærkt afvigende fra de inden for Statsforvaltningen i øvrigt anvendte. Disse Funktioner udføres dels ved de enkelte Skovdistrikter, dels af de saakaldte Skovkasser, hvoraf Hovedparten er tilknyttet Amtstuerne, og dels af Direktoratet for Statsskovbruget. Paa flere Omraader finder der Dobbeltarbejde Sted, og der benyttes Kasseregnskaber i Stedet for det dobbelte Bogholderi, der er paabudt ved Statsregnskabsloven. Denne Praksis medfører bl. a., at Regnskabsafleggelsen er kompliceret, og at Revisionsmyndighedernes Virksomhed besværliggøres. I 1940 indførtes visse Ændringer i Statsskovridernes daglige Bogføring som Forberedelse til en Omlægning af Kasse- og Regnskabsvæsenet. Krigsforholdene medførte imidlertid, dels at man af personalemæssige Grunde ikke kunde gaa videre ad denne Vej, og dels en meget kraftig Stigning i Statsskovvæsenets Omsætning, saaledes at Stillingen blev betydelig forværret.

Efter forudgaaende Forhandlinger med Landbrugsministeriet, Statsskovdirektoratet og Hovedrevisoratet besluttede Finansministeriet derfor at nedsætte det ovennævnte Udvalg. Finanshovedbogholder *P. G. Kretz* beskikkedes til Formand og som Medlemmer indtraadte Kontorchef *Kinch*, Landbrugsministeriet, Skovrider *N. B. Ulrich*, Statsskovdirektoratet, Skovrider *K. Morville*, Tisvilde—Frederiksværk Skovdistrikt, Kontorchef *K. Riisager*, 3. Hovedrevisorat, Amtsforvalter *A. Thrane*, Frederiksborg Amtstue, og Kontorchef *Chr. Strom*, Skattedepartementet. — Da Finanshovedbogholder *Kretz* afgik ved Døden i 1945, indtraadte nuværende Finanshovedbogholder, Afdelingschef *E. Valentin Hansen* i Stedet som Udvalgets Formand, og ved Skovrider *Ulrichs* Udnævnelse til Direktor for Statsskovvæsenet i 1946 indtraadte i Stedet for denne Skovrider *A. Heið*, Direktoratet for Statsskovbruget.

Ifølge den nuværende Ordning fører hvert Skovdistrikt en autoriseret Kassebog over Indtægter og Udgifter. Alle Indbetalinger for større Salg af Gavntre sker dog til Skov-

kasserne efter Indtægtsordre fra Direktoratet eller i enkelte Tilfælde til Direktoratet, og Udgifter afholdes kun i ringe Omfang af Distriktet, men af Skovkassen eller Direktoratet. For at kunne følge Forbruget paa de enkelte Bevillingskonti holder Distrikterne Regnskab med de til Udbetaling anviste Beløb, og der føres et tilsvarende Regnskab for Indtægternes Vedkommende. Distrikternes Kassebeholdninger afregnes sædvanligt hver 14. Dag ved Indbetaling til Skovkasserne. Skovfogderne paa de enkelte Distrikter oppebærer visse mindre Indtægter og afholder forskellige Smaaudgifter. De fører ikke autoriseret Kassebog, men afregner med Distriktet, sædvanligt hver 14. Dag.

Skovkasserne fører efter modtagne Indtægtsordrer fra Direktoratet Regnskab med Kreditsalg og større Kontantsalg, Lejeafgifter og Jagtindtægter, Bolig- og Jordfradrag, Pensionsbidrag og Sikkerhedsstillelser samt modtager Indbetalinger i Henhold hertil. Endvidere afholdes Udgifter ifølge Anvisning, saasom Lønninger og lign. staaende Udgifter, Regninger og Forskud. Der beregnes og indkræves Skatterefusion, udfærdiges en aarlig Budgetteringsoversigt og 2 halvjaarlige Dispositionsoversigter. Regnskab aflægges maanedsvis.

Statsskovdirektoratet bogfører Indtægter og Udgifter ifølge de fra Finanshovedbogholderiet modtagne maanedlige Skovkasseregnskaber. Disse Beløb indgaar tilligemed de af Direktoratet modtagne eller udbetalte Beløb i Direktoratets maanedlige Regnskaber til Finansministeriet.

I Øjeblikket føres der saaledes vedrørende Statsskovene 2 Del-Regnskaber og 1 fuldstændigt Regnskab.

Under Udvalgets Drøftelser vedrørende en Nyordning har man navnlig haft for Øje, at man maatte undgaa overflødige Dobbelt- og Tredobbeltposter, skaffe Skovriderne et saadant Regnskabsmateriale, at de fuldt ud kan bevare et økonomisk Overblik over Distriktets Drift, og endvidere tilrettelægge Bogføringen ved Distrikterne saaledes, at den forstlig kvalificerede Arbejdskraft fritages for det daglige Detailarbejde hermed.

Med Henblik derpaa er der udarbejdet fuldstændige Beskrivelser af de Systemer, man kunde tænke at bringe i Anvendelse under følgende Forudsætninger:

- A. Hele Regnskabet føres paa Skovdistrikterne, og Skovkasserne nedlægges.
- B. Hele Regnskabet føres paa Skovdistrikterne, og Skovkasserne opretholdes som Bank for Distrikterne.
- C. Regnskabsaflæggelsen foretages af Direktoratet for Statsskovbruget, og Skovkasserne nedlægges.
- D. Det fuldstændige Regnskab for Skovdistrikterne føres paa Amtstuerne, idet samtidig de uden for Amtstuerne værende 5 Skovkasser nedlægges.

Forslag A. opfylder efter Udvalgets Mening i enhver Henseende Statsregnskabslovens Krav, ligesom det med Hensyn til sikkerhedsmæssige Foranstaltninger og indre Kontrol er fyldestgørende uden at medføre Omsvøb eller Forsinkelser. Overflødige Dobbelt- og Tredobbeltposter fjernes, og Skovriderne faar det bedst mulige Overblik over og Føling med Distriktets Økonomi. Udgifterne ved dets Gennemførelse til Personaleforøgelse, Boliger m. v. er anslaaet til ca. 197 000 Kr. aarlig, men herfra gaar dog nuværende Udgifter paa ca. 125 000 Kr., der bespares, saaledes at Merudgiften skulde blive ca. 72 000 Kr. aarlig.

Forslag B. opfylder i det væsentlige samme Formaal som A., men det findes lidet rationelt at opretholde Skovkasserne som særlig Bankforbindelse for Distrikterne. Desuden medfører det større Personaleudgifter.

Forslag C. frigør ikke i samme Omfang som A. og B. det forstlige Personale fra Kontorarbejde, og Skovriderne faar heller ikke den samme Oversigt over Distriktets Øko-

nomi. Paa den anden Side vil Gennemførelsen af Forslaget næppe medføre nogen Merudgift, idet Udgiften i det væsentlige modsvares af Besparselsen ved Nedlæggelsen af Skovkasserne. Et til Forslag C. svarende System anvendes i Sverige, udvalgt efter flere Aars Gennemprøving af forskellige Regnskabssystemer.

Forslag D. medfører en Arbejdsbesparelse for Skovdistrikterne, men fjerner ikke ganske Dobbeltposter, Gennemførelsen vil medføre en vis Udgiftsforøgelse, der dog reduceres med Nedlæggelsen af de 5 Skovkasser uden for Amtstuerne.

Der har i Udvalget været Enighed om, at en Ordning, hvorefter hele Regnskabet føres paa Distrikterne, ikke bør søges gennemført, uanset de hermed forbundne Fordele, fordi Ordningen skønnes relativt ret bekostelig og vil medføre et ikke ubetydeligt Byggeri med deraf følgende Forbrug af Byggematerialer. Hertil kommer, at det skønnes at ville være forbundet med meget store Vanskeligheder at tilvejebringe det til denne Ordningss Gennemførelse fornødne regnskabskyndige Personale til Skovdistrikternes Kontorer. - Af disse Grunde mener Udvalget at maatte lade de ovenfor under A. og B. beskrevne Ordninger ude af Betragtning.

Vedrørende de øvrige Forslag C. og D. har der indenfor Udvalget været stærkt divergerende Meninger. 3 Medlemmer foretrækker Forslag C., der efter deres Opfattelse vil medføre en mere enkelt Forretningsgang end Forslag D., idet der opnaas direkte Forbindelse mellem Distrikterne og Direktoratet, hvorved dette faar større Føling med disses Økonomi og hele Forhold. Eet Medlem foretrækker Forslag C. under Forbehold af, at det Skovriderne efter Forslaget paahvilende Arbejde ikke i Praksis vil vise sig at være saa byrdefuldt, at det belaster det forstlige Arbejde. - Endelig foretrækker 3 Medlemmer Forslag D. ud fra forskellige Betragtninger, navnlig Hensynet til Skovridernes forstlige Arbejde, og Muligheden for direkte mundtlig Forhandling mellem Skovvæsenets Kunder og Kasse- og Regnskabskontoret samt den personlige Kontakt mellem dette og Skovdistriktets Leder.

Der er imidlertid i Udvalget Enighed om, at der forinden endelig Stillingtagen bør foretages en fuldstændig Provebogføring gennem et helt Finansaar i Overensstemmelse med saavel Forslag C. som Forslag D.

Forvaltningskommissionen anser det for rettest at følge Udvalgets Henstilling med Hensyn til den foreslaaede Provebogføring, der efter det for Kommissionen oplyste kan gennemføres uden væsentlige praktiske Vanskeligheder. - I øvrigt er det over for Kommissionen oplyst, at Forvaltningsnævnets Sekretariat for Tiden har en Undersøgelse i Gang med Hensyn til Skovdirektoratets Forhold, herunder dets Regnskabsvæsen. Da man maa gaa ud fra, at Resultatet af denne Undersøgelse vil have Betydning for den fremtidige Ordning af Skovdistrikternes Kasse- og Regnskabsvæsen, taler ogsaa dette for, at man ikke paa nærværende Tidspunkt tager endelig Stilling til de af Udvalget rejste Spørgsmaal men iværksætter den foreslaaede Provebogføring og afventer Resultatet af denne.

Endelig er der inden for Kommissionen stillet Forslag om, at den nugældende Ordning, hvorefter Sikkerhedsstillelse (Bankgaranti eller Depositobevís) ved Køb af Træeffekter paa Kredit skal indsendes til Landbrugsministeriet eller Skovdirektoratet til Godkendelse, ændres derhen, at Amtsforvalterne meddeles Bemyndigelse til at godkende den foreslaaede Sikkerhedsstillelse. Endvidere er det foreslaaet, at Indberetning om Indbetaling af Kreditbeløbet bortfalder, idet det fornødne herom formentlig fremgaar af de maanedlige Regnskaber.

Vedrørende disse Forslag bemærkes, at dersom Resultatet af Overvejelserne bliver, at man gennemfører Forslag C., bortfalder de rejste Spørgsmaal af sig selv. Gennemføres derimod Forslag D., kan Kommissionen anbefale, at Reformen som de foreslaaede indgaar som et Led i denne Ordning.

VII. Amtstuernes Antal.

Der er rejst Spørgsmaal om at reducere det nuværende Antal af Amtstuer og selvstændige Filialer, af hvilke sidste der findes 2, nemlig i Nykøbing F. og Nykøbing S. Det er oplyst, at Stillingen som Bestyrer for den første af disse for Tiden ikke er besat, og at det er Finansministeriets Hensigt at nedlægge Stillingen, og at overføre Funktionerne til Maribo Amtstue.*)

Efter de foreliggende Oplysninger er den paatænkte Nedlæggelse af Filialen i Nykøbing F. i enhver Henseende forsvarlig, og Kommissionen maa anbefale, at man ikke mindst af Hensyn til den forholdsvis betydelige Besparelse i de administrative Udgifter, som en saadan Sammen dragging af Funktionerne repræsenterer — yderligere — i hvert Fald ved Ledighed i Chefstillingerne — nedlægger Filialen i Nykøbing S. og de to mindste Amtstuer, nemlig Møens Amtstue og Amtstuen i Kolding.

Overfor Kommissionen er der fremsat Forslag om en Omordning af Amtstueforholdene i Ribe Amt, saaledes at de to nuværende Amtstuer Ribe og Varde nedlægges, og at der oprettes en Amtstue i Esbjerg. Motiveringen herfor er dels Onsket om en Sammen dragging af Amtstueforretninger ud fra lignende Synspunkter, som har været bestemmende for Udtalelsen foran med Hensyn til Amtstuefilialerne og de 2 Amtstuer i Stege og Kolding, dels Hensynet til at Esbjerg baade paa Grund af sin Størrelse og de forretningsmæssige og trafikale Forhold menes den naturlige Plads for Amtstuen. — Kommissionen har ikke taget Stilling til dette Forslag.

VIII. Arbejdsordningen paa Amtstuerne.

Kommissionen har drøftet Muligheden af at foretage en Undersøgelse af Arbejdsordningen paa et passende Antal Amtstuer for derved at blive i Stand til at foretage en Bedømmelse af, hvorvidt der paa dette Omraade er Udsigt til med gunstigt Resultat at søge Reformen gennemført. Kommissionen er af den Anskuelse, at en saadan Undersøgelse bør gennemføres, og henstiller, at dette finder Sted efter Foranstaltning af Forvaltningsnævnet og dettes Sekretariat i Forbindelse med Skattedepartementet. Undersøgelsen bør principielt omfatte hele Amtstuens Arbejde.

IX. Større Dispositionsfrihed.

Amtsforvalterne har foreslaaet, at der meddeles Amtstuerne større økonomisk Dispositionsfrihed med Hensyn til Anskaffelse af Inventar, Maskiner etc. Efter den nu gældende Praksis skal Sager herom forud forelægges Skattedepartementet til Godkendelse, og det samme gælder større Reparationer af Maskiner. Amtsforvalterne mener sig lige saa interesserede som Skattedepartementet i, at alle Anskaffelser og Reparationer sker bedst og billigst muligt, og det vil formentlig styrke deres Ansvarsfølelse og Interesse for en økonomisk Drift af Amtstuerne, om de selv fik større Dispositionsfrihed, alt under Ansvar for Revisionen.

Det foreslaas ligeledes, at Amtstuerne faar større Dispositionsfrihed ved Antagelse af Elever, der nu ansættes af Skattedepartementet.

Skattedepartementet har hertil udtalt, at det for sit Vedkommende ikke har noget at erindre imod, at der indrømmes Amtsforvalterne større økonomisk Dispositionsfrihed med Hensyn til Anskaffelse af Inventar og Maskiner, men tilføjer, at Spørgsmaalet formentlig for Amtsforvalternes Vedkommende maa afgøres efter samme Retningslinier som for Dommere, Politimestre og andre i saa Henseende med Amtsforvaltere ligestillede Tjenestemænd.

*) Amtstuefilialen i Nykøbing F. er nu nedlagt.

Derimod kan Antagelse af Elever efter Skattedepartementets Fornæning ikke som almindelig Ordning henlægges til Amtsforvalterne. Iøvrigt vilde dette formentlig ogsaa harmonere daarligt med den ved Tjenestemandsløven indførte Assistentordning ved Amtstuerne.

Under Drøftelserne i Kommissionen er det fremhævet, at det var i alles Interesse at søge tilvejebragt en Ordning, der paa den ene Side gav Amtsforvalterne en hensigtsmæssig økonomisk Dispositionsfrihed med deraf følgende Ansvar og paa den anden Side skabte fornødent Værn mod utilfredsstillende Dispositioner og uøkonomisk Administration. I saa Henseende er der navnlig peget paa den Ordning, der findes indenfor de mange Institutioner under Arbejds- og Socialministeriets Forsorgsvæsen. Forholdet er her det, at der hvert Aar til vedkommende Institutions almindelige Drift bevilges en Raadighedssum, sammensat af det skønnede Behov paa de enkelte Forbrugskonti. Det maatte formentlig være muligt gennem en Undersøgelse af Forbruget i en Aarrække at opstille en Normalbevilling til hhv. Kontorholdsudgifter, Fornyelse og Vedligeholdelse af Inventar, Brændsel og Belysning o. s. v. Disse Normalbevillinger kunde saa samles i en enkelt Raadighedssum, saaledes at der var Mulighed for Overførsel indenfor de enkelte Konti, og med tilbørlig Hensyntagen til det forventede Forbrug for det paagældende Finansaar skulde det være muligt paa denne Maade at naa frem til et rimeligt Resultat. Det maatte dog stedse være saadan, at Afskaffelser m. v. af større Omfang, f. Eks. større Kontormaskiner eller Inventarsamlinger, ikke kunde foretages paa egen Haand, men da saadanne Dispositioner foretages paa længere Sigt, vil der næppe være noget urimeligt heri. Tilsynet med Amtstuerne skulde saa ogsaa have Opmærksomheden særlig henvendt paa den forsvarlige Administration paa dette Omraade.

Kommissionen vil foreslaa en Løsning efter disse Linier.

Hvad angaar Elevspørgsmaalet, er Kommissionen enig med Skattedepartementet i, at Assistentelever i Konsekvens af den ved Tjenestemandsløven indførte Ordning maa ansættes af Skattedepartementet. Derimod skal Kommissionen ikke indvende noget mod, at Amtsforvalterne antager Kontoristelever, men Forholdet maa i saa Henseende ordnes paa samme Maade som i andre tilsvarende Statsinstitutioner.

X. Forskellige Detailspørgsmaal.

a. Amtsforvalterne har stillet Forslag om, at den Indsendelse af Primakvitteringer, der nu forlanges ved Indtægtsordrer fra Finansdepartementet, fremtidig bortfalder, idet det maanedlige Regnskab til l. Hovedrevisorat formentlig udviser det fornødne i saa Henseende. Yderligere modtager Finanshovedbogholderiet en Bilagsgenpart, som muligt kunde benyttes af paagældende Administrationskontor.

Fra Finansministeriets Statsaktivforvaltning er det udtalt, at under det nuværende Regnskabssystem med Afstemning mellem Statsaktivbogholderiet og Finanshovedbogholderiet er Indsendelse af Primakvitteringer nødvendig som Regnskabsbilag til den daglige Notering i Statsaktivbogholderiet og ligeledes nødvendig af Hensyn til Hovedrevisoratets Revision. Man kan ikke være henvist til i saa Henseende at faa Oplysninger fra Hovedrevisoratet eller Finanshovedbogholderiet, fra hvilket sidste det i øvrigt er oplyst, at de omtalte Bilag til det maanedlige Regnskab ikke modtages i alle Tilfælde. Endvidere vil det ved Indfrielse af Statslaan og navnlig ved Indbetaling af ekstraordinære Afdrag paa disse af Hensyn til vedkommende Sags omgaaende Ekspedition være nødvendigt saa hurtigt som muligt at faa Oplysning om Indbetalingen; saadan er ofte krævet som Betingelse for Finansministeriets Samtykke til Ændringer i Pantesikkerheden (Relaksation, Moderation), og disse Sager er og maa være Genstand for meget hurtig Behandling og Afgørelse.

Kommissionen maa herefter mene, at Indsendelsen af de nævnte Primakvitteringer bør bibeholdes.

b. Amtsforvalterne har endvidere foreslaaet, at der indføres en Ordning, hvorved Frem- og Tilbagesendelse af Pantebreve og Gældsbeviser til Brug ved Incassatorernes retslige Inddrivelse af Terminsydelser væsentlig indskrænkes, eventuelt helt bortfalder derved, at de paagældende Dokumenter, der vedrører nogenlunde de samme Debitorer fra Termin til Termin, beror hos Inkassatorerne eller ved Amtstuerne.

Statsaktivforvaltningen har hertil bemærket, at Pantebrevene hører hjemme i Finansministeriet og maa bero her, hvor de skal benyttes ved Ekspedition af Ændringer i Laane- og Panteforholdet. Det volder allerede nu stor Gene, at mange Pantebreve gennem længere Tid er udsendt til Brug ved Inkasso, og der vilde snarere være Grund til at indskærpe overfor Amtstuerne og Inkassatorerne, at Pantebrevene altid bør tilbagesendes til Finansministeriet snarest muligt efter Inkassations Gennemførelse. Endvidere har Hovedrevisoratet paataalt, at Pantebrevene ikke er paa Plads, netop fordi de i saa lang Tid er ude hos Inkassatorerne.

Kommissionen maa tillægge disse Synspunkter betydelig Vægt og peger desuden paa, at Faren for de nævnte Dokumenters Bortkomst og paafølgende langvarige Mortifikation vilde stige væsentligt, saafremt de regelmæssigt var anbragt hos de mange Inkassatorer, eventuelt paa Amtstuerne. Man er derfor af den Opfattelse, at den hidtidige Ordning bør bibeholdes, dog med den Ændring, at Dokumentet ved Ud- og Indsendelse til Finansministeriet ikke skal passere Amtstuen, hvortil Anmodning om Udsendelse dog fortsat bør rettes fra Inkassatorernes Side.

c. Amtsforvalterne har foreslaaet, at Indberetninger til Skattedepartementet om stedfunden Efterbetaling af Indkomst- og Formueskat m. v. fremtidig bortfalder, da Betalingen fremgaar af vedkommende Bilag i de maanedlige Regnskaber til 1. Hovedrevisorat. Skattedepartementet kan tiltræde dette, forudsat at der fra Hovedrevisoratets Side føres Kontrol med Efterbetalingerne.

Kommissionen foreslaar herefter, at de nævnte Indberetninger bortfalder.

d. I Henhold til Afsnit II. 5, Stk. 2, i Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 338 af 17. November 1933 gives der ved Amtstuens Fordeling af Grundbeløbet for en udstykket Ejendom saavel Ejeren af Moderejendommen som Ejerne af de derfra udstykkede Parceller Underretning om Grundbeløbet; for alle Amtstuer drejer det sig antagelig om ca. 30 000 Meddelelser aarligt. Nyttens af disse Meddelelser synes ringe, og det er derfor af Amtsforvalterne foreslaaet, at de bortfalder, idet der ved Henvendelse til Amtstuen altid kan faas Oplysning om en Ejendoms Grundbeløb.

I det Rigsdagen forelagte Forslag til Lov om Ændring i Lov om Grundstignings-skyld foreslaas det i ny § 8, Stk. 2, imidlertid indført i selve Loven, at Oppebørselsmyndigheden skal give Meddelelse om Vurderingsraadet særlige Ansættelser af Grundværdien ved Parcellskøder, om Grundbeløbsfordelingen og om den beregnede afgiftspligtige Grundstigning; om den sidste skal Parcellskødet tillige forsynes med særlig Attest.

Om Forholdet paa et noget beslægtet Omraade kan oplyses, at det i Henhold til Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 305 af 12. December 1924, Afsnit II, paahviler Vurderingsraadet at meddele Parterne Underretning om Resultatet af de aarlige Omvurderinger. Det findes derfor rimeligt, at det ogsaa paalægges Vurderingsraadet at meddele Parterne Underretning om de fornævnte særlige Ansættelser i Anledning af Parcellskøder, for hvilke Ansættelser Vurderingsraadet skal have særligt Vederlag (ny § 10 i Lovforslaget).

Da Kommissionen derhos kan tiltræde, at det kan forsvares at henvise Ejeren af fast Ejendom til om fornødent at indhente Oplysning hos Oppebørselsmyndigheden om Ejen-

dommens Grundbeløb, eventuelt om dettes Beregning, foreslaar man, dels at Bestemmelserne i Lovforslagets ny § 8, 2. Stk., ændres derhen, at det paalægges Vurderingsraadet at meddele Parterne Underretning om den særlige Ansættelse, og at Oppebørselsmyndighedens Virksomhed indskrænkes til at fordele Moderejendommens Grundbeløb paa det overdragne Areal og Restarealet og at beregne den afgiftspligtige Grundstigning for det overdragne Areal, hvorom der meddeles Parcelskødet Attest, som herved maa antages at komme til Parternes Kundskab, og dels at Bestemmelsen i Finansministeriets fornævnte Bekendtgørelse af 17. November 1933, Afsnit II, 5, Stk. 2, ændres derhen, at Meddelelse til Parterne om Grundbeløbsfordeling bortfalder.

e. Ifølge Cirkulære af 30. Oktober 1926 fra Justitsministeriet paahviler det Underretsdommerne hvert Aar at tilstille Amtstuerne Fortegnelse over de Gaveoverdragelser, som Dommerkontorerne er blevet bekendt med ved Tinglysningen af Dokumenter. Denne Indberetning kunde efter Amtsforvalternes Opfattelse formentlig bortfalde, da Amtstuerne ved Paategning af Skøder til Tinglysning har Lejlighed til at konstatere eventuelle Gaver ved Overdragelse af fast Ejendom og herefter foranledige Gaveafgift berigtiget. Dommerkontorerne Indberetning kunde i saa Fald indskrænkes til alene at angaa Gaver ved andre tinglyste Dokumenter end Skøder paa fast Ejendom, hvilket formentlig i Realiteten vil sige, at Indberetningerne bortfalder, da det bør fastslaaes, at der ikke skal indberettes, hvis der intet er at indberette.

Skattedepartementet har ikke noget at indvende imod, at de paagældende Indberetninger bortfalder.

Kommissionen foreslaar herefter, at Indberetningspligten ændres i Overensstemmelse med de anførte Synspunkter.

f. Amtsforvalterne har henledt Opmærksomheden paa, at Reglerne om Morarente er ret forskellige, saaledes at der ikke kan regnes med samme Beløb eller samme Procentsats i alle Tilfælde. Dette maa forekomme upraktisk og upaakrævet, hvorfor det henstilles, at dette Forhold ændres, idet paapeges, at Reglerne om Morarentens Størrelse som Regel er fastsat i de paagældende Afgiftslove.

Kommissionen er enig i at anbefale, at der søges gennemført ensartede Bestemmelser i saa Henseende, og henstiller, at Forvaltningsnævnet tager dette Forhold op til nærmere Undersøgelse.

g. Amtsforvalterne har henledt Opmærksomheden paa, at Motorkøretøjerne ved Motorafgiftsloven af 28. April 1931 er inddelt i tre Grupper med Afgiftsperioder paa 1, $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{4}$ Aar, medens der ved Lov Nr. 112 af 6. April 1933 er indført Betalingsterminer, som ikke falder sammen med Afgiftsperioderne. Der kan opstilles følgende Skema efter de nu gældende Bestemmelser:

Køretøjs Art	Aarlig Afgift	Afgiftsperiode	Betalingsperiode
I. Vare-, Last- og Personbefordring over 7 Personer	over 260 Kr.	Kvartaarlig	Kvartaarlig
II.	160 - 260	Halvaarlig	Kvartaarlig
III. Vare-, Last- og Personbefordring	under 160	Helaarlig	Kvartaarlig
IV. Alle andre Køretøjer	hvilken som helst	Helaarlig	Helaarlig

Ordningen med kvartaarlig Betaling for en Række Vogne blev i 1933 indført af Hensyn til Ejerne af Motorkøretøjer og var formentlig oprindeligt tænkt som rent midlertidig, men den gælder stadig og giver Anledning til meget Besvær. Det vilde simplificere Forholdet, saafremt Afgiftsperioder og Betalingsterminer kom til at svare til hinanden.

Fra Ministeriet for offentlige Arbejder er det oplyst, at dette Spørgsmaal maa antages at henhøre under den siddende Motorafgiftskommissions Arbejdsomraade.

Kommissionen skal herefter anbefale, at der for at faa gennemført praktiske og let anvendelige Bestemmelser paa dette Omraade foretages Henvendelse til Motorafgiftskommissionen om i særlig Grad at have sin Opmærksomhed henvendt paa dette Spørgsmaal.

h. Der er af Amtsforvalterne fremsat Forslag om Anskaffelse af Adressografer, i hvert Fald forsøgsvis og ved de større Amtstuer.

Kommissionen henviser dette Spørgsmaal til nærmere Overvejelse i Forvaltningsnævnet og dettes Sekretariat.

i. Fra Skattedepartementet er det foreslaaet, at der søges tilvejebragt en Ordning, hvorved Revisionen og Anvisningen af de af Skatteraadene og Vurderingsraadene udfærdigede Regninger over Dagpenge, Befordringsgodtgørelse m. v. henlægges under Amtstuerne. Dette Arbejde foregaar i Skattedepartementet, og Ekspeditionerne tager Tid, hvilket har givet Anledning til Kritik.

Kommissionen kan anbefale dette Forslag til Gennemførelse.

XI. Yderligere Forslag.

Under Arbejdet med de heromhandlede Spørgsmaal er der fremkommet forskellige Forslag til Ændring af den hidtidige Administration paa en Række Omraader, som ikke direkte vedrører Amtstuerne, men hvis Forhold dog er beslægtede med det Forvaltningsomraade, som nærværende Indstilling beskæftiger sig med. Man har derfor ment sig berettiget til at optage ogsaa disse Forslag til Behandling.

1. Andragender fra Skatteydere om Tilladelse til at omlægge deres Regnskabsaar afgøres nu af Statens Ligningsdirektorat. Det er foreslaaet, at Skatteraadene bemyndiges til at træffe disse Afgørelser.

Kommissionen er af den Anskuelse, at Skatteraadene ikke raader over det fornødne administrative Apparat til Behandlingen af disse Sager, men man kan tiltræde, at der søges foretaget en Decentralisation paa dette Omraade, hvorfor man foreslaar Afgørelsen henlagt til Amtsligningsinspektørerne.

2. Omvendt er det foreslaaet, at Behandlingen af Selskabs- og Foreningsskatten overgaar fra Skatteraadene til Ligningsdirektoratet, der i Forvejen menes at udføre en indgaaende Revision af disse Sager. En saadan Henlæggelse vil være en stor Lettelse for Skatteraadene. Det er derhos henstillet til Overvejelse, om selve Skatteberegningen ikke kunde finde Sted paa Amtstuerne.

Kommissionen finder ikke den foreslaaede Ordning angaaende Selskabs- og Foreningsskatten hensigtsmæssig, i Særdeleshed under Hensyn til, at Ligningsdirektoratet i Forvejen er særdeles haardt belastet med Arbejde og derfor snarere trænger til Aflastning. Derimod ønsker Kommissionen at henstille til Overvejelse, at selve Skatteberegningen henlægges til Amtstuerne, undtagen i de Tilfælde, hvor der inden for vedkommende Omraade findes større Byer med egne til Skatteberegning oprettede Organer. I Særdeleshed bør saadan Henlæggelse foretages for saa vidt angaar Selskabs- og Foreningsbeskatningen.

3. Endvidere er det foreslaaet, at Skatteraadene bemyndiges til at afgøre alle Sager om Ansættelse af Formuer under Formueskattegrænsen (10 000 Kr.), idet det for alle vedkommende Myndigheder antages at virke irriterende at skulle foretage en ret vidtloftig Behandling vedrørende Fastsættelsen af et Formuebeløb, som man ved, ikke er skattepligtigt.

Kommissionen kan af Hensyn til Usikkerheden med Hensyn til den endelige Fastsættelse af Beløbet i disse Tilfælde ikke anbefale en saadan Ordning.

4. Kommissionens Opmærksomhed er henledt paa, at det sikkert vilde være ønskeligt at søge gennemført en Forenkling med Hensyn til Antallet af sagkyndige, administrative Udvalg, der staar til Raadighed for Finansministeriet ved dettes Statsaktivforvaltning.

For Tiden findes der i hver Amtsraadskreds 1 Husmandsbrugskommission, 1 Grundforbedringsudvalg og 1 Akkordudvalg; Husmandsbrugskommissionen fører regelmæssigt Tilsyn med Statshusmandsbrug og tillige i et vist Omfang med Landbrugsejendomme med indestaaende Istandsættelseslaan og virker for disse Panter som almindeligt raadgivende Organ, medens Grundforbedringsudvalgene og Akkordudvalgene alene anvendes ved Forandringer i Panteforholdet (Relaksationer o. lign.) og Laaneforholdet i Ejendomme, hvori er ydet henholdsvis Grundforbedringslaan og Gældssaneringslaan. Desuden benytter man sig for saa vidt angaar de fra de ekstraordinære Forhold hidrørende Laan til Tørveproduktion, hvilke Laan er af midlertidig Karakter og ganske kort Varighed, af de indenfor hver Kommune nedsatte Brændselsudvalg.

Kommissionen har overvejet Muligheden af at søge etableret en Ordning, hvorefter der kun skulde findes et raadgivende Udvalg af denne Art, hvilket nærmest maatte være en udvidet Husmandsbrugskommission, men af Hensyn til de særlige Forhold, der gør sig gældende paa Husmandsbrugslovgivningens Omraade, mener man det rigtigst at foreslaa, at der foruden Husmandsbrugskommissionerne etableres eet raadgivende Udvalg for alle øvrige Ejendomme. Kommissionen stiller ikke Forslag i saa Henseende, men henleder Opmærksomheden paa, at dette Spørgsmaal formentlig bør forhandles nærmere med Landbrugsministeriet for ogsaa for dettes Vedkommende at opnaa en Forenkling paa dette Omraade.

5. Der er endelig over for Kommissionen rejst Spørgsmaal om, at det overdrages Amtstuerne at udstede Stats-Spareobligationer, Statsforskrivninger for bunden Opsparing og lignende Statspapirer.

Kommissionen skal herom bemærke følgende:

Salg af Spareobligationer og forøvrigt ogsaa Indfrielse af disse er fra Starten i Sommeren 1912 foregaaet ikke alene gennem Finanshovedkassen, men ogsaa gennem Amtstuerne, Toldkasserne og Posthusene, idet disse har Beholdninger af Blanketter liggende til Brug ved Nyudstedelser. For denne Emissions Vedkommende er der saaledes gennemført fuld Decentralisation.

Anderledes er Forholdet med Statsforskrivninger for bunden Opsparing, hvor Udstedelsen udelukkende er sket gennem Finansministeriet. Dette gælder ogsaa med Hensyn til de Forskrivninger, der nu udstedes i Forbindelse med Indbetalinger af Eengangsskatten. Denne Forretningsgang, der i sin Tid blev gennemført særlig af Hensyn til de Afstemninger, der skulde foretages, har virket meget tungt, men da Arbejdet baade med den bundne Opsparing og med Eengangsskatten nærmer sig sin Afslutning, vil det ikke være praktisk nu at gennemføre en Omlægning af Maskineriet; dette vilde ogsaa vanskeliggøre Revisionens Arbejde ved Overgangen fra det ene System til det andet.

Selv om der saaledes af praktiske Grunde ikke synes at være Anledning til at gennemføre en ændret Ordning i Forbindelse med de nu løbende Emissioner, skal Kommissionen anbefale, at man, for saa vidt der skulde blive Tale om nye Lovgivningsforanstaltninger af tilsvarende Art, gennemfører en vidtgaaende Decentralisering, f. Eks. ved at lægge Arbejdet ud til Amtstuerne.

København, den 7. November 1947.

M. J. Clausen.

Per Federspiel,
Næstformand.

Jens Jensen.

Niels Johnsen.

Holger Koed.

K. H. Kofoed,
Næstformand.

Thorkil Kristensen,
Formand.

J. Løn.

Andreas Møller.

Hans Nielsen.

J. Pinholt.

Aage Seidenfaden.

E. Sveinbjörnsson.

Viggo Villadsen.

Wedell-Wedellsborg.

Thorsen,
Skr.

Oversigt over Amtstuernes statslige Forvaltningsomraader i Hovedtræk.

Vedrørende Finansdepartementet.

I Henhold til en Række Love (Lov Nr. 39 af 24. Marts 1899, Nr. 101 af 22. April 1901, Nr. 537 af 4. Oktober 1919, Nr. 279 af 6. Maj 1921, Nr. 81 af 29. Marts 1924, Nr. 29 af 4. Februar 1933, Nr. 163 af 14. Maj 1934 og Nr. 125 af 9. April 1936 m. fl.) ydes der Laan fra Staten til forskellige Formaal, saasom Oprettelse af Husmandsbrug, Grundforbedringer, Hjælp til Erhvervsdrivende o. s. v. Statsaktivbogholderiet udsender hver Termin Girokort til Debitorerne (ca. 110 000) om Indbetaling til Amtstuerne, og til Amtstuerne sendes Fortegnelser over Debitorerne med Angivelse af, hvor meget hver Debitor skal betale i Renter og Afdrag. Det paahviler Amtstuerne at drage Omsorg for, at Terminsydelserne gaar ind (Finansministeriets Cirkulære af 5. Juli 1935). Restancer sendes til Inkasso gennem særligt antagne Sagforere pr. 1. September og 1. Marts for henholdsvis Juni og December Termin. Pr. 30. November og 31. Maj indsendes til 1. Hovedrevisorat en Opgørelse saavel over de Terminsydelser, der for Eks. paa Grund af Henstandsgivelse ikke er overgivet til Inkasso, som over de af Inkassatorerne endnu ikke afregnede Inkassationer med Angivelse af, hvad der er foretaget over for de enkelte Debitorer (Finansministeriets Skrivelse af 20. December 1941 og Skrivelse af 8. Januar 1942 fra 1. Hovedrevisorat).

Bliver retslig Inddrivelse fornøden, bliver vedkommende Laanedokument af Amtstuerne hver Gang rekvireret hos Finansministeriet og tilbagesendes efter Afbenyttelse. Finansministeriets Cirkulære af 26. Juni 1924 om Instruks ved Inkassation.

Ved Finansministeriets Cirkulære af 19. Juli 1943 er der meddelt Amtstuerne en begrænset Myndighed til at meddele Debitorer for Laan i Husmandsbrug en kortere Herstand.

I de senere Aar er mange Laan indfriet, og der tilgaar da Amtstuen særlige Indtægtsordrer for Indfrielse, men trods Indfrielse er dog Antallet af Laanedebitorer ved nogle Amtstuer steget.

Med Udgangen af hver Maaned sendes Indberetning (Primakvitteringer) til Statsaktivbogholderiet over de i Maanedens Løb indgaaede Beløb, og ved de særlige Indtægtsordrer indsendes Primakvittering samme Dag, Ordren betales.

Amtstuerne udbetaler Understøttelser, Pensioner, Efterindtægt og militære Invalidforsørgelser, dels i Henhold til særlige staaende Ordre og dels i Henhold til særlige Ordre fra vedkommende Kontor i Finansministeriet.

I Henhold til forskellige Skrivelser fra Finansdepartementet indfrier Amtstuerne forfaldne Kuponer af de forskellige Statslaan og indfrier udtrukne Statsobligationer samt udbetaler efter særlig Ordre Renter af en Del af Finansministeriet udstedte Indskrivningsbeviser.

Stats-Spareobligationer sælges og indløses, og Statsforskrivninger for bunden Opsparing udleveres og indfries ved Forfaldstid eller efter særlige Ordre. Bunden Opsparing blev erlagt i Skatteaarene 1943-44—1945-46, men de store Efterbetalinger i Statsskat medfører, at der stadig indløber Ordre om Indbetaling af bunden Opsparing.

Vedrørende Skattedepartementet.

Indkomst- og Formueskat til Staten (Lov Nr. 149 af 10. April 1922 og senere Love.

Skatteraadene indsender Skattelister til Amtstuerne baade for Land- og Bykommuner.

Amtstuerne eftertæller Skattelisterne (Skattedepartementets Cirkulære af 5. Juni 1937) og udsender hvert Kvartal til *Sogneraadene* Skemaer udfyldt med den kvartaarlige Skat med Til- og Afgange ifølge modtagne Skatteraadskendelser (Skattedepartementets Skrivelse af 4. September 1940) Sogneraadene indbetaler derefter den samlede Skat for Kommunens Skatteydere til Amtstuen pr. hver 15. Juni, 15. September, 15. December og 15. Marts (Skattedepartementets Skrivelse af 29. December 1939).

Kæmnerkontorerne opkræver Skatterne i Købstæderne og indbetaler direkte til Nationalbanken gennem en lokal Bank og vedlægger Bankens Kvittering det maanedlige Regnskab til Amtstuerne, Lov Nr. 116 af 20. April 1926 og Finansministeriets Cirkulære af 1. December 1926.

Paa tilsvarende Maade forholdes med Oppebørslen af Indkomstskat og Merindkomstskat af Aktieselskaber, kooperative Virksomheder, Foreninger, Dødsboer, Krigskonjunkturskat af Personer. Efterbetalinger og Bøder i Anledning af urigtig Selvangivelse indkasseres af Amtstuerne baade for By og Land i Henhold til særlige Ordre fra Skattedepartementet eller Statens Ligningsdirektorat, og der er for Tiden Tusinder af denne Slags til Inkassation ved hver Amtstue.

Overordentlig Indkomst af Aktieselskaber (Udbytterate og Restrate). Lov Nr. 95 af 20. Marts 1940 §§ 5—14 med senere Love.

Skatteraadene tilsender Amtstuerne i hver April Maaned en Fortegnelse (Grundliste) over Aktieselskaber i vedkommende Skattekreds. Selskaberne indsender inden 8 Dage efter Generalforsamlingens Afholdelse et udfyldt Skema til Brug ved Beregning af Udbytterate, der *beregnes* og opkræves af Amtstuen.

Fra Skatteraadene modtages pr. 1. Juli en Fortegnelse med Beregning af Restatens Grundtal for Selskaberne og paa Basis heraf *beregnes* og opkræves Restraten.

Statens Ligningsdirektorat reviderer Amtstuens Beregninger af Udbytte- og Restrate.

Faste Ejendomsskatter (Ejendomsskyld, Grundskyld (Lov Nr. 352 af 7. August 1922), Jernbaneskyld (Lov af 18. April 1910) og Grundstigningsskyld (Lov Nr. 202 af 20. Maj 1933).)

Paa Grundlag af de fra Vurderingsraadene modtagne Vurderingsfortegnelser saavel ved hver alm. Vurdering til Ejendomsskyld og Grundskyld som ved de aarlige Omvurderinger beregner og opkræver Amtstuerne den hver enkelt Ejendom *paa Landet* paahvilende Ejendomsskyld, Grundskyld og Grundstigningsskyld; efter denne sidste Indførelse *vurderes* ikke længere til Jernbaneskyld, men den vedkommende Ejendom hidtil paahvilende Jernbaneskyld opkræves fremdeles i Henhold til Loven herom Nr. 105 af 18. April 1900, jfr. Lov Nr. 13 af 25. Januar 1924.

Efter hver Omvurdering af en Ejendom som Følge af Udstykning eller Sammenlægning beregner Amtstuen Ejendommens nye Grundbeløb saavel som Grundbeløbet for

de udstykkede Ejendomme til Brug ved Beregning af den Ejendommene eventuelt paa-
hvilende Grundstigningsskyld. Meddelelse sendes til Ejerne om Ejendommens Grundbeløb,
Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 338 af 17. November 1933.

De faste Ejendomsskatter opkræves halvaarsvis (April og Oktober Termin), og
inden Skattekortenes Udsendelse finder der en kommunevis Afstemning Sted. Lov Nr. 124
af 20. April 1926 og Skattedepartementets Skrivelse af 23. Marts 1931.

Sammen med de ovennævnte Skatter opkræves de halvaarlige Ydelser til Tiende-
banken og Rangskatten, og en Del Amtstuer opkræver tillige de saakaldte halve Købe-
summer eller kgl. Penge og Renter af Pantefordringer ifølge Lov af 8. April 1851 om Fæstes
Overgang til Selveje. Det er faste Beløb, der overføres fra Termin til Termin.

Restancelister udfærdiges i Juli og Januar Maaneder og tilsendes Fogden (Domme-
ren) til Inkasso, der i langt de fleste Tilfælde sker ved Sognefogden. Lov Nr. 124 af 20. April
1926.

Ved Halvaarets Udgang udfærdiges specificerede Restancelister over de da reste-
rende Skatter. Listerne sendes til Amtet og 1. Hovedrevisorat.

Hvert Aar i Maj foretages en Opgørelse over de afgiftspligtige Beløb til Ejendoms-
skyld, Grundskyld og Grundstigningsskyld i hver enkelt Kommune (Indberetning D).
Indberetningen sendes til Amtet, der videresender den til Indenrigsministeriet inden 1. Juli.

Til Skatteraadene udfyldes Fortegnelsen over Omvurderinger med de fremkomne
Fradragsbeløb i Henhold til Grundstigningsskyldsloven.

I hver April Maaned indsendes til Skattedepartementet en Opgørelse over Grund-
stigningsskylden i de enkelte Sognekommuner.

Matrikulsdirektoratet sender til Amtstuen Afskrifter af samtlige Udstyknings-
approbationer og øvrige matrikulære Noteringer. De paagældende Forandringer noteres i
Amtstuens Matrikul og i Skattehovedbogen.

Amtstuen udfærdiger Hartkornattester (Lov Nr. 108 af 3. April 1925, § 10) til
Brug ved Udstykning, og Skatte- og Ejendomsskyldattester til Laanebrug (Finansministe-
riets Bekendtgørelse Nr. 59 af 20. Marts 1937 og Skattedepartementets Skrivelse af 1. April
1937).

Samtlige Skøder paa fast Ejendom skal forinden de tinglyses forsynes med Amt-
stuens Paategning om Ejendomsskyldvurderingen og Grundværdien samt eventuelt
Fradragsbeløb i Henhold til Grundstigningsskyldsloven (Lovbekendtgørelse af 23. April
1929, § 23, og Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 59 af 20. Marts 1937) tilligemed
Noteringer om Landbrugsejendom, Husmandsbrug eller lignende.

Parcelskoder forsynes yderligere med Udstykningspaategning (Tinglysningsand.
26. November 1926, § 17).

Gaveafgift.

I Henhold til Lov Nr. 147 af 10. April 1922 om Afgift af Arv og Gave, § 48, har
Finansministeren ved Bekendtgørelse af 8. November 1922 fastsat, at *Beregningen* og Op-
krævningen af Gaveafgift skal foretages af Amtstuerne ogsaa for Personer, der bor i Amt-
stuedistriktets Købstæder.

Gaveanmeldelse skal indgives til vedkommende Amtstue, under hvis Distrikt
Gavemodtageren bor, og den skal indgives senest 1. Februar for Gaver modtaget i forud-
gaaende Kalenderaar. Indgives den senere, skal der svares dobbelt Afgift (§ 45), og ind-
gives Gaveanmeldelse først i Henhold til Oplysninger, der er fremkommet ved Skifte af et
Dødsbo, svares tredobbelt Afgift (§ 47).

Finansministeren er i Henhold til Lovens § 48 bemyndiget til at eftergive eller ned-sætte disse Afgiftsforhøjelser, naar Omstændighederne taler derfor. I Praksis er denne Be-føjelse overladt til Skattedepartementet.

Gaveafgift svares kun af Gaver til den med Giver samlevende Ægtefælle, forsaavidt Gaven bliver Særeje, eller til Giverens Afkom (herunder Adoptivbørn) eller til hans For-ældre eller Bedsteforældre. Af Gaver til andre svares Indkomstskat.

Hvert Aar modtages fra Skatteraadene og Dommerkontorerne Indberetning om forefundne Gaveoverdragelser.

Disse Indberetninger sammenholdes med Amtstuens Gavekartotek og eventuelle Uoverensstemmelser søges berigtiget ved Henvendelse til Giver eller Gavemodtager. (Justitsministeriets Cirkulære Nr. 189 af 30. Oktober 1926 og Skattedepartementets Skrivelser af 11. og 14. Februar 1924 og 31. Januar 1927).

Stempelafgift.

Amtstuerne har Udsalg af Stempelpapir og Stempelmærker samt Børmærker og Obligationsmærker, men har tillige Hovedoplag for Stempelpapirforhandlere i Amtstue-distriktet; disse rekvirerer Stempelpapir og Stempelmærker hos Amtstuerne, til hvem de afregner og aflægger maanedlige Regnskaber. Filialernes Regnskaber indarbejdes i Amt-stuens maanedlige Regnskab over Stempelsalget og -beholdninger til 1. Hovedrevisorat.

Amtstuerne rekvirerer Stempelpapir og -mærker i Skattedepartementet (Skatte-departementets Instruks Nr. 118 af 9. April 1912).

Amterne sender de af dem til Stempling antagne Dokumenter til Amtstuerne, der inkasserer de resolverede Stempeltakster og eventuelle Stempelbøder. Efter stødfulden Stempelberigtigelse udleveres Dokumenterne til rette Vedkommende.

Hver Maaned sendes Indberetning til Amterne om 10 Uger gamle uberigtigede Stempelordrer og hvert Kvartal til Skattedepartementet om 6 Uger gamle uberigtigede Stempelordrer (Skattedepartementets Cirkulære Nr. 79 af 26. Marts 1941).

Vægtafgift af Motorkøretøjer (Lov Nr. 135 af 28. April 1931).

Senest hver 15. April skal Politimestrene sende Amtstuerne en Hovedliste over samtlige pr. 1. April indregistrerede Motorkøretøjer bl. a. med Angivelse af Vægtafgiften for hvert enkelt Motorkøretøj. Derefter sendes senest den 15. i hvert Kvartals 1. Maaned Af- og Tilgangslistor for det foregaaende Kvartal (Skattedepartementets Cirkulære Nr. 29 af 13. Marts 1936). Listerne eftertælles, og paa Basis af disse Lister udarbejder Amtstuerne en Tilvarsopgørelse over Vægtafgiften hvert Kvartal (Cirkulære Nr. 30 af 13. Marts 1936 fra 1. Hovedrevisorat). I Kvartalets Løb tilstiller Politikontorerne Amtstuen særlige Til-gangsskrivelser for hvert enkelt Motorkøretøj, der bliver nyindregistreret eller omregistreret. Ved Kvartalets Slutning foretages Opgørelse og Afstemning af de i Kvartalet berigtigede Beløb. Politiet udfærdiger og udsender Giro-Indbetalingskort til de afgiftspligtige. Afgiften skal betales paa Amtstuen inden Udgangen af hvert Kvartals 1. Maaned. Betales den ikke rettidig, er Rentetillæget mindst 10 Kr. Ifølge Praksis kan Skattedepartementet frafalde Forhøjelsen efter Andragende, naar ganske særlige Forhold taler derfor.

Restancelister udfærdiges i hvert Kvartals 2. Maaned og tilsendes Politimestrene til Inkasso (Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 338 af 22. December 1931, jfr. 1. Hoved-revisorats Cirkulære af 13. Marts 1936).

Hvis et Motorkøretøj ikke er brugt i en Afgiftsperiode, kan Afgiften efter Omstæn-dighederne frafaldes eller tilbagebetales. Hvis det er ødelagt eller kasseres af Justitsmini-steriets Motorsagkyndige i en Afgiftsperiode, kan Afgiften tilbagebetales for Resten af

Perioden regnet fra den 1. i den paafølgende Maaned. Ifølge Loven om Vægtafgift af Motor-koretojer § 4. Stk. 5, er disse Beføjelser tillagt Ministeren for offentlige Arbejder, og Forretningsgangen i disse Sager er normalt den, at Andragende om Fritagelse eller om Tilbagebetaling indgives til Politiet, der udfylder et „Generalieblad“ for Koretojet, hvorefter Sagen sendes til Amtstuens Erklæring om Afgiftens Betaling, tilbage til Politiet, der sender Sagen til Ministeriet for offentlige Arbejder, som sender Sagen til Skattedepartementet med sin Afgørelse, og fra Skattedepartementet modtager saa Amtstuen Afgangs- eller Tilbagebetalingsordre. Hele Processen tager undertiden flere Maaneder.

Amts- og Sognekommunernes Andel i Vægtafgiften udbetales gennem Amtstuerne efter særlig Ordre fra Skattedepartementet.

Forlystelsesafgift (Lov Nr. 104 af 1. April 1922).

Afgiften opkræves ved Politiets Foranstaltning, og Politiet afregner maanedlig paa foreskrevne Skemaer til Amtstuerne, som derefter ligeledes hver Maaned beregner og tilsender den Kommunerne tilkommende Andel i Afgiften (for Tiden $\frac{1}{4}$ af Biografafgiften og $\frac{1}{2}$ af Afgiften af de andre Forlystelser). Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 183 af 1. Maj 1922, Afsnit F, og Justitsministeriets Cirkulære Nr. 24 af 18. Februar 1938, § 57).

Klasselotteriet.

Fra Klasselotteriet modtager Amtstuerne i Aarets Løb en Række særlige Ordre til Udbetaling af Gevinster paa 200 Kr. og derover til de respektive Vindere.

Forskellige Afgifter.

I Henhold til forskellige Cirkulærer fra Skattedepartementet og L. Hovedrevisorat indbetales Skifte-, Bo- og Arveafgift i Eksekutorboer til Amtstuerne, ligeledes Totalisatorafgift og Afgift af Landboforeningers Auktioner.

Enkelte Amtstuer, som f. Eks. Frederiksborg Amtstue, administrerer forskellige Staten tilhørende Domæner og Bygninger og indkasserer forskellige Afgifter saasom Leje af Fiskestader, Forstrandsindtægter m. v.

Handelsministeriet.

Fra Kommunerne modtager Amtstuerne forseglede Pakker med Rabatmærker for Smør og Tekstilvarer, tidligere ogsaa for Kartofler og Vitaminol. Amtstuerne udbetaler Kommunerne den dem tilkommende Godtgørelse efter de paa Pakkerne anførte Antal Mærker, hvorefter Pakkerne uaabnet sendes videre til Hovedrevisoratet til Revision. De til Kommunerne udbetalte Beløb debiteres Finanslovkonto under Handelsministeriet.

Fra Amtene modtages hver Maaned Lister for Udligningsgebyr vedrørende Generatorbrænde. Beløbene indkasseres og krediteres Handelsministeriet, Finanslovkonto § 26.

Endvidere indkasseres efter særlig Ordre visse Departementssportler.

Indenrigsministeriet.

Den fælleskommunale Indkomst- og Formueskat og Efterbetalinger og Bøder af disse Skatter opkræves henholdsvis sammen med den ordinære Indkomst- og Formueskat og med Efterbetalinger og Bøder til disse Skatter. Det tilsvarende gælder den fælleskommunale Ejendomsskyld og Grundskyld.

Fra Indenrigsministeriet modtages hvert Aar staaende Ordre paa kvartalsvis Udbetaling til Kommunerne af de dem tilkommende Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond i Henhold til Lov Nr. 100 af 14. April 1937 (Tilskud til offentlig Forsorg, In-

valide- og Aldersrente, Skoleudgifter). Disse Tilskud modregnes ved Indbetalingen fra Kommunerne af fælleskommunale Indkomst- og Formueskatter.

Iøvrigt udbetales ifølge særlige Ordre Tilskud af forskellig Art og opkræves visse Departementssportler.

Arbejds- og Socialministeriet.

Fra Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet modtages Indtægtsordrer paa Gebyr for Hovedsyn over Dampkedler m. v., een Indtægtsordre for hvert Kedelsyn.

To Gange om Aaret modtages fra Ministeriet Indtægts- og Udgiftsordrer vedrørende Statstilskud til Kommunerne som Refusion i Henhold til Sociallovene. Tilskuddene skal berigtiges hver 15. Juni, 15. September, 15. December og 15. Marts og modregnes ved Indbetaling af Indkomst- og Formueskatter.

I December Maaned modtages Indtægts- og Udgiftsordre vedrørende den mellemkommunale Refusion, som Kommunerne skal berigtige inden Januar Maanedes Udgang. Samtidig foretages Berigtigelse af det Kommunerne tilkommende Resttilskud i Henhold til Sociallovene. I øvrigt modtages Indtægtsordrer paa forskellige Beløb, f. Eks. vedrørende Mødrehjælpsinstitutionerne m. v.

Justitsministeriet.

Fra dette Ministerium modtages Indtægtsordrer paa Gebyrer for forskellige Bevillinger, saasom Ekssekutorbevillinger, Navneforandringer, Konfirmation paa Testamenter m. v.

Tillige modtages Indtægtsordrer paa Beløb, som Kommunerne skal indbetale vedrørende Forsorgen for sindssyge og aandssvage; det drejer sig væsentlig om Indbetaling af Invalide- eller Aldersrente for Personer, der er anbragt paa Statsanstalter for Eks. Vordingborg Sindssygeanstalt.

Landbrugsministeriet.

Til 12 Amtstuer og de 2 Amtstuefilialer i Nykøbing F. og Nykøbing Sj. er der knyttet Skovkasser. Amtstuerne med Skovkasser er følgende: Aabenraa-Sønderborg, Bornholm, Frederiksborg, Frederikssund, Haderslev, Holstebro, Kolding, København, Københavns Amts nordre Birk, Ribe, Vejle og Viborg.

Endvidere er der 2 Toldforvaltere og 1 Postmester, der fungerer som Skovkasserer for henholdsvis Tisvilde-Frederiksværk, Silkeborg og Buderupholm Skovdistrikter samt en særlig ansat Skovkasserer for henholdsvis Palsgaard og Graasten Skovdistrikter.

Skovkassernes Opgave gaar i Hovedtræk ud paa:

- 1) at udføre Skovdistrikternes Kasseforretninger og Bogføring dermed,
- 2) at aflægge Maanedregnskaber til 3. Hovedrevisorat for disse Forretninger,
- 3) at sende en Repræsentant til Skovauktionerne til Føring af det for Skovkassen bestemte Auktionskatalog,
- 4) at besørge Inddrivelse af alle Indtægtsrestancer og kontrollere, at de til Disposition for Skovrideren stillede Udgiftssummer ikke overskrider,
- 5) at paase, at Indbetalinger ved alle Salg paa Kredit finder Sted senest ved Kredittidens Udløb, og at behørig af Landbrugsministeriet eller af Skovdirektoratet godkendt Sikkerhed til enhver Tid foreligger ved Skovkassen, for saa vidt der ikke er givet Skovkassen Underretning om, at de bliver opbevaret andetsteds.

Grundlaget for Bestyrelsen af Statsskovene og dermed ogsaa for Skovkassernes Virksomhed var en af Finansministeriet i 1860 udfærdiget Instruks. Denne blev afløst af

en af Landbrugsministeriet udfærdiget Instruks af 11. Marts 1913, som imidlertid ikke ophævede Bestemmelserne i Instruksen af 1850 om Regnskabsvæsenet; selvom der i Aarenes Løb er tilkommet en Række nye Bestemmelser vedrørende Regnskabsvæsenet, saa hviler dog dette endnu for en stor Del paa Instruksen af 1860.

Det bemærkes, at der af Finansministeriet den 3. Oktober 1944 er nedsat en Kommission, hvis Opgave er at undersøge den nugældende Ordning for Statsskovdistrikternes Regnskabsvæsen og stille Forslag til saadanne Ændringer deri, som bl. a. af Hensyn til en større revisionsmæssig Sikkerhed og en mere tidsvarende Bogføring maatte skønnes ønskelig samt Forslag til Instruks desangaaende.

Amtsforvalter Thrane, Hillerød, der er Medlem af Kommissionen, har meddelt, at denne sidst afholdt Møde den 10. April 1946, og at der er udarbejdet 4 Forslag, som der endnu ikke er taget endelig Stilling til.

Forslagene er udarbejdet efter følgende Retningslinier:

- 1) at undgaa overflødige Dobbeltposter, og
- 2) at skaffe Skovriderne et fuldstændigt Regnskabsmateriale, saa de fuldtud kan bevare et økonomisk Overblik over Distrikternes Drift,
- 3) at tilrettelægge Bogføringen med Distrikterne saaledes, at den kvalificerede Arbejdskraft fritages for det daglige Detailarbejde dermed.

De 4 Forslag gaar i Hovedtræk ud paa:

- A. Hele Regnskabet føres paa Skovdistriktet, og Skovkasserne nedlægges.
 - B. Hele Regnskabet føres paa Skovdistriktet, og Skovkasserne opretholdes som „Bank“ for Distriktet.
 - C. Regnskabet centraliseres i Direktoratet for Statsskovbruget, og Skovkasserne nedlægges.
 - D. Regnskaberne føres som hidtil af Skovkasserne. De selvstændige Skovkasser nedlægges.
- Der overføres saa meget som muligt af Skovriderens Kontorarbejde til Skovkasserne.

Fra Landbrugsministeriet ligesom i øvrigt fra flere andre Ministerier end foran nævnt modtager Amtstuerne en Række forskellige Indtægts- og Udgiftsordrer.

Amtstuerne aflægger hver Maaned specificeret Regnskab med vedlagt Indtægts- og Udgiftsbilag til 1. Hovedrevisorat; en Genpart af Regnskabet med Genpart af nogle af Bilagene sendes til Finanshovedbogholderiet.

Ovenstaaende er i Hovedtræk en Oversigt over Amtstuernes *statslige* Forvaltningsomraader.

Endvidere beregner og opkræver Amtstuerne Amtsskatterne, opkræver Dige- og Pumpeafgifter til de respektive Dige- og Pumpelag samt Vandløbsbidrag, udfører Amtsraadenes Kasseforretninger samt opbevarer Amtsfondens Aktiver. Endelig opkræves sammen med Ejendomsskatterne Brandkontingent for Landbygningernes almindelige Brandforsikring, udbetales Lønninger til Branddirektørerne og Brandskadeserstatninger, alt efter staaende eller særlige Ordre fra Brandforsikringens Direktion.

Der aflægges maanedlige Regnskaber saavel til Amtet som til Brandforsikringens Direktion.

Maribo, den 17. Januar 1947.

1. Betænkning vedrørende Fængselsvæsenets Forhold.

Indledning.

Efter Aftale mellem Justitsministeren og Finansministeren som Formand for Forvaltningskommissionen af 1946 blev der som et Underudvalg under nævnte Kommission den 14. April 1947 nedsat et Udvalg til Gennemgang af Fængselsvæsenets Forhold. Udvalgets Sammensætning var følgende:

Departementschef i Finansministeriet, *K. H. Kofoed*, Formand.
 Amtmand *C. A. Hilbert*, Næstformand,
 Departementschef i Statsministeriet *Andr. Møller*,
 Direktør i Magasin du Nord *V. Villadsen*,
 Direktør for Fængselsvæsenet *H. Tetens*,
 Kontorchef i Direktoratet for Fængselsvæsenet *C. Jepsen*,
 Dommer *K. M. Lorentzen*, M. F., Skive,
 Kontorchef i Finansministeriet *Hugo Engmann*.

Som Sekretærer for Udvalget har fungeret Kontorchef Jepsen og Ekspeditionssekretær i Finansministeriet, Frk. Bodil Andersen.

Udvalget blev bemyndiget til at benytte særlig sagkyndig Assistance i den Udstrækning, Forholdene maatte gøre det ønskeligt. I Henhold til denne Bemyndigelse er Civilingeniør, fhv. Konsul P. F. Bagge engageret til at foretage en kritisk Gennemgang af Fængselsvæsenets Arbejdsdrift og at afgive Indstilling herom til Udvalget.

Der er fra Direktoratet for Fængselsvæsenet indhentet et omfattende Materiale til Belysning af Forholdene inden for Fængselsvæsenet, ligesom Udvalgets Medlemmer har haft Lejlighed til at bese Københavns Fængsler, Statsfængslet i Horsens, Statsfængslet i Nyborg, Ungdomsfængslet paa Søbysøgaard, Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme samt en Række Fængselsafdelinger og Straffelejre saavel i Jylland som paa Øerne.

Udvalget skal herefter afgive følgende Beretning:

I. Fængselsvæsenets Forhold. Historisk Redegørelse.

Fængselsvæsenets Organisation i Tiden forud for Gennemførelsen af Straffeloven af 15. April 1930 var ganske enkel, idet der den Gang kun eksisterede 3 større Anstalter, nemlig Straffeanstalterne i Horsens, Vridsløselille og Nyborg samt Statens Kvindefængsel.

Straffeanstalten i Horsens, der var taget i Brug i 1853, var efter sin Bygningsmaade beregnet for Fanger, der udstod Straf i Fællesskab, og Straffeanstalten havde indtil den nye Straffelovs Ikrafttræden været anvendt til Afsoning af Tugthusstraf. Fangerne beskæftigedes i Fællesskab Dagen igennem, men holdtes dog afsondrede om Natten, idet der var indrettet særlige Natceller, hvor der kun var Plads til en Køje.

Straffeanstalten i Vridsløselille, der var taget i Brug i 1859, var derimod efter sit Anlæg udelukkende beregnet til Husning af Fanger, der under Fangenskabets skulde holdes strengt adskilt, saaledes at de holdtes afsondrede i Cellerne, baade medens de sov, under Spisning og Arbejde og i deres Fritid. Ved særlige bygningsmæssige Indretninger opretholdtes Isolationen, ogsaa under Gaardture, Gudstjeneste og ved Undervisning.

Ved Opførelsen i 1912—13 af Straffeanstalten i Nyborg, der særlig var beregnet paa Modtagelse af yngre Fanger eller ikke tidligere straffede Fanger, som skulde afsone Forbedringshus, var imidlertid den strenge Isolation i nogen Grad blevet mildnet, og ved Straffeanstaltens Opførelse var f. Eks. Fællesskab i Arbejde gennemført paa flere Omraader.

Under Overbestyrelsen for Fængselsvæsenet henhørte endvidere et vist Tilsyn med de kommunale Arresthuse, en Ordning, der vedvarede indtil Gennemførelsen den 1. April 1938 af Loven om Politi- og Arrestvæsenets Forhold (Enhedspolitiloven).

Med den nye Straffelov af 1930, der traadte i Kraft den 1. Januar 1933, indførtes imidlertid en Række Nydannelser inden for Fængselsvæsenet. De tidligere Frihedsstraffe, Tugthus og Forbedringshus, bortfaldt og erstattedes af Fængsel som almindelig Frihedsstraf. Om Fuldbyrkelse af den almindelige Fængselsstraf i Statsfængsel gaves i Forbindelse med Straffelovens Ikrafttræden nærmere Regler i en kongelig Anordning af 30. December 1932. Det nye, som Straffeloven bragte paa dette Omraade, var først og fremmest en mere individualiserende Behandling af Fangerne, et Krav om Gennemførelse af Undervisning og Oplæring i betydeligt større Omfang end tidligere og Indførelsen af et nyt Institut som almindeligt Led i Straffens Fuldbyrkelse, nemlig Løsladelse paa Prøve efter $\frac{2}{3}$ af Straffens Udstaaelse. Som Forudsætning for dette Instituts Virkning krævedes langt større Kendskab hos Funktionærerne til den enkelte Fange end under den tidligere mere skabelonmæssige Behandling.

Som Afsoningssteder for den nye Straffelovs almindelige Frihedsstraf, Fængsel, blev anvendt Statsfængslerne i Horsens, Vridsløselille og Nyborg samt Statens Kvindefængsel, alt forsaavidt Afsoningstiden var over en vis Længde.

Ved Siden af denne almindelige Frihedsstraf indførte Straffeloven af 1930 imidlertid Regler om Særbehandling af visse Personer, og til Gennemførelse af disse Reformers var det nødvendigt at tilvejebringe helt nye Anstalter inden for Fængselsvæsenet. For det første indførtes for Personer mellem 15 og 21 Aar en særlig Form for Fængselsstraf, nemlig

Ungdomsfængsel efter engelske Forbilleder. Til Husning af disse Fanger erhvervede Staten Hovedgaarden Søbysøgaard paa Fyn, hvor der opførtes 2 nye Bygninger efter Pavillon-systemet med Plads til 30 Fanger i hver. Ungdomsfængslet er senere udvidet og rummer for Tiden ca. 120 Fanger. I Statsfængslet i Nyborg findes en Modtagelsesafdeling. Det særlige ved Behandlingen i Ungdomsfængsel er dels Straffens Ubestemthed (fra 1—3 Aar), dels det Forsøg, der gøres paa en egentlig Opdragelse og Uddannelse af Fangerne ved Anvendelse af Lærerkrafter og faguddannet Personale i betydelig større Maalestok end ved de almindelige Fængsler.

Dernæst bestemte Straffeloven af 1930, at psykisk abnorme Personer (Psykopater) enten kunde idømmes tidsbestemt Straf, der skulde udstaaes i særlig Anstalt (Psykopat-fængsel) eller i Stedet for Straf anbringes paa ubestemt Tid i særlig Psykopatforvaringsanstalt. Til Husning af disse Personer opførtes i 1934—35 de nye Psykopatanstalter i Herstedvester i umiddelbar Nærhed af Statsfængslet i Vridsløselille. Anstalterne, der blev taget i Brug den 1. April 1935, omfattede oprindelig en Forvaringsafdeling med 40 Pladser, en Psykopatfængselsafdeling med 40 Pladser og en særlig Sygeafdeling med 25 Pladser. Udviklingen i den siden forløbne Tid har imidlertid vist, at der ikke i nær saa stort Omfang som ventet var Behov for en særskilt Anstalt til Udstaaelse af Psykopatfængsel, hvorimod Forvaring af Psykopater paa ubestemt Tid har fundet Sted i betydeligt Omfang. Psykopatanstalterne har derfor maattet udvides med en ny 60-Mandsafdeling, og endvidere har man maattet skaffe Plads til forvarede ved mindre Afdelinger uden for Psykopatanstalterne, nemlig Kastanienborg ved Avedøre og Lekkende ved Præstø.

For erhvervs- eller vanemæssige Forbrydere indførte Straffeloven af 1930 to nye Former for Forvaring, nemlig Arbejdshus for de mindre farlige, men i Reglen ret besværlige, ofte straffede Berigelsesforbrydere og Sikkerhedsforvaring for mere farlige, ofte straffede Personer. Medens Sikkerhedsforvaring foreløbig var blevet indrettet som en Afdeling af Statsfængslet i Horsens, havde man maattet etablere en helt ny Anstalt til Husning af Arbejdshusfanger, idet Staten erhvervede et betydeligt Hedeareal ved Sdr. Omme i Midtjylland. De første Bygninger, nogle Barakker, blev taget i Brug i April 1933, men i Aarenes Løb er Anstalten blevet bygget op og udvidet, saaledes at den nu er i Stand til at modtage ca. 300 Personer. Den tidligere Afdeling af Arbejdshuset i Statsfængslet i Horsens har herefter kunnet nedlægges.

For Kvinder var ikke indrettet nye særlige Anstalter, men alle Kvinder, der idømtes Fængselsstraf eller Forvaring, udstod denne i Statens Kvindefængsel i Vestre Fængsel i København.

For Arresthusenes Vedkommende var Ordningen til den 1. April 1938 den, at Arrestvæsenet var henlagt under Kommunerne, dog saaledes at Staten havde et vist Tilsyn med Bygningernes Indretning og Fangernes Behandling. Loven om Arrestvæsenets Ordning, hvorefter hele Arrestvæsenet lagdes direkte ind under Staten, maatte betragtes som et Fremskridt, idet Muligheden først derigennem var aabnet for Tilrettelægning af en rationel Fangebehandling, ogsaa i Arresthusene, og en rationel Udnyttelse af den forhaandenværende Arresthusplads med Nedlæggelse af de ældste og daarligst indrettede Arresthuse og Samling af Fanger i større og bedre indrettede Arresthuse.

Meget hurtigt efter Besættelsen forlangtes fra tysk Side Arresthusplads til Husning af tyske militære Arrestanter, og i en Række Arresthuse Landet over maatte der afgives Plads til dette Formaal. Efterhaanden som Tyskerne ogsaa indsatte danske Personer, som var anholdt af Tyskerne, udkrævedes stadig mere Fangeplads; særlig i København blev Forholdet i Besættelsens sidste Tid meget alvorligt, idet den største Del af Vestre Fængsel maatte afgives til tysk Fangeplads. Ogsaa andre Steder, bl. a. i Aalborg, var Forholdene

yderst vanskelige. Hertil kom, at Tyskerne i 1943 med ganske kort Varsel forlangte Arbejds-
huset ved Sdr. Omme fuldstændig rømmet. Medens saaledes paa den ene Side den forhaan-
denværende Fangeplads blev indskrænket, voksede paa den anden Side den almindelige
Kriminalitet meget betydeligt som Følge af de urolige Forhold under Besættelsen. Det
gennemsnitlige Fangetal i samtlige Anstalter under eet i de gunstige Aar umiddelbart før
Krigen havde været nede paa godt 2 000, men dette Tal voksede under Besættelsen til
5 - 6 000, og hertil kom, at det paalagdes Fængselsvæsenet at skaffe Plads til og afgive
Personale til Bevogtning af Personer, som helt faldt udenfor Rammerne af Fængselsvæse-
nets hidtidige Formaal, nemlig fremmede Statsborgere af forskellige Kategorier, Emigran-
ter, engelske Statsborgere, amerikanske Statsborgere og siden Sommeren 1941 internerede
Kommunister.

Under den heraf opstaaede Pladsmangel kom man som en Nødvej ind paa at ind-
rette midlertidige Fængselsafdelinger eller Lejre i Bygninger, som det lykkedes at leje eller
erhverve. Ofte maatte der helt bortses fra egentlige fængselsmæssige Sikkerhedsforanstalt-
ninger, og Behandlingen under disse særlige bygningsmæssige Forhold, som frembød sig,
fik ofte en nogen anden Karakter end Behandlingen i de sædvanlige Straffeanstalter. Den
Erfaring gjorde man imidlertid, at netop Behandlingen i saadanne mindre Fængselsafde-
linger uden det tilvante fængselsmæssige Præg i en Række Henseender frembød store For-
dele ved Gennemførelsen af Fangebehandlingen.

Af saadanne midlertidige eller nyoprettede Fængselsafdelinger kan nævnes Fæng-
selsafdelingen i Faarevejle (nu rømmet), Fængselsafdelingen i Nr. Snede, indrettet i et
tidligere Pigehjem, Fængselsafdelingen Renbæk, overtaget fra Arbejds- og Socialministeriet,
Fængselsafdelingen ved Tarm, ligeledes overtaget fra Arbejds- og Socialministeriet, Fæng-
selsafdelingen paa St. Grundet, bestaaende af Hovedbygningen til en i privat Besiddelse
værende Herregaard, og Forvaringsafdelingen paa Lekkende, et tidligere Jagtslot, samt
endelig Fængselsafdelingen paa Kærshovedgaard, der tidligere anvendtes som Dranker-
hjem under en privat Organisation.

Trods disse forskellige Udvidelser med Oprettelse af mindre Fængselsafdelinger
kunde det dog ikke undgaas, at baade Arresthusene og Statsfængslerne fyldtes ud over det
forsvarliges Grænse. Medens det tidligere havde været et selvfølgeligt Princip, at der kun
maatte anbringes een Fange i hver Celle, stuvedes Fangerne nu sammen i Cellerne, saaledes
at disse belagdes med 2 og 3 Mand, i Vestre Fængsel i København endda med flere, og dels
i Barakker, dels i Fælleslokaler indrettedes fælles Soverum og fælles Opholdslokaler for
Fanger under Forhold, der ofte var yderst utiltalende. For en stor Dels Vedkommende blev
derfor det Reformarbejde, som var bygget op i de foregaaende Aar, slaet i Stykker under
denne Udvikling.

Saaledes var stort set Fængselsvæsenets Forhold ved Besættelsens Ophør, da der
paa faa Dage interneredes yderligere i tusindvis af Personer, der sigtedes for landsforræde-
risk Optræden, og som det nu paalagdes Fængselsvæsenet at skaffe Plads til.

Som bekendt foretog Modstandsbevægelsen i Tiden umiddelbart efter Kapitula-
tionen et meget stort Antal Anholdelser af Personer, der af Modstandsbevægelsen var sigtet
for landsskadelig Virksomhed. De anholdte, hvis Tal allerede i Løbet af Juni Maaned 1945
naaede op paa 13 - 14 000 Personer, blev anbragt i alle tænkelige Lokaler, hvor Plads
kunde fremskaffes. Skoler, Gymnastiksale og offentlige Bygninger, der beslaglagdes til
dette Formaal. Fra Fængselsvæsenets Side var det kun muligt i begrænset Omfang at afgive
egentlig Fængselsplads, idet man i Forvejen led under den største Pladsmangel.

Den 1. Juni 1945 forelaa Loven om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende For-
ræderi og anden landsskadelig Virksomhed. Efter denne skulde Personer, der var idømt

Fængselsstraf for Landssvig, anbringes i særlige Straffeanstalter, og Minimumsstraffen efter Loven var normalt Fængsel i 4 Aar. Adgang til Prøveløsladelse hjemlede Loven ikke. I Sommeren 1945 stilledes Fængselsvæsenet derfor over for den Opgave for det første at skulle overtage Bevogtningen af de af Modstandsbevægelsen internerede Personer, som denne i de første Maaneder selv havde udført, og for det andet at tilvejebringe Fængselsplads for saa stort et Antal Personer, som skønsmæssigt kunde ventes idømt Fængselsstraf efter Landsforræderiloven. Man mente ikke at kunne regne med et Antal paa under ca. 8 000, hvilket svarede til 4 Gange det Antal Fanger, som i Aarene før Krigen rummedes i samtlige Fængselsvæsenets Anstalter. Til Husning af disse ca. 8 000 Fanger stillede Fængselsvæsenet Forslag om Oprettelse af større Baraklejr, i Hovedsagen i Forbindelse med allerede eksisterende Lejre, der ejedes af Staten. Til de farligste af Fangerne foreslog man anvendt Statsfængslet i Horsens, saaledes at den Fængselsplads for almindelige kriminelle Fanger, der herved gik tabt, blev udlignet ved Oprettelse af forskellige mindre Fængselsafdelinger. Forslaget gik herefter ud paa følgende:

Faarhuslejr (den tidligere Frøslevlejr) skulde indrettes til	2 500	Personer
Møgelkærlejr ved Horsens, som kunde overtages fra Arbejds- og Socialministeriet, skulde indrettes med Plads til	1 000	—
Kragsskovhedelejr i Vendsyssel, der omfatter 3 tidligere Ungdomslejr, og som ligeledes kunde overtages fra Arbejds- og Socialministeriet, skulde indrettes til	2 500	—
Horsørødelejr	750	—
Statsfængslet i Horsens	500	—
Endelig regnede man med at kunne disponere over nogle Bygninger paa Sundholm med Plads til	750	—
		Ialt . . . 8 000 Personer

Det maa herved bemærkes, at Fængselsvæsenet var stillet over for den Vanskelighed at man ikke kunde regne med Anbringelse af Straffefanger i de af Tyskerne efterladte Militærlejr og Barakkomplekser, der først og fremmest maatte beslaglægges til det store Antal Flygtninge, der optog Plads i uundværlige Lokaler og Bygninger.

Som Følge af den Nødssituation, man var i, stod man ikke frit med Hensyn til de Steder i Landet, hvor de nye Institutioner skulde placeres, men man maatte i alt væsentlig bygge paa de Muligheder, der var til Stede, nemlig dels Faarhuslejr, dels Udnyttelse og Udvidelse af de af Beskæftigelsescentralen indrettede Ungdomslejr. En Følge heraf blev, at de nye Institutioner maatte anbringes paa Steder, hvor der ingen større Muligheder var for Indkvartering af Bevogtningspersonale, og der maatte derfor i Byggeprogrammet tillige regnes med Opførelse af lette Træhuse eller Barakker til Bolig for en væsentlig Del af Personalet. I September Maaned 1945 tiltraadte Folketingets Finansudvalg paa dette Grundlag, at der til Etablering af de særlige Straffeanstalter anvendtes et Beløb af 13 725 000 Kr. og til Refusion til Arbejds- og Socialministeriet af de fra dette Ministerium overtagne Lejre et Beløb af 2 900 000 Kr. samt til Inventar til de nævnte Anstalter et Beløb af indtil 6 000 000 Kr.

Imidlertid var der som en Følge af den Kritik, der fra forskellig Side havde været fremført mod Loven af 1. Juni 1945, blevet nedsat et Udvalg med den Opgave at fremkomme med Ændringsforslag til Loven, og dette Arbejde resulterede i Vedtagelsen af Loven af 29. Juni 1946 om Ændringer i og Tilføjelser til Loven af 1. Juni 1945. Den nye Lov indførte blandt andet Adgang til Prøveløsladelse af Landssvigerfanger og gav Anvisning paa en Revision af visse Grupper af de allerede afsagte Domme. Visse Forhold blev derhos gjort

straffri, og Loven indførte nye Strafnedsættelsesgrunde. Disse Ændringer bevirkede, at Grundlaget for de foran angivne Beregninger med Hensyn til det Antal Fanger, der skulde skaffes Plads til i Straffelejrene, i høj Grad blev forrykket. Resultatet blev, at Antallet af Landssvigerfangerne gik væsentlig hurtigere ned, end man tidligere havde kunnet paa-regne; medens Antallet af disse Fanger udgjorde ca. 10 000 i Sommeren 1946, var det reduceret til ca. 4 000 i Sommeren 1947. Byggeprogrammet maatte derfor revideres, hvilket bl. a. medførte, at Kapaciteten for den projekterede Straffelejr ved Kragsskovhede midt under dens Opførelse blev nedsat fra ca. 2 500 til 600 Pladser.

Forsaauidt angaar Udviklingen inden for den almindelige Kriminalitet henvises til den under Afsnit III givne Redegørelse.

II. De enkelte Fængselsafdelingers Forhold.

A. Statsfængslet i Horsens med tilhørende Anneksr.

a) Statsfængslet.

Statsfængslet i Horsens, der til Benyttelse som Fællesskabsfængsel (Tugthus) er opført i Aarene 1847—1853 og taget i Brug 20. Maj sidstnævnte Aar, bestaar af 5 sammenbyggede Floje. Fængslet er omgivet af en ca. 5 m høj Ringmur og har et Jordtilliggende af godt 14 ha, hvoraf ca. 9 ha anvendes som Gartneri.

Anstaltens østre og vestre Cellefloje blev ombygget i 1934—35 og Kapaciteten herved nedsat fra 423 til 336 Celler.

Paa Terrænet inden for Ringmuren er opført Sygehus, Gymnastik- og Foredrags-sal, Væveribygning med Plads til ca. 80 Fanger, Kurvemageribygning med Plads til ca. 10 Fanger, Lagerbygning, Kedelhus samt en Bygning omfattende Sikringsceller samt enkelte Depoter. Der er desuden for Tiden paa Terrænet Vest for Vestflojen anbragt en Arbejdsbarak af Træ til ca. 30—35 Fanger, som er bygget under Krigen, og hvis Tilstedeværelse kun betragtes som midlertidig.

Anstaltens Kapacitet er saaledes:

Vestre Cellefløj	144 Celler
Østre Cellefløj	144 —
Midterflojen	48 —

Ialt 336 Celler

Af disse 336 Celler benyttes 48 som baade Arbejds- og Soveceller, medens de øvrige 288 Celler kun benyttes til Sovebrug og Ophold under Maaltider og i Fritiden.

Anstalten har stedse gennem Aarene været benyttet til Husning af Fanger med de længste Straffe, fortrinsvis Recidivister.

Under Straffeloven af 1866 bestod Belæget i Hovedsagen af Personer, der afsonede længere Tugthusstraffe.

Efter Ikrafttrædelsen af Straffeloven af 1930 er Anstalten benyttet til ældre Recidivister, idømt Fængselsstraf, til Modtagelse og delvis Afsoning forsaauidt angaar Personer, idømt Arbejdshus, samt til Personer, idømt Sikkerhedsforvaring.

Efter Kapitulationen i 1945 blev det paalagt Anstalten at huse Personer, der i Henhold til Straffelovstillægget af 1. Juni 1945 blev idømt Straf af Fængsel i 8 Aar og der-over, saaledes at Anstalten nu bruges til dette Formaals samt vedblivende til Husning af Sikkerhedsforvaringsfanger.

Med Hensyn til Anstaltens Belægningstal til forskellige Tidspunkter oplyses følgende:

Belæget var:	31. December 1858	429	Fanger
—	— 31. December 1878	396	—
—	— 31. Marts 1898	301	—
—	— 31. Marts 1918	407	—
—	— 1. Januar 1933	502	—
—	— 31. December 1937	324	—
—	— 1. April 1947	514	—

I disse Tal er dog medregnet Belæget paa de Anstalter og Kolonier, som har været knyttet til Fængslet.

Siden 1899 har der hvert Aar med Undtagelse af Aarene 1940 -45 i Tiden fra der er ansat Fagpersonale til Undervisning i følgende Arbejder: Kurvemageri, Papirarbejde, herunder Trykkeri, Bogbinderi og Fremstilling af Kuverter, Skræderi, Væveri samt Snedkeri og Smedie til Reparationsarbejde. Fangetallets Fordeling paa Fagene var pr. 5. Maj 1947 følgende:

Kurvemageri	146	Fanger
Papirarbejde	123	—
Skræderi	68	—
Væveri	48	—
Gartneri	11	—
Bygningsvæsen	10	—
Forplejning, Rengøring m. v.	48	—

b) *Hedekolonien Gedhus.*

Siden 1899 har der hvert Aar med Undtagelse af Aarene 1940 -45 i Tiden fra 1. April—1. Oktober været udsendt 20 Fanger til en Fangekoloni benævnt Gedhus, beliggende i Nærheden af Karup mellem Viborg og Herning. Fangerne huses i en muret Bygning, der tilhører Hedeselskabet, og beskæftiges udelukkende med Plantnings- og Gravearbejde for „Det danske Hedeselskab“.

c) *Annekset i Amstrup.*

Annekset i Amstrup, der er beliggende ca. 26 km Nordøst for Horsens i Retning af Odder og som bestaar af 3 murede Huse, blev overtaget af Fængselsvæsenet i November 1927. Der drives et mindre Landbrug, idet der er et Jordtilliggende paa ca. 10½ ha.

I en tilbygget Arbejdsbarak beskæftiges 30—40 Fanger ved Vævning af Kokusmatter. I Annekset er der ialt Plads til 60 Fanger.

Fangebelæget har til forskellige Tidspunkter andraget:

1. April 1932	48	Fanger
1. — 1942	56	—
1. — 1944	70	—
1. — 1946	69	—
1. — 1947	49	—

Fangerne i Amstrup modtages fra Statsfængslerne i Vridsløselille og Nyborg og bestaar for Størstedelen af tidligere straffede kriminelle Fanger, som skønnes egnet til Anbringelse under noget friere Former, end det kan ske i de nævnte Statsfængsler.

d) *Annekset i Bjerre.*

Annekset i Bjerre, ca. 10 km Syd for Horsens, er indrettet i det tidligere Arresthus, som er bygget for ca. 100 Aar siden. Det har fra 1921—34 været lejet af Fængslet og igen

lejet fra 1941, hvorefter det i 1942 blev købt af Fængselsvæsenet. Der er intet Jordtilliggende til Annekset, der rummes i een Bygning. Det benyttes til Husning af Fanger, der afgives fra Statsfængslets eget Belæg, fortrinsvis saadanne som paa Grund af aandelige eller legemlige Defekter eller Alder anses for bedre anbragt under de mere enkle og rolige Forhold i Annekset.

Belegget i Bjerre udgjorde:

1. April 1932.....	21 Fanger
1. — 1940.....	30 —
1. — 1945.....	31 —
1. — 1947.....	28 —

Fangerne beskæftiges ved Papirarbejde foruden under Økonomien.

B. Statsfængslet i Vridsløselille.

Statsfængslet, der blev taget i Brug i 1859—60, er, som anført i den historiske Redegørelse et udpræget Cellefængsel, bygget efter det saakaldte pensylvanske eller fladel-fiske System, hvorefter Fangerne holdtes strengt adskilte saavel om Natten som under Arbejde og i deres Fritid.

Fra Fængslets Opførelse i 1859 og indtil 1916—17 blev der ikke foretaget Udvidelser af væsentlig Betydning af de bestaaende Bygninger og Anlæg.

Forst efter at det blev bestemt, at Fangerne udelukkende skulde beskæftiges med Udførelse af Arbejde for Staten, paabegyndtes Opførelsen af forskellige Bygninger til Brug for Værksteder. Saaledes opførtes i 1916—17 en stor Bygning bestemt til Smedeværksted for ca. 30 Fanger, ligesom der blev indrettet Skræderi og Blikkenslagerværksted. — I 1930—32 blev der opført en Smedebygning og en Lagerbygning.

I 1933—34 blev Fængslets Kirke ombygget. Kirkerummet, der gik gennem 2 Etager, blev delt ved Indsættelse af en Etageadskillelse, saaledes at den øverste Del blev indrettet til Kirkesal med Stolerader som i en almindelig Kirke, medens den nederste Etage blev indrettet til Skole, Bibliotek og Kontor.

I 1940—41 blev hele den østlige Ringmur flyttet ca. 38 Meter mod Øst, idet Pladsmangelen inden for Ringmuren nødvendiggjorde denne Flytning. To Aar efter opførtes der to murede Fangebaracker hver til 40 Fanger paa det Areal, der fremkom ved Flytningen af Muren.

I 1945—46 foretoges en Udvidelse af alle Administrationskontorerne.

Statsfængslet er bygget som en femtakket Stjerne. I den nordlige Spids af Stjernen findes Kirken. Administrationskontorer, Værksteder, Gymnastiksal, Køkken m. v. De øvrige 4 Spidser i Stjernen udgør Cellefløjene, der hver har 100 Rum, hvoraf dog en Del gaar fra til Betjentrum og Toiletter. Paa Anstaltens Terræn forefindes for Tiden 16 Tjenesteboliger fordelt i 10 Bygninger og 42 Lejeboliger fordelt i 24 Bygninger.

Anstaltens Jordtilliggende er paa ca. 5 ha. Paa Arealet dyrkes bl. a. Grøntsager til Fængslets Husholdning.

Anstalten er indrettet til 363 Fanger, hvortil kommer 80 Fanger i 2 i 1943 opførte Murstensbaracker, der midlertidig bruges til Fangebelæg. Der findes endvidere 11 Sygestuer med Plads til 15 Fanger.

Der anbringes i Statsfængslet kun Fanger, der er dømt for Overtrædelse af borgerlig Straffelov. I Henhold til Justitsministeriets Cirkulære af 26. Februar 1946 skal alle domfældte over 40 Aar samt domfældte under denne Alder, som tidligere 2 eller flere Gange har afsonet Straf i Statsfængslet, afleveres til Vridsløselille, naar Straffen overstiger 5 Maaneders Fængsel.

Efter at Statsfængslet i Horsens er taget ind til fortrinsvis at huse Fanger dømt efter Straffelovstillægget, har Pladsforholdene umuliggjort det at overholde Afleveringsreglerne. Belæget paa Statsfængslet i Vridsløselille er forøget til ca. det dobbelte, idet der i vidt Omfang er anbragt 2 Fanger i hver Celle, uagtet en Del af disse Fanger ogsaa udfører deres Arbejde i Cellerne. I de 2 nybyggede Barakker huses i 4 Sovesale 88 Fanger (22 i hver).

Fangebelæget har i de seneste Aar andraget:

1. April 1940	290 Fanger
1. --- 1945	773 ---
1. - - 1946	664 ---
1. Maj 1947	677 ---

Fangebeskæftigelsen var pr. 1. Maj 1947 saaledes:

Ved Arbejdet for Økonomien (Bygningsvæsen, Jordarbejde, Køkken, Depot, Bibliotek m. v.)	136 Fanger
Ved Arbejdet for Arbejdsdriften	541 ---
(deraf ved Skråderi 128, Legetøjsarbejde 120, Smedearbejde 38, Skomageri 28 og Børstenbinderi 25).	
	<u>677 Fanger</u>

C. Statsfængslet i Nyborg.

Statsfængslet, der blev taget i Brug den 12. Juli 1913, bestod oprindeligt af to Fløje, Søndre- og Nordre Fløj, et Sygehus og en Økonomibygning (med Køkken og Vaskeri). Anstalten er omgivet af en 900 Meter lang Ringmur. Arealet inden for Ringmuren udgør ca. 4½ ha. Senere er opført et Tuberkulosesygehus, der blev taget i Brug i Juli 1916, og som modtager Fanger af alle Kategorier. I 1916 opførtes en Værkstedbygning for Haand- og Maskinsnedkeri. Denne Bygning er senere udvidet med 2 mindre Sidefløje. I 1920 opførtes en stor Midterfløj mellem de to oprindelige Fløje (Søndre og Nordre Fløj). I 1923 byggedes en selvstændig Kirkebygning. I 1943 opførtes en 1-Etages Murstensbygning beregnet til Husning af ca. 100 Fanger. Denne Barak vil til sin Tid, naar Fangetallet bliver nedsat, kunne indrettes til Værkstedlokaler. Endelig opførtes i 1945 en Træbarak, hvor der er indrettet Haandværeri og Malerværksted.

Anstaltens Jordtilliggende uden for Ringmuren udgør ca. 16 ha og har hidtil været drevet som Landbrug. I 1947 har man begyndt Gartneri paa Anstaltens Jord uden for Ringmuren.

Fra 1. Marts 1947 har Statsfængslet forpagtet Avernakkegaarden (ca. 22 ha), der er beliggende umiddelbart Vest for Statsfængslets Areal. Det er Tanken at drive denne Gaard som selvstændigt Landbrug.

Syd for Statsfængslet findes 12 Bygninger med ialt 35 Tjeneste- og Lejeboliger for Statsfængslets Personale.

Statsfængslets normale Kapacitet er:

Søndre Fløj	116 Fanger
Midterfløjen	188 ---
Nordre Fløj	143 ---
Ialt...	<u>447 Fanger</u>

I Henhold til Justitsministeriets Cirkulære af 5. Juli 1913 blev oprindeligt i Statsfængslet indsat mandlige Forbedringshusfanger under 23 Aar, medmindre de tidligere mindst 2 Gange har udstaaet Strafarbejde. Senere er Aldersgrænsen sat op til 30 Aar, og efter de nugældende Afleveringsregler (Justitsministeriets Cirkulære af 26. Februar 1946)

modtager Statsfængslet Mænd under 40 Aar, der skal afsone Fængsel i 5 Maaneder eller derover, medmindre de to Gange tidligere har hensiddet i Statsfængsel eller lignende.

Endvidere fungerer Statsfængslet som Modtagelses- og Isolationsafdeling for Ungdomsfængslet paa Søbysogaard, der oprindeligt administreredes herfra, men siden 1. November 1943 er udskilt som selvstændig Institution.

Statsfængslets Belæg udgjorde:

1. Januar 1939	321	Fængselsfanger	51	Ungdomsfængselsfanger
1. 1942	426	—	72	—
1. 1945	622	—	54	—
1. April 1947	781	—	17	—

Fangerne var pr. 1. Maj 1947 beskæftiget saaledes:

Ikke i Arbejde (syge) ca. 45 Fanger

Under Økonomien - 55 -

Arbejdsdriften:

Buntmageri - 30 -

Kasketmageri - 20 -

Kontor- og Lagerarbejde - 3 -

Sadel- og Sejlmageri - 35 -

Skræderi - 140 -

Snedkeri - 40 -

Trykkeri og Papirarbejde - 150 -

Væveri - 6 -

For private Entreprenører var ca. 70 Fanger beskæftigede ved Halmarbejde, ca. 24 ved Fremstilling af Spaankurve og ved Legetøjsfabrikation ca. 60. — Under Gartneriet beskæftigedes ca. 30 Fanger og ved Landbrug ca. 22. — Endvidere arbejdede ca. 10 Fanger i en af Statsfængslet lejet Tørvemose, hvor der aarlig fremstilles ca. 5½ Mill. Tørv til Anstaltens Forbrug, ligesom 24 Fanger beskæftigedes ved Landbrugsarbejde for private.

Til Statsfængslet er midlertidigt knyttet en *Straffelejr* for Landssvigerfanger. Denne Lejr, der indtil Befrielsen var en tysk Militærlejr, er beliggende i Byens nordlige Udkant. Lejren bestaar af 10 Mandskabsbarakker, 3 Værkstedsbarakker og 1 Skolebarak. Den blev taget i Brug i Juni 1945 og benyttedes først til Husning af depaa Fyen internerede Landsviger. Fangetallet, der en Overgang har været oppe paa ca. 400, udgjorde pr. 1. Maj 1947 godt 200 Strafafsonere fra Fyen og København.

Lejren administreres af Statsfængslet, der afgiver Personale dertil.

D. Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme og de hertil knyttede Afdelinger.

a) Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme

Statens Arbejdshus er taget i Brug den 24. April 1933 og Statens Helbredelsesanstalt for Drankere i Februar 1936.

Ved Ibrugtagelsen bestod Anstalten af en Række Træbygninger med Plads til ialt 52 Arbejdshusfanger, der husedes i fælles Sovesale. I Aarene 1933—1946 har der fundet en Række Nybygninger, Udvidelser og Ombygninger Sted, saaledes at Anstalten nu har Plads til 316 Fanger. Foruden de egentlige Belægningsafdelinger er bl. a. opført en 3-flojet Afdeling til Kontorer, Modtagelses- og Isolationsafdeling m. v., en Økonomibygning, en Forsamlingsbygning, Værksteder, Landbrugsbygninger samt en Række Tjeneste- og Lejeboliger. — Arbejdshuset har et Jordtilliggende paa 1 000 ha. hvoraf 365 ha er egnet til Dyrkning.

Anstalten har udelukkende været anvendt til Husning af Arbejdshusfanger, bortset fra den særlige Afdeling for Drankere.

Belægningstal til forskellige Tidspunkter:

Arbejdshuset ved Sdr. Omme		Helbredelsesanstalten ved Sdr. Omme	
1. Januar 1934 ...	52 Fanger	1. Januar 1937	22 Fanger
1. — 1935 ...	101 —	1. — 1938	28 —
1. — 1936 ...	195 —	1. — 1940	17 —
1. — 1940 ...	172 —	1. — 1942	19 —
1. — 1942 ...	234 —	1. — 1943	28 —
1. — 1943 ...	278 —		
1. — 1944 ...	82 —		
1. — 1945 ...	71 —		
1. — 1946 ...	289 —		
1. Maj 1947	309 —		

Fangebeskæftigelse		
Økonomien:	Kontorarbejde	2 Fanger
—	Bygningsvæsen	40 —
—	Forplejning	10 —
—	Opvarmning	5 —
—	Rengøring	25 —
—	Vaskeri	7 —
—	Depot og Lager	4 —
Arbejdsdriften:	Skomageri	15 —
—	Smederi	4 —
—	Klude og Sejlgarn	30 —
—	Gartneri	48 —
—	Landbrug	95 —
—	Halmarbejde	15 —
Ialt ...		300 Fanger

Fra December 1943 til September 1945 var Størstedelen af Arbejdshusets Bygningen og Boliger beslaglagt af den tyske Besættelsesmagt og blev anvendt til Kaserne for Soldater og til Husning af Flygtninge. Ved Befrielsen i Maj 1945 overtog Luftværnet fra Brande Bevogtningen af Flygtningene, hvis Tal udgjorde ca. 2 800 Mænd, Kvinder og Børn. Alle Arbejdshusets Bygninger led meget betydeligt Overlast under Beslaglæggelsen, og Istandsættelsesarbejderne er endnu ikke tilendebragt.

b) Statens Helbredelsesanstalt for Drankere paa Fanø.

Anstalten er oprindelig opført som Arresthus og Tvangsarbejdsanstalt i Nordby paa Fanø. I 1939 lod Ribe Amt Anstalten ombygge til Helbredelsesanstalt for Drankere, og som saadan toges den i Brug den 26. September 1939. Anstalten administreredes af Ribe Amt under Ledelse af Politimesteren i Esbjerg. Da Politiet den 19. September 1944 blev fjernet af den tyske Besættelsesmagt, overtog Fængselsvæsenet saavel Administration som Ledelse af Helbredelsesanstalten, der underlagdes Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme, idet Ribe Amt dog stadig ejer Anstalten, men har lejet denne ud til Justitsministeriet.

Anstalten har normalt Plads til 14 Drankere, men kan ved Overbelægning have et Belæg af indtil 24 Mand.

Belægningstal til forskellige Tidspunkter:

1. Januar 1940	10 Fanger
1. — 1942	11 —
1. — 1944	22 —
1. — 1946	17 —
1. April 1947	19

c) *Fængselsafdelingen paa Kærshovedgaard pr. Ikast.*

Statens Helbredelsesanstalt for Drankere paa Kærshovedgaard er af Justitsministeriet købt af Blaa Kors og blev overtaget den 1. Juni 1943. Anstalten har tidligere været benyttet af Blaa Kors som Redningshjem for Drankere.

Da Statens Arbejdshus i December 1943 blev beslaglagt af den tyske Besættelsesmagt, blev de paa Anstalten anbragte Drankere flyttet til private Redningshjem. Anstalten benyttedes herefter til Husning af Arbejdshusfanger indtil September/Oktober 1945, da Arbejdshusfangerne paany flyttedes til Sdr. Omme, hvorefter Anstalten paa Kærshovedgaard overgik til at benyttes som Fængselsafdeling. Det samlede Areal andrager 133 ha.

Anstaltens normale Kapacitet er beregnet til 46 Fanger. Det nuværende Belæg bestaar af Fængselsfanger, overført fra Statsfængslet i Vridsløselille eller direkte afleveret til Afdelingen fra Arresthuse.

Belegningstal til forskellige Tidspunkter:

1. Januar 1944	30 Arbejdshusfanger	
1. — 1945	64 —	og 3 Drankere
1. — 1946	58 Fængselsfanger	
1. April 1947	84	

Fangebeskæftigelse:

Bygningsvæsen	8 Fanger
Forplejning	6 —
Opvarmning	4 —
Rengøring	7
Lager	
Kontor	
Gartneri	8 —
Landbrug	20 —
Skovbrug	28 —
Smederi	3 —
Ialt ...	<u>84 Fanger</u>

d) *Fængselsafdelingen ved Tarm.*

Fængselsvæsenet overtog i Efteraaaret 1946 Statsungdomslejren Brosbølgaard, der har et samlet Areal paa 111 ha, fra Arbejds- og Socialministeriet. — Anstaltens Belæg er Fængselsfanger overflyttet fra Statsfængslerne i Vridsløselille eller Nyborg eller modtaget direkte fra Arresthuse. Anstalten er indrettet til at huse 70 Fanger. Fangerallet udgjorde pr. 1. April 1947 68 Fanger.

Fangebeskæftigelse:

Bygningsvæsen	27	Fanger
Forplejning	5	—
Rengøring og Depot	2	—
Landbrug	8	—
Skovbrug	14	—
Grusgravarbejde	4	—
Ialt...	60	Fanger

E. Ungdomsfængslet paa Søbysøgaard.

I Henhold til § 41, Stk. 2, i Borgerlig Straffelov af 15. April 1930, hvorefter den ny-indførte Straf af Ungdomsfængsel skal udstaa i en særlig dertil bestemt Anstalt, nedsatte Justitsministeriet Aar 1930 et Udvalg angaaende Tilvejebringelse af et Ungdomsfængsel, og efter Indstilling af dette erhvervede Staten i 1931 den gamle Hovedgaard „Søbysøgaard“, beliggende 2 Mil Syd for Odense, til Indrettelse efter Formaalet.

Efter stedfunden Ombygning og Istandsættelse blev Gaarden den 18. September 1933 taget i Brug som Ungdomsfængsel.

Ved Statens Overtagelse af Søbysøgaard fandtes en 3-fløjet Hovedbygning, en vinkelformet Avlsbygning, Forpagterbolig, Herskabsstald samt andre Staldbygninger m. v. I Hovedbygningens Østfløj er indrettet Centralkøkken og Depotrum, i Hovedfløjen Gymnastiksal, Kontorlokaler m. v. og Vestfløjen benyttes som aaben Afdeling med Fangebelæg paa ca. 50, indkvarteret paa Sovesale med fælles Spisestue og Dagopholdsrum. I Forpagterboligen er indrettet Bolig for 4 overordnede Tjenestemænd.

Den tidligere Herskabsstald rummer nu Snedkerværksted, Smedie og Værksted til Skræderi og Skomageri.

Af større Nybygninger er siden Gaardens Overtagelse opført 3 Afdelingsbygninger hver med Plads til 30 Fanger, fuldførte i Aarene 1933, 1934 og 1942. Bygningerne er indrettet med Enkeltceller og fælles Opholdsrum. Desuden opførtes i 1937 paa Terrainet en Gartnerbygning med Arbejdsrum, tilsluttet 4 Drivhuse.

Ungdomsfængslet har i de forløbne Aar udvidet sit Jordtilliggende gennem Køb af forskellige Huse og Ejendomme. Det samlede Areal andrager nu ca. 180 ha. De nævnte Køb har gjort det muligt at skaffe Tjeneste- eller Lejeboliger til 12 overordnede Funktionærer.

I Ungdomsfængsel anbringes i Henhold til Straffelovens § 41 unge Mænd i Alderen mellem 15 og 21 Aar, der har gjort sig skyldig til Straf af Fængsel for en Forbrydelse, der maa anses som Udslag af forbryderiske Tilbøjeligheder eller af Hæng til Lediggang eller til at søge slet Selskab, forsaavidt Retten finder, at varige opdragende og uddannende Foranstaltninger vil være formaalstjenlige, og i Overensstemmelse med Institutionens opdragende Formaal har man ved Bygningernes Indretning og Organiseringen af Fangernes Tilværelse tilstræbt at fjerne det egentlig fængselsmæssige og fremhæve Institutionens opdragende Sigte.

Paa de eksisterende 3 Afdelingsbygninger er normalt Plads til et Belæg paa ialt 90 Mand. Ved Inddragning af Sygestuer og visse Fælleslokaler har Belægningsstallet paa disse Bygninger kunnet bringes op til ca. 100, og ved at inddrage Skolelokaler m. v. i Hovedbygningens Vestfløj er det for nogle Aar siden muliggjort at skaffe midlertidig Anbringelse til yderligere ca. 50. Denne Foranstaltning nødvendiggjordes i Aaret 1943 af det stærkt voksende Fangeretal paa Ungdomsfængslet og i Særdeleshed paa Statsfængslerne, hvorved det blev nødvendigt til Søbysøgaard at overføre Størstedelen af de Ungdomsfanger, som indtil da hensat i en særlig Afdeling af Statsfængslet i Nyborg.

Belæget har gennem de senere Aar udgjort:

April 1940	66 Fanger
April 1945	132 —
April 1946	145 —
April 1947	127 —

I Henhold til Straffelovens § 43, Stk. 2, vil der ved Straffuldbyrdelsen i Ungdomsfængslet være at lægge særlig Vægt paa Fangens aandelige og legemlige Udvikling gennem Undervisning, Legemsøvelser og Udførelse af Friluftsarbejde, samt paa hans Uddannelse til et Erhverv, hvorved han efter Løsladelsen kan ernære sig. Som Følge heraf er der med Hensyn til Fangernes Beskæftigelse i Ungdomsfængslet særlig lagt an paa Arbejde i Landbrug og Gartneri samt Oplæring paa visse almindelige Værksteder. Som normal Beskæftigelsesfordeling for det nuværende Fangebelæg skal anføres følgende:

Beskæftiget ved Landbrug	23 Fanger
" " i Kostald	6 —
" " paa forskellige Arbejdshold (Assistance i Landbrug, Gartneri, Bygningsvæsen m. m.)	16 —
" " i Gartneri	24 —
" " paa Bygningshold (Bygningsvedligeholdelse, Tilsyn med sanitære Anlæg m. v.)	4 —
" " i Snedkeri	10 —
" " i Smederi	9 —
" " i Skomageri	7 —
" " i Skræderi	6 —
" " i Kokken	5 —
" " ved Depot og Vaskeri	3 —
" " Rengøring og Opvask	14 —

Ungdomsfængslet var, som tidligere anført, i Aarene indtil 1943 underlagt Inspektøren for Statsfængslet i Nyborg, hvorfra Administrationen og Forvaltningen af Søbyso-gaard foretoges, medens en Afdelingsleder, senere Viceinspektør, paa Stedet varetog den daglige Ledelse af Institutionen. Fra November 1943 selvstændiggjordes Afdelingen, hvorved Viceinspektørstillingen omnormeredes til en Inspektørstilling.

F. Fængselsafdelingen ved Nr. Snede.

Denne Anstalt, der oprindeligt var privat Børnehjem og senere Fredehjem for unge Piger, erhvervedes af Fængselsvæsenet i 1943. Fængselsafdelingen fungerede som Specialafdeling under Statsfængslet i Horsens indtil 10. Juni 1946, da Afdelingen i administrativ Henseende udskiltes fra Statsfængslet og gjordes til selvstændig Afdeling.

Anstaltens Bygninger falder i 4 Grupper:

- 1) Selve Anstalten med tilhørende Økonomibygninger (Vaskeri og Toiletter) og Funktionsboliger.
- 2) Værkstedbygningen.
- 3) Gartneriet.
- 4) Landbrugsbygninger med tilhørende Boliger for Værkmestre ved Landbrug og Gartneri.

ad 1) Selve Anstaltens Hovedbygning rummer alle Lokaler til Fangernes Ophold, Forplejning og Undervisning.

ad 2) Værkstedsbygningen er en stor Træbarak, som ligger *Nordøst* for Hovedbygningen i Anstaltens umiddelbare Nærhed.

ad 3) Gartneribygningerne bestaar endnu kun af et mindre Drivhus og Redskabs-skur, men de faa øvrige Bygninger er tegnede og projekterede og er tænkt anbragt umiddelbart *Sydøst* for Afdelingen.

ad 4) Landbrugsbygningerne bestaar væsentlig i de gamle Avlsbygninger — ialt 7 Bygninger, som hørte til de to Gaardbrug, som efterhaanden er købt til Anstalten. Der er i April 1947 købt endnu et tilgrænsende Gaardbrug paa 25 ha til Afdelingen.

Til Afdelingen horer herefter ialt 75 ha; heraf er de 25 ha Granplantage, 4 ha er tillagt Gartneriet, og de resterende 46 ha drives som Landbrug.

Da Anstalten var „Iagttagelseshjem“ for unge Piger, var den beregnet til at kunne modtage højst 35–40 „Elever“. Uden Udvidelse af nogen Art har man paa den samme Plads haft gennemsnitlig 75–80 *Fanger*. Afdelingen belægges med *Fanger* i Alderen indtil 30 Aar, forsaavidt de ikke tidligere har udstaaet Straf i Statsfængslet. Den idømte Straf maa ikke overstige 2 Aar. I Praksis har Forholdet været det, at den altovervejende Del af Anstaltens Klientel har været unge, første Gang straffede i Alderen fra 18–25 Aar. Alders-trinnet fra 25–30 Aar har været tydeligt svagt repræsenteret, formodentlig fordi Kriminaliteten forholdsvis sjældnere begynder i saa sen en Alder. Det har næsten udelukkende været Straffe for Berigelsesforbrydelser, som har været afsonet her, idet man af Hensyn til Anstaltens helt aabne Karakter har undgaaet at indkalde grovere Volds- og Sædelighedsforbrydere.

Man har ved Anstalten ialt 3 Fag repræsenteret til Beskæftigelse af *Fangerne*: Snedkeri, Landbrug og Gartneri. Økonomien (Køkken, Rengøring, Vaskeri m. m.) beskæftiger ca. 20 Mand, og de resterende 60 Mand fordeler sig nogenlunde med $\frac{1}{3}$ paa hvert af de 3 Fag, dog saaledes at man om Sommeren beskæftiger forholdsvis flere ved Landbrug og Gartneri og omvendt om Vinteren flere ved Værkstedsarbejde paa Snedkeriet.

G. Fængselsafdelingen Renbæk.

Den 10. December 1943 blev Ungdomslejren Renbæk, hvis Bygninger bestod af 3 Husmandssteder, overtaget af Statens Arbejdshus og husede i længere Perioder ca. 100 Arbejdshusfanger. Den 19. Januar 1946 overførtes de sidste Arbejdshusfanger til Statens Arbejdshus i Sdr. Omme.

Fængselsafdelingen Renbæk etableredes derefter som en i administrativ Henseende selvstændig Anstalt.

Anstalten har et Jordtilliggende paa ca. 446 ha, der ejes af Jordlovsudvalget. Arealen bestaar dels af Agerland, der er i større eller mindre Grad under Kultur og grundforbedret, dels af Hede, hvoraf en Del er tilplantet.

Siden Etableringen er Fængselsafdelingens Bygninger forøget dels med en Værksteds- og Depotbarak, dels med en Fritids- og Skolebarak. Endvidere er Ejendommen Hønninggaard med tilliggende Jorder fra den 1. November 1945 forpagtet af Fængselsvæsenet og lagt ind til Fængselsafdelingen. Statens Arbejdshus lod endvidere opføre 12 Barakboliger paa Afdelingen, ligesom et af Statens Jordlovsudvalg iværksat Byggeri af et Stuehus til en fjerde Husmandslod fuldførtes.

Fængselsafdelingen vil normalt kunne rumme 110–120 *Fanger*. I Henhold til Cirkulærskrivelse af 27. Februar 1946 kræves det for *Fanger*, der afleveres til Fængselsafdelingen Renbæk, at

- 1) Fangen er under 30 Aar.
- 2) Fangen ikke de sidste 5 Aar har afsonet Straf i Statsfængsel.
- 3) Strafferiden ikke overstiger 2 Aar.

Fangebelæget var:

21. Januar 1946	16 Mand
1. April 1946	100 ---
1. Oktober 1946	102 ---
1. April 1947	106 ---

Fangebeskæftigelsen har normalt fordelt sig saaledes:

Rengoring	3 Fanger
Opvarmning	1 ---
Køkken	7 ---
Kreaturhold	3 ---
Kuske m. v.	8 ---
Markarbejde	22
Gartneri	8 ---
Vejarbejde	18
Oparbejdning af Vejmateriale	12 ---
Statsskoven	8 ---
Bygningsarbejde	6
Smedie	1 ---
Depot	2 ---
Kontorarbejde	1
Ialt...	<u>100 Fanger</u>

Resterende Antal syge, paa Straf, paa Sygehus eller hos Politiet.

H. Fængselsafdelingen St. Grundet pr. Vejle.

Anstalten har til Huse i Hovedbygningen paa Herregaarden St. Grundet 6 km Nord for Vejle. I 1941 lejede Fængselsvæsenet Hovedbygning og Park til Brug som Interneeringslejr for britiske Statsborgere. Ved Kapitulationen den 5. Maj 1945, da Lejrens Beboere blev sat paa fri Fod, blev Bygningen taget i Brug til Internering af landsskadelige Elementer, ligesom den anvendtes som Anneks til Arresthuset i Vejle. Fra Oktober 1945 er Bygningen blevet anvendt som Fængselsafdeling, idet Lejemaalet blev forlænget, saaledes at det løber uopsigeligt fra begge Sider til den 1. Maj 1950. Anstalten ophørte med at tjene som Anneks for Arresthuset i Vejle i Februar 1946, ligesom de sidste Fanger, der sigtedes for Overtrædelse af Straffelovstillægget blev overført til andre Anstalter i samme Maaned. Den 5. Maj 1945 blev Lejemaalet udvidet med et Værkstedslokale i en Staldbygning og 5½ ha Jordtilliggende.

Anstalten bestaar af en Hovedbygning med tre Fløje, der rummer Fangernes Sovestuer, Spisesal, Opholdsrum, Køkken, Bibliotek, Skrædderværksted m. v. Kontorlokalerne findes i en særlig Tilbygning. I andre Bygninger er indrettet Kurvemagerværksted, Snedkerværksted, Smedie m. v. Foruden den til Gaarden hørende Park, der anvendes til Gaardtur og som Sportsplads, hører til Anstalten et Areal paa 10 ha, der anvendes som Gartneri --- Anstalten kan rumme 96 Fanger fordelt i 13 Sovestuer.

Anstalten modtager almindelige kriminelle Fanger over 25 Aar. Fangerne maa have

været straffet med indtil 2 Gange tidligere i Statsfængsel. Belæget fremkommer dels ved direkte Indkaldelser fra Arresthusene, dels ved Overførelse fra Statsfængslet i Vridsløselille eller Nyborg. Det er en Forudsætning, at Straffetiden ikke overstiger 2 Aar. Belægnings-tallet har hele Tiden ligget paa ca. 95. I den første Tid efter 5. Maj 1945 svingede Antallet dog mellem ca. 70 og 100.

Fangerne beskæftiges i Anstaltens Gartneri og Kurvemageri samt ved Stødoptagning i nærliggende Skove og Brændesavning. Endvidere har der i Sommertiden været gravet Torv, ligesom der har været udført Landbrugsarbejde for Private.

Fangernes Beskæftigelse fordeler sig saaledes:

Køkken og Rengøring	13	Fanger
Gartneri	15	—
Kurvemageri	20	—
Stødoptagning	20	—
Brændesavning	10	—
Bygningsvæsen	8	—
Depot og Skræderværksted	9	—

J. Straffelejren i Horserød.

Lejren blev oprettet af Justitsministeriet som Lazaret for russiske Krigsfanger i 1917 og blev anvendt hertil indtil Sommeren 1920. Lejren, der dækkede ca. 8 ha, bestod af 29 Barakker incl. Døchers Telte, Vaskeri og Kirke. — I 1923 solgtes Lejren og den anvendtes derpaa bl. a. som Feriekoloni. Den blev administreret af den saakaldte „Horserødkomite“ til Maj 1946. I Tiden 22. August 1940 — 2. August 1941 anvendtes den „lille Lejr“ til Internering af tyske Emigranter.

I Tiden 20. August 1941 — 29. August 1943 anvendtes Lejren til Internering af Kommuniste, og i dette Tidsrum opførte Fængselsvæsenet yderligere 3 Barakker. Den 29. August 1943 overtog Tyskerne Lejren og anvendte den paa forskellig Vis, senest som Lazaret, indtil Frihedsbevægelsen overtog Lejren ved Kapitulationen og anvendte den som Interneringslejr for Landsforrædere. — Lejren blev paany overtaget af Fængselsvæsenet den 15. August 1945 og taget i Brug som Straffelejr for Landssvigere.

Ved Lejrens Overtagelse var den delt i 3 Afdelinger, nemlig Funktionærlejren Nord for Landevejen samt store og lille Lejr Syd for Landevejen. Funktionærlejren bestod af 7 Barakker, hvoraf den ene anvendes til Svinehus og Garage, de 6 øvrige som Belægningsbarakker. Der er senere opført en ny Barak beregnet til et Belæg af 38 Funktionærer.

Den store Lejr bestod af 15 Barakker, heraf 2 Kontorbarakker, Køkkenet med Snedkeriet, Malerværkstedet og Smedjen, 1 Depotbarak, 1 Skolebarak, 3 Værksteder, 1 Sygebarak og 6 Belægningsbarakker.

Den lille Lejr bestod af 3 Barakker, nemlig 2 Belægningsbarakker og 1 Værksted-barak. Heraf er 1 Barak, der kan rumme 78 Fanger, belagt med tuberkuløse Fanger.

Paa Terrænet Nord for lille Lejr findes endvidere 4 Barakker, hvoraf 2 er Belægningsbarakker for Personalet. Der er endvidere til Personalet opført 18 Elementhuse paa et Stk. Jord, stort ca. 1 ha, der ligger Øst for Lejren.

Lejren er beliggende paa Skovvæsenets Areal, der bestaar af ca. 7 ha Land, og har iøvrigt intet Jordtilliggende.

Straffelejren kan normalt rumme 630 Fanger, heraf 476 Straffefanger, 78 Tuberkuløse-Fanger og 39 Varetægtsfanger. Belæget var i Maj 1947 489 Straffefanger, 33 Tuberkuløse-Fanger og 39 Varetægtsfanger. — Fangerne er — bortset fra kriminelle Fanger i T.B.-Afdelingen — alle Landssvigere.

tiderne paa Afdelingerne i Stedet for i Spisesale, og Anstaltens normale Kapacitet bliver derefter 900 (ca. 80 Mand paa hver Belægningsafdeling). I Lejren hensidder udelukkende Personer sigtet eller dømt efter Straffelovstillægget af 1. Juni 1945 vedrørende Landsforræderi og landsskadelig Virksomhed m. v.

Belæget var:

Omkr. 1. Juni 1945: „Internerede“	ca. 3 000 Fanger
— 1. Sept. — „Internerede“	550
Varetægtsfanger	2 130
Strafasonere	40
Ialt...	<u>2 720 Fanger</u>
Pr. 1. Jan. 1946: Varetægtsfanger	2 375 Fanger
Strafasonere	347
Fremmedlovsfanger	46
Ialt...	<u>2 768 Fanger</u>
- 1. Nov. 1946: Varetægtsfanger	614 Fanger
Strafasonere	1 630
Fremmedlovsfanger	43
Ialt...	<u>2 287 Fanger</u>
- 9. Maj 1947: Varetægtsfanger	199 Fanger
Strafasonere	973
Fremmedlovsfanger	3
Ialt...	<u>1 115 Fanger</u>

I Tiden November 1946—Maj 1947 er arbejdet ved følgende Former for Fangearbejde:

Arbejdsdriften:	Kurvemageri	68 Fanger daglig
—	Halmarbejde	211
—	Skræderi	92
—	Snedkeri	52
—	Smederi	18
—	Legetøjsarbejde (Invalidere)	66
—	Gartneri og Landbrug (Udbyttet anvendes i Lejrens Husholdning)	117
—	Skovbrug (for Statsskovvæsenet og Sønderjydske Plantningsselskab)	28
Økonomien:	Kontorarbejde	3
—	Depotarbejde	41
—	Køkkenarbejde	114
—	Rengøring	82
—	Vaskeri	27
—	Opvarmning	43
—	Bibliotek	12
—	Bygningsvæsenet (herunder Vejarbejde i og omkring Lejren)	324
—	I Modtagelsescelle	22
	Ialt...	<u>1 312 Fanger daglig</u>

L. Straffelejren Møgelkær.

Anstalten er indrettet i de til Hovedgaarden Møgelkær, Raarup Sogn, Bjerre Herred hørende Bygninger. Ejendommen erhvervedes i 1938 af Statens Jordlovsudvalg, og i 1941 overgik Ejendommen til Arbejdsministeriet, der indrettede først en Statsungdomslejr, siden en Beskæftigelseslejr for langvarigt arbejdsløse. I Foraaret 1945 indrettedes den i den største Hast til Gennemgangslejr for hjemvendende Konzentrationslejr-fanger, der ved Grev Bernadottes Mellemkomst førtes hertil paa Vej til Sverige. Denne Epoke, der varede nogle faa Dage, afsluttedes før Kapitulationen, fra hvilket Tidspunkt Gaarden overgik til Varetægtsfængsel for Landssvigere. Fra 1. Juli 1945 overtoges Ejendommen af Direktoratet for Fængselsvæsenet. Anstalten sorterede de første Maaneder under Statsfængslet i Horsens, men blev fra 1. November 1945 en selvstændig Straffelejr.

Hovedbygningen omfatter Administrationslokaler, Funktionærkøkken og Funktionærspisestuer, Fangekøkken og en Del hertil hørende Lokaliteter samt midlertidigt Depot. I en Tilbygning findes Gymnastiksal. Afdeling A rummer foruden Fangespisesal og Annekssal (Læsesal) 12 Belægningsstuer med Plads til 152 Fanger, Bibliotek, Lærerværelse, Overbetjentkontor, Bade- og Toiletrum samt 3 Skolestuer. Spisesalen er en meget lang Træbarak, hvor alle Fanger bortset fra de paa Syge- og Strafafdelingen anbragte spiser samtidigt. Kapacitet 500 Fanger. Annekssalen indeholder Læseplads for 50 Fanger. Afdeling B og C (2 tidligere Landbrugsbygninger) nedbrændte i Maj 1947. En i 1945 af- opført Cellebygning, Afdeling D anvendes som Straffekvarter, Modtagelses- og Afgangsafdeling. Afdeling E (en tidligere Landbrugsbygning) indeholder Vagtmesterkontorer, Besøgslokaler, Badeanstalt, Vaskeri m. m. — Endvidere findes Sygebarak, 3 Træbarakker til Kasernering af Funktionærer (Plads til ca. 75) samt Funktionærboliger og Landbrugsbygninger. En Træbarak beregnet til Kasernering af Funktionærer er i Sommeren 1947 taget i Brug til Husning af Fanger (Afd. F). Der er Plads til 96 Fanger i 24 Stuer.

Anstaltens Jordtilliggende udgør ca. 125 ha, hvoraf ca. 70 ha er under Landbrugsdrift.

Anstaltens Kapacitet inden Branden var 475 Fanger, men Belæget har aldrig oversteget 425 Fanger. Dens nuværende Kapacitet er ca. 260 Fanger. De paa Anstalten anbragte Fanger er Personer mellem 17 og 24 Aar, der er dømt efter Straffelovstillægget. Ganske enkelte ældre Fanger, særligt saadanne, der har været haandværksuddannede, har været anbragt paa Anstalten. Det nævnte ungdommelige Belæg har givet Behandlingen sin særlige Tone. Der har med de forhaandenværende Kræfter været sat ind med en omfattende og meget differentieret Undervisning samt med anden oplysende Virksomhed, og Beskæftigelsen har været søgt varieret saa stærkt som muligt. Oprindelig var højeste Afsoningstid for Fanger overført hertil 6 Aars Fængsel, men den er nu sat op til 10 Aar.

Belæget udgjorde:

1. April 1946: Afsonere	141
Varetægtsfanger	146
Ialt	287
1. Juli 1946	355 Afsonere
1. Oktober 1946	392
1. Januar 1947	369
1. April 1947	400
1. Maj 1947	399

Maksimum naaedes den 24. Februar 1947 med 423 Fanger.

Med Hensyn til *Fangebeskæftigelsen* kan oplyses følgende:

Med Henblik paa at give det størst mulige Antal Fanger Adgang til Beskæftigelse ved Friluftsarbejde gik man straks ved Møgelkærs Ibrugtagelse som Straffelejr ind for at udnytte en Del af Jordtilliggendet til *Frilandsgartneri*, og der beskæftiges for Tiden herved ca. 100 Fanger. Ved Landbruget beskæftiges gennemsnitlig 20—25 Fanger. Under Friluftsarbejde maa ogsaa henregnes ca. 25 Fanger, der fordelt paa 2—3 Hold udfører Vedligeholdelse af Anlæg, Transport af Brændsel m. v., og der er saaledes sikret 150—175 Fanger nogenlunde permanent Beskæftigelse ved Friluftsarbejde. Ved Værkstedsarbejde, herunder særlig Skræderi og Kurvemageri, og Økonomien har det gennemsnitlige Fangetal ligget omkring 200 (inden Branden).

M. Straffelejren paa Kragsskovhede.

Beslutningen om Oprettelsen af Kragsskovhedelejren blev truffet i Sommeren 1945, da Fængselsvæsenet blev stillet overfor den Opgave at skulle huse henved 8 000 Landssvigere. Man fæstnede sig ved Erhvervelsen af de tidligere Statsungdomslejr Raabjerg, Mosbjerg, Jerup og Videslet, der laa med et samlet Terræn af ca. 1 700 ha mellem Landsbyerne Jerup og Aalbæk, idet de Beskæftigelsesmuligheder, som Terrænet frembød, afgav særlig gode Betingelser for Husning af et stort Antal Fanger.

Overtagelsen af Lejrene fandt Sted i Efteraaret 1945. — Raabjerglejren belagdes første Gang den 8. Februar 1946 med 100 Fanger (Landssvigere med Straffe paa indtil 2 Aar overført fra Straffelejren i Horserød). Mosbjerglejren belagdes den 6. Maj 1946, medens Jeruplejren hidtil alene har været anvendt til Administration og Kvarter for Funktionærer.

Der er for Tiden en Hovedafdeling under Opførelse, der vil kunne afgive Plads til 384 Fanger, saaledes at Straffelejrens samlede Kapacitet herefter vil blive ca. 600 Fanger.

Selve Raabjerglejren er opført af Træ som en transportabel Systembarak paa støbt Fundament og forsynet med Centralvarme. Bygningen bestaar af 2 Fløje, der indeholder henholdsvis 6 og 8 Stuer, der hver kan rumme 8 Fanger samt henholdsvis 2 og 4 Stuer, der hver kan rumme 2 Fanger. Disse Fløje er forbundet med en Forbindelsesgang, udfra hvilken der strækker sig en 3. Fløj, i hvilken der er indrettet Fyrrum for Centralvarmeanlægget, Badeanstalt, Toiletter m. v. — Endvidere findes i 2 Tilbygninger Køkken, Spisesale og Forstanderbolig. — I en ved Fangearbejdskraft opført særlig Bygning er der indkaseret Betjente.

I Forbindelse med Lejren ligger en Avlsgaard, der i Øjeblikket har ca. 40 ha under Kultur. — Raabjerglejren er indrettet til Husning af 120 Fanger. Fangerne spiser i fælles Spisesal og beskæftiges alle ved Jordarbejde, bortset fra de Fanger, der maa afgives til Rengøring, Fyring og Køkkenet. Af Værksteddrift findes kun et Økonomisnedkeri af meget beskedent Omfang.

Den tidligere Statsungdomslejr „Videslet“ bestaar af 3 Bygninger, der alle anvendes som Funktionærboliger.

Mosbjerglejren bestaar, efter at 1 Bygning i Februar 1947 er nedbrændt til Grunden, af 2 Bygninger, der er indrettet til Husning af ialt 90 Fanger. I Stueetagen findes Spisesal, Sygestue, Vagtstue, Undervisningslokaler m. v. Endvidere findes 3 mindre Bygninger, der anvendes som Funktionærboliger.

Jeruplejren er en transportabel Systembarak opført af Træ og indrettet paa samme Maade som Raabjerglejren. Bygningen anvendes for Tiden som Administrationsbygning samt til Depoter, men skal i Fremtiden anvendes til Husning af Anstaltens Skole og Bibliotek.

Der under Opførelse værende Hovedafdeling, der opføres i Gashetonsten, vil i færdig Stand omfatte

1) 4 Fangeafdelinger, der hver indeholder:

1. 12 Fangestuer, der hver kan rumme 8 Fanger,
2. En Samlingsstue,
3. Vaskerum,
4. Toiletter,
5. Depot og Tørrerum,
6. Vagtstue,
7. Træskorun.

2) En Bygning indeholdende Sygeafdeling med 20 Sengepladser i 2-Mands Stuer, Læge- og Tandlægeslokaler m. v. samt Modtagelses- og Isolationsafdeling.

3) Depot- og Værkstedbygning.

4) En Bygning indeholdende Kedelrum, Nødelektricitetsværk, Vaskeri, Badeanstalt og Transformatorstation samt

5) en Bygning, indeholdende Køkken og Spisesal, Administrationskontorer samt Bolig for Funktionærer.

Da Projektet til denne Hovedafdeling blev udarbejdet kort Tid efter Kapitulationen, gik det ud paa Opførelse af ialt 14 Bygninger, hver til Husning af 150 Fanger, alt-saa med en samlet Kapacitet paa 2 100 Mand.

I Eftersommeren 1946 traf Justitsministeriet imidlertid Beslutning om at nedsætte Kapaciteten til ca. 400 Fanger. En Del af de projekterede Bygninger var paa daværende Tidspunkt helt eller delvis opført, ligesom der i vidt Omfang var foretaget Terrænarbejder og Stobninger til Administrationsbygninger med den oprindelige Kapacitet for Øje, hvorfor det var forbundet med ikke ubetydelige Vanskeligheder og Udgifter at ændre Projektet, saaledes at Afdelingen kunde indrettes i de allerede opførte eller under Opførelse værende Bygninger.

Til Anstalten hører ca. 1 700 ha Hede, der bestaar af Rimmer (Sandrevler) og Dopper (Moser), der i kilometerlange parallelle Striber strækker sig fra Nord til Syd.

Af Jordtilliggendet er kun ialt ca. 55 ha under Kultur. Det er Hensigten at søge godt 10 ha heraf udnyttet til Gartnerbrug, medens Fangerne iøvrigt skal beskæftiges ved Hedearealernes Kultivering og Dyrkning, efterhaanden som Arealerne bliver tjenlige hertil.

Anstalten har siden dens Ibrugtagelse været anvendt til Husning af Fanger af Landssvigergruppen med Straffe paa ikke over 4 Aar og i Alderen over 23 Aar. I Løbet af Sommeren 1947 er disse Fanger imidlertid overført til andre Lejre, og Anstalten er for Tiden belagt med almindelige kriminelle Strafafsonere, der er overført hertil fra Stats-fængslet i Vridsløselille.

Belægningstallet udgjorde:

1. Marts 1946	200 Fanger
1. September 1946	452 -
1. April 1947	187 --

Bortset fra de Fanger, der beskæftiges ved Anstaltens Økonomi (Rengøring, Køkkener, Økonomismedie, Snedkeri og Skomageri), beskæftiges samtlige Fanger ved Jordarbejde, nemlig Hedeopdyrkning, Kanalgravning, Vejarbejder eller ved de til Anstalten hørende Gaarde.

N. Straffelejren Hjøllund.

I Aaret 1942 blev der af den tyske Besættelsesmagt i Hjøllund Plantage anlagt en Ammunitionslejr for Flyvevaabenet, hvilket Anlæg stadig udbyggedes i Tiden indtil Kapitulationen.

Fra Statsbanen Bramminge-Grindsted-Silkeborg-Langaa blev der fra et Punkt mellem Hjøllund og Christianshede Stationer ført en Stikbane til Lejren, og der anlagdes 2 Stationer ved Banens Ende umiddelbart ved Siden af hinanden, medens en tredje ved Kapitulationen var under Opførelse. Fra disse førte et vidt forgrenet Net af Tipvognsspor -- tilsammen ca. 12 km -- ud i Plantagen, og ved disse Spor var anlagt 122 Ammunitionsbarakker samt forskellige Værksteder, Brandstation, Elektricitetsværk, Transformatorstation, Luftalarmsirenetaarn m. v. Hele dette Anlæg, der dækker et Areal paa ca. 400 ha. var beliggende i Skanderborg Amt umiddelbart Øst for Hovedvej 13 og Nord for Vejen fra Hjøllund til Vrads.

Tæt Syd for sidstnævnte Vej var opført 6 Belægningsbarakker med tilhørende Køkkenanlæg, Spisesal, Vaske- og Toiletbarakker, en Kommandantbolig, et Vandværk samt forskellige mindre Redskabsskure o. lign.

Ved Kapitulationen blev hele Anlægget overtaget af de engelske Tropper (Royal Airforce), som fjernede eller sprængte al Ammunitionen. Derefter overgik Lejren omkring Marts 1946 til Handelsministeriets Afviklingsudvalg, som den 7. Juni 1946 overdrog den til Fængselsvæsenet.

Hele Fangebelæget er placeret i den Syd for Vejen Hjøllund-Vrads beliggende Afdeling af Lejren. Af de nævnte 6 Mandskabsbarakker anvendes 2 til Kvarter for Funktionærer, en tredje rummer Arbejdslokaler, Skolelokale og Kirkesal, og de øvrige 3 har være belagt med Fanger. Af disse sidstnævnte nedbrændte den vestligste den 7. April 1947. I hver af Fangebelægningsbarakkerne er indrettet 6 Sovestuer og 4 Opholdsstuer, og i hver Barak er der Plads til 96 Fanger. Den tidligere Kommandantbolig anvendes som Sygehus med Plads til ca. 12 Senge. I en ret stor Barak er installeret Køkken til Funktionær- og Fangeforplejning, og i Forbindelse hermed ligger en mindre Funktionærspisestue og en Spisesal med Plads til 400 Fanger. I Slutningen af 1946 er der af Materialer fra det tidligere Garageanlæg i Nordlejren opført en Barak med Administrations- og Vagtmesterkontorer samt Depot.

Lejren har intet egentligt Jordtilliggende, men der er i Foraaret 1947 lejet et Areal paa ca. 1 ha uden for Hegnet til Dyrkning af Havesager.

Efter at en Belægningsbarak er nedbrændt, kan Lejren rumme 192 Fanger.

Lejren har til Stadighed været belagt med Landssvigerfanger i alle Aldersklasser. Der har i Tidens Løb været overført en Del Fanger hertil fra Statsfængslet i Hørsens og Straffelejrene i Faarhus og paa Kragsskovhede samt fra forskellige Arresthuse og -afdelinger. For Tiden afleveres hertil Fanger fra 3. jyske Statsadvokatur, som er over 24 Aar og idømt Straf af Fængsel i ikke over 3 Aar for politiske Forseelser.

Fangebelæget har med Undtagelse af en midlertidig Nedgang i Januar 1947 holdt sig konstant paa ca. 250 Mand til ca. 1. April 1947, medens det siden er faldet jævnt til ca. 150 Mand.

Ved Arbejde i Lejren beskæftiges ca. 20 Fanger i Køkkenet, 9 ved Rengøring, ca. 12 ved forskelligt Haandværk (Snedker-, Murer-, Tømrer- og Malerarbejde), ca. 12 ved Forarbejdning af Stødbrænde m. v., ca. 8 paa Depotet ved Reparation af Tøj m. v. Resten af Fangerne er beskæftiget ved forskellige Skovarbejder, herunder Opbrydning af Fundamenterne fra de tidligere Ammunitionsbarakker.

Medens Straffelejren indtil den 31. Marts 1947 administreredes som en Afdeling under Statsfængslet i Horsens, saaledes at der ikke til Lejren var knyttet overordnet administrativt Personale, etableredes den fra den 1. April 1947 som selvstændig Afdeling med Inspektoren for Statsfængslet i Horsens som øverste Chef.

O. Psykopatanstalterne i Herstedvester.

Psykopatanstalterne i Herstedvester, der bestaar af et Psykopatfængsel og en Psykopatforvaringsanstalt, er oprettet som Følge af den nye Straffelovs Krav om Særbehandling af kriminelle, der efter Straffelovens § 17, jfr. § 70, anses for uegnede til Afsoning af Straf, men egnede til Behandling i en særlig Anstalt, resp. egnede til Behandling i Psykopatfængsel.

De første Afdelinger blev taget i Brug i April 1935. I Perioden forud herfor havde der dels været en midlertidig Forvaringsanstalt paa Sundholm, dels været en Forvaringsafdeling paa Vestre Fængsel. Anstalterne er bygget i Pavillon-System. Den oprindelige Tanke var, at den sydlige Halvdel, der bestaar af en ældre Bygning mod Vest og en nogle Aar senere bygget Afdeling mod Øst, skulde rumme Psykopatfængslet, medens den nordlige Afdeling skulde rumme Psykopatforvaringsanstalten. Som Adskillelse mellem de 2 Halvdele ligger der en større Værkstedbygning med Gymnastiksal i Midten. Nord for denne Bygning findes en mindre Sygeafdeling, der desuden rummer Læge- og Forsorgskontorer, Laboratorier, Operationsstue.

Ved Skrivelse af 8. Juni 1944 overgik det psykiatriske Lægetilsyn med de i Statens Kvindefængsel hensiddende Psykopatfængselsfanger og Forvarede til Overlægen ved Psykopatanstalterne, og 28. April 1945 overflyttedes disse til Anstalterne her, men 11. Maj 1945 maatte de sammen med de andre Forvarede overflyttes til Statsfængslet, hvor de fortsat er anbragt, nu ialt 9 forvarede i Afdeling F, en særlig Fløj i Statsfængslet.

I Oktober 1944 udvidedes Anstalten med en aaben Afdeling, Kastanienborg i Avedøre, der blev taget i Brug i Oktober 1944, beregnet til 20 Forvarede. Afdelingen er indrettet i en ældre Gaard beliggende midt i Avedøre By med et Jordtillæg paa $3\frac{1}{2}$ ha, der anvendes til Frilandsgartneri.

Efter Kapitulationen blev Anstalterne rekvireret af Frihedsbevægelsen som Interneringslejr, og de Forvarede blev midlertidigt overført til en Fløj i Statsfængslet i Vridsløselille. I Lobet af meget kort Tid viste det sig ganske umuligt fortsat at have en saadan Sammenblanding af stærkt psykisk abnorme med almindelige Fanger. Det lykkedes i Lobet af nogle Maaneder at faa en Del af de Forvarede flyttet tilbage til Moderanstalten, idet der samtidig oprettedes en midlertidig halvaaben Afdeling i en lejet Hovedbygning, Lekkende ved Mern. Den er beregnet til 40 Forvarede.

Der byggedes indenfor Hovedanstalten i den Periode 2 Træbarakker, hvoraf 11½ anvendtes til Varetægtsfængsel indtil Sommeren 1947.

Ved Skrivelse af 28. December 1946 etableredes Fængselsvæsenets psykiatriske Observationsafdeling, hvortil overføres Fanger fra de øvrige Anstalter under Fængselsvæsenet, som ønskes psykiatrisk undersøgt gennem en mere langvarig Observation. Der er ikke hidtil opført en særskilt Observationsafdeling, men Fangerne er for Tiden anbragt imellem det øvrige Belæg.

Anstalternes normale Kapacitet er 140 Celler, hvortil kommer Sygeafdelingen med 10 Pladser, saaledes at den samlede Kapacitet er 150 Celler. Hertil kommer 20 Pladser paa Kastanienborg og 40 paa Lekkende.

Der er i Anstalterne samlet kriminelle, der af Domstolene er udskilt som uegnede til Strafafsoning og antages at frembyde Fare for Retssikkerheden, fordi de er stærkt

psykisk abnorme, dog ikke sindssyge, samt, i Observationsafdelingen, et Udsnit af de vanskeligste Fanger fra alle Fængselsvæsenets øvrige Institutioner. De 213 Mænd og Kvinder, der er anbragt paa Anstaltens forskellige Afdelinger var pr. 1. April 1947 beskæftiget saaledes:

Trykkeri	20 Fanger
Kuverter	25 —
Snedkeri	18 —
Legetøj	13 —
Manilla	8 —
Klemmer	15 —
Skræderi	8 —
Bogbinderi	5 —
Gartneri	15 —
Landbrug	20 —
Indvendigt Jordarbejde	15 —
Bygninger	5 —
Depot	4 —
Rengøring	25 —
Kontor	3 —
Fyrbøder	2 —
Bibliotek	2 —
Køkken	6 —
Selvforskaftet Arbejde	5 —

Ialt... 209 Fanger + 4 arbejdsudygt.

Fangebelæget har udgjort:

1. April 1940:	Anstalten
Antal forvarede	122
— Fanger	22
	Ialt... <u>144</u>

1. April 1945:	Anstalten	Kastanienborg	Ialt
Antal forvarede	148	15	163
— Fanger	16	»	16
	Ialt... <u>164</u>	15	179

1. April 1946:	Anstalten	Kastanienborg	Lekkende	Ialt
Antal mandl. forvarede	97	15	37	149
— kvindl. forvarede	5	»	»	5
— mandl. Fanger	17	»	»	17
— kvindl. Fanger	1	»	»	1
	Ialt... <u>120</u>	15	37	172

1. April 1947:	Anstalten	Lekkende	Kastanienborg	Ialt
Antal mandl. forvarede...	109	30	19	158
— kvindl. forvarede...	9	»	»	9
— mandl. Fanger	11	4	»	15
— Observationsfanger .	31	»	»	31
	Ialt... <u>160</u>	34	19	213

P. Varetægtsfængslet i Herstedvester.

Den 11. Maj 1945 beslaglagde Modstandsbevægelsen Psykopatanstalterne i Herstedvester. I Løbet af Sommeren blev en Del af Bygningerne tilbagegivet Fængselsvæsenet til Brug for Psykopatanstalterne, og Modstandsbevægelsen lod opføre 2 Træbarakker indenfor Anstaltens Omraade med Plads til ca. 200 Fanger paa hver Barak (8 Stuer). Den 11. August 1945 overtog Fængselsvæsenet Bevogtningen af Landssvigerfangerne.

Fangebeholdet har udgjort:

11. August 1945.....	660 Fanger
1. April 1946.....	535 —
1. Oktober 1946.....	259 —
1. April 1947.....	221 —

I Løbet af Sommeren 1947 er Varetægtsfængslet i Herstedvester blevet rømmet for Varetægtsfanger, der er overført til andre Afdelinger, bl. a. til Straffelejren i Hørserød.

Q. Københavns Fængsler.

I Aarene 1892—95 opførtes paa Vestre Fælled det nu eksisterende „Vestre Fængsel“, der toges i Brug 1. Oktober 1895 med Plads til 306 Mandfanger samt i en særlig Sygeafdeling 38 Mandfanger. I Aarene 1914—18 opførtes der yderligere en Mandsfloj med Plads til 166 Fanger og et Kvindefængsel med Plads til 80 Fanger samt et Kvindesygehus.

Fængslet bestaar herefter af et Mandsfængsel i 3 Floje og et Kvindefængsel i 1 Floj, hvert i 4 Etager. Mands- og Kvindefængslet er forbundet med Kontor-, Kirke- og Administrationsbygning. Desuden findes Sygehus, henholdsvis for Mænd og Kvinder, Køkkenbygning, Vaskeri- og Maskinanlæg, Maskinsnedkeri samt 5 Spadseregaarde med ca. 20 Cellegaarde i hver. Under Krigen blev opført en midlertidig Træbarak, der rummer 60 Celler. Udenfor Ringmuren findes 3 Tjenesteboliger (med ialt 9 Lejligheder og nogle Enkeltværelser).

I 1924 blev det i Politigaarden indrettede mindre Fængsel taget i Brug med Plads til 40 Mænd og 24 Kvinder, og samtidig evakueredes Nytorvs Arresthus. Politigaardens Fængsel er indrettet til Modtagelse af alle nyanholdte Fanger samt til midlertidig Forvaring om Dagen af Fanger, der indtransporteres fra Vestre Fængsel for at fremstilles i Undersøgelseskamrene.

Efter Nedlæggelse af Christianshavns Straffeanstalt blev fra 1. April 1928 Statens Kvindefængsel indrettet i Vestre Fængsels Kvindefloj. Samtidig indrettede Kommunen sit Kvindefængsel i Nytorvs Arresthus, men efter Statens Overtagelse af Københavns Fængsler i 1938 blev begge Kvindefængsler indrettet i Vestre Fængsels Kvindefloj. Størstedelen af Nytorvs Arresthus blev ombygget til Lokaler for Byretten. Der resterede kun en Floj med 40 Celler, som under Krigen i 1944 blev taget i Brug igen til Aflastning af Vestre Fængsel.

Blegdamsvejens Fængsel overgik pr. 1. Januar 1947 til Københavns Fængsler som en Afdeling under disse.

Det bestaar af en enkelt Fængselsbygning i 3 Etager og benyttes som Varetægtsfængsel for Nordre Birk, Søndre Birk og Frederiksberg Birk samt til Afsoning af Bøder og Hæfte og mindre Fængselsstraffe.

Skematisk Oversigt over Pladsforholdene i Københavns Fængsler.

	Enkelt- celler	Fællesceller à 3 Fanger	Ialt	Samlet Belægnings- kapacitet
1. <i>Vestre Fængsel</i>				
Mandsafdelingen	410	6	428	572
Kvindefængslet	72	4	84	
Midlertidig Barakafdeling	60	»	60	
Sygeafdelingen	39	1	42	
2. <i>Nytorvs Fængsel</i>	36	4	48	48
3. <i>Politigaardens Fængsel</i>				
Mandsafdelingen	40	»	40	64
Kvindeafdelingen	24	»	24	
4. <i>Blegdamsvejens Fængsler</i>	105	5	120	120
				804

Heraf er 60 Pladser i den midlertidige Træbarak i Vestre Fængsel, og Politigaardens Fængsel kan ikke normalt tjene som Belægningsafdeling. Den normale Belægningskapacitet udgør derfor ialt ca. 680.

Fangebelæget i Vestre Fængsel udgjorde pr. 4. Maj 1947 1 071 Fanger, nemlig 648 kriminelle, 423 Landssvigere. Belæget fordelte sig saaledes:

909 Varetægtsfanger, heraf 410 Landssvigere,
 55 Hæltfanger, hvoraf 29 Bødefsonere,
 42 Strafafsonere under 5 Maaneder,
 58 — over 5 Maaneder, heraf 13 Landssvigere,
 7 Afsonere af Underholdsbidrag.

Om Størrelsen af Fangebelæget i de senere Aar skal oplyses:

April 1940	ca.	300	Fanger	
— 1942	-	540	—	
— 1944	-	490	—	
— 1945	-	545	—	
Sept. 1945	-	2 800	—	(heraf ca. 1 800 politiske)
April 1946	-	1 830	—	(— - 1 100 —)
— 1947	-	1 000	—	(— - 450 —)

Belægningen af Nytorvs Fængsel begyndte paany i December 1944. Tallet har her i længere Perioder ligget omkring 130. Fra omkring 1. Januar 1947 har Belæget været fra ca. 60—ca. 80.

I Politigaardens Fængsel, som normalt skal være tomt hver Eftermiddag, har der i September 1945 været et Belæg paa ca. 350. I April—Maj 1947 var Belæget ca. 50.

Desuden hensidder i Politigaardens Fængsel de kvindelige „kriminelle“ Varetægtsfanger, hvis Tal plejer at være ca. 45. Belæget udgjorde i April—Maj 1947 180 Mand plus 16 Kvinder, ialt 196.

R. Fængselsafdelingen paa Sundholm.

Fængselsafdelingen paa Sundholm, herunder Statsfængslet for Kvinder, blev taget i Brug som selvstændig Afdeling med egen Ledelse og Administration den 1. April 1946. Fængselsafdelingen raadede paa daværende Tidspunkt over 4 Bygninger paa Arbejdsanstalten „Sundholm“s Omraade. Hertil kom senere Lokalerne paa 1. Sal i en 5. Bygning, hvor Administrationskontorer indrettedes.

Allerede forinden det nævnte Tidspunkt var imidlertid Bygningerne taget i Brug af Fængselsvæsenet. I Forsommeren 1942 anbragtes der et Antal mandlige Fængselsfanger med Straffe af indtil 5 Maaneders Fængsel. I November 1943 blev den paagældende Bygning rommet for Mandsfanger, og Statsfængslet for Kvinder overflyttedes til denne Bygning, idet Fængslet paa Grund af Forholdene saa sig tvunget til at udflytte fra de tidligere Lokalteter, som toges i Brug af Besættelsesmagten. Ved Juletid 1943 indsattes paa Sundholm et Antal Fanger fra Statens Arbejdshus i Sdr. Omme, og de forblev her indtil Slutningen af Februar 1944, hvorefter der i Stedet for Arbejdshusfanger anbragtes mandlige Afsonere fra Københavns Fængsler. Disse Afsonere forblev paa Bygningen indtil 5. Maj 1945. I Februar 1945 blev et Antal Fanger fra Fængselsafdelingen i Faarevejle anbragt paa Sundholm og forblev her indtil 5. Maj 1945, da de blev løsladt. Fra 6. Maj s. A. blev 3 af Bygningerne taget i Brug til mandlige og kvindelige internerede; den ene Bygning blev imidlertid i Februar d. A. igen afgivet til Arbejdsanstalten, efter at de mandlige Varetægtsfanger var bortflyttet fra Anstalten.

Under Fængselsafdelingen hører som foran nævnt Statsfængslet for Kvinder samt en Arresthusafdeling. — I Statsfængslet for Kvinder er anbragt Kvinder, der afsoner Straf af Fængsel efter den almindelige Straffelovgivning, samt Kvinder straffede efter den særlige Lovgivning i Medfør af Straffelovstillægget af 1945. Yderligere er Statsfængslet beregnet til Modtagelse af kvindelige Særanstaltsfanger, bortset fra Psykopatforvarede — altsaa Arbejdshusfanger, Sikkerhedsforvarede samt eventuelt Ungdomsfængselsfanger.

I Arrestafdelingen har været anbragt saavel mandlige som kvindelige Varetægtsfanger, sigtede for Overtrædelse af Straffelovstillægget.

Til Brug for Fængselsafdelingen haves for Tiden 3 Bygninger med Plads til ca. 400 Fanger.

De forskellige Lokalteter, der er stillet til Raadighed for Anstalten, maa betegnes som uegnede til Gennemførelse af en forsvarlig Fangebehandling. Fangerne er henvist til i mange Tilfælde mod den enkeltes Ønske at tilbringe saavel Dag som Nat i Fællesskab, og ved Indsættelse i Anstalten er Muligheden for at gruppere Fangerne efter individuelle Hensyn derfor ganske forsvindende. Bygningerne opfylder ikke elementære fængselsmæssige Krav med Hensyn til Arbejdsrum, Undervisning eller Fritidsbeskæftigelse. Adgangen til Badning og Friluftsmotion er ganske utilfredsstillende.

Om Belægningstallene kan følgende oplyses: Den 1. April 1946 hensad 660 Varetægtsfanger, heraf 534 Mænd og 126 Kvinder. Af almindelige kriminelle Kvindefanger hensad 17 med en Straf indtil 5 Maaneder og 67 med Straffe over 5 Maaneder. 1 Fange afsonede Arbejdshus, 148 Kvinder afsonede Straf i Henhold til Straffelovstillægget.

Den 1. Oktober s. A. var Tallene 374 Varetægtsfanger, heraf 298 Mænd og 76 Kvinder. 29 kriminelle Fanger med Straffe under 5 Maaneder og 81 med højere Straf, 1 Arbejdshusfange samt 173 Afsonere i Henhold til Straffelovstillægget.

Den 1. April 1947 hensad 41 kvindelige Varetægtsfanger, 30 kriminelle Afsonere med Straffe indtil 5 Maaneder og 94 med højere Straf, 1 Arbejdshusfange samt 163 Fanger i Henhold til Straffelovstillægget.

Som Følge af de uheldige Lokaleforhold er Arbejdsmulighederne for Kvindefangerne begrænsede. Ved Syning er for Tiden beskæftiget gennemsnitlig 150 Fanger pr. Dag, ved Rengøringsarbejde 32 og ved Køkkenarbejde 32 — det bemærkes herved, at Statsfængslet for Kvinder stiller kvindelig Fangearbejdskraft til Raadighed for Køkkenet paa Vestre Fængsel. Paa forskellige Depoter er gennemsnitlig beskæftiget 6 Fanger, ved Bibliotek og Bogbinderi 6 og ved diverse Arbejder, (herunder Nyttiggørelsesarbejder) 28 samt ved Assistance hos Tandlæge, i Skolen og ved Kontorarbejde 5 Fanger.

S. Arrestvæsenet.

Indtil den 1. April 1938 var Landets Arrestvæsen kommunalt, idet Arresthusene blev drevet udelukkende for Kommunernes Regning.

Som tidligere anført i den historiske Redegørelse overgik Arresthusene imidlertid fra den 1. April 1938 at regne til Staten, idet det ved Lov Nr. 166 af 18. Maj 1937 bestemtes, at Staten fra dette Tidspunkt skulde udrede alle Udgifter vedrørende Arresthusenes Drift og samtidig overtage Forvaltningen af Arresthusene.

Ved Overgangen til Staten bestod der 87 Arresthuse med Plads til ialt ca. 1 530 Fanger. I de første 3 Aar efter Overgangen til Staten blev der nedlagt 13 mindre Arresthuse med Plads til ialt ca. 100 Fanger, saaledes at der i Begyndelsen af Krigen fandtes 74 Arresthuse med Plads til ca. 1 430 Fanger. Paa Grund af Overbelægningen i Arresthusene under Besættelsen blev 2 af de nedlagte Arresthuse (Nibe og Vestervig) midlertidigt genaabnet, ligesom det allerede i 1925 nedlagte Arresthus i Fredensborg midlertidigt blev taget i Brug, hvorved der blev ca. 40 Pladser til Raadighed. Endvidere blev der i Arbejdsanstalten i Aalborg og i Forsørgelsesanstalten i Aarhus oprettet midlertidige Arrestafdelinger med Plads til ialt ca. 100 Fanger, og Arresthuset i Kong Hansgade i Aalborg blev ved en under Krigen foretagen Udvidelse forøget med ca. 50 Pladser.

Der var saaledes under den sidste Del af Besættelsen ca. 1 620 Pladser i Arresthusene, hvoraf dog ca. 220 Pladser var beslaglagt af Tyskerne.

Fra den 1. Januar 1947 at regne er Arresthuset paa Blegdamsvej, med ca. 120 Pladser nedlagt som Arresthus og henlagt som en Afdeling under Københavns Fængsler. Endvidere er de under Krigen oprettede midlertidige Arrestafdelinger i Aalborg og Aarhus med Plads til ialt ca. 100 Fanger nedlagt i indeværende Aar. I Februar 1947 er derhos et nyopført Arresthus i Esbjerg taget i Brug i Stedet for det tidligere Arresthus, hvorved Antallet af Pladser er forøget med ca. 40.

Der fandtes herefter pr. 1. April 1947 73 Arresthuse med ialt ca. 1 400 Pladser foruden 3 midlertidige genaabnede Arresthuse med ca. 40 Pladser.

Det gennemsnitlige daglige Belæg i Arresthusene var i 1938 515 Fanger og i 1939 445 Fanger. Under Besættelsestiden indtraadte en kraftig Stigning i Belæget, der i disse Aar udgjorde:

1940.....	575 Fanger
1941.....	1 010 —
1942.....	1 380 —
1943.....	1 730 —
1944.....	1 770 —
i April 1945 var Belæget.....	2 000 —

Interneringerne og Anholdelserne efter Kapitulationen bragte Fangetallet for det under Arresthusene hørende Omraade op paa 7—8 000 Fanger. Heraf kunde kun ca. 4 500 Fanger anbringes i de egentlige Arresthuse, og Resten blev derfor anbragt i midlertidige Internerings- og Arrestafdelinger (ialt 36), der oprettedes ved Modstandsbevægelsens eller Politiets Foranstaltning. Ledelsen af Afdelingerne overgik i de fleste Tilfælde til Politimesteren (Arrestinspektøren) kort Tid efter den 5. Maj 1945, og Udgifterne ved deres Drift afholdtes derfor af Fængselsvæsenet.

De nævnte midlertidige Arrestafdelinger er nedlagt, efterhaanden som de deri anbragte Fanger har faaet deres Sager færdigbehandlet ved Domstolene, saaledes at de kunde overføres til Straffelejrene, eller efterhaanden som der paa denne Maade er blevet Plads i andre midlertidige Arrestafdelinger. Af de 36 Afdelinger blev saaledes 11 nedlagt i 1945, 17 i 1946 og 5 i den forløbne Del af 1947.

Der fandtes pr. 1. April 1947 herefter kun 3 midlertidige Arrestafdelinger i Brug med Plads til ialt 280 Fanger.

Om det gennemsnitlige daglige Fangetal i Arresthusene og de midlertidige Arrestafdelinger i Tiden siden 5. Maj 1945 skal anføres følgende Oplysninger:

	Arresthusene	Arrestafdelingerne
September 1945.....	4 335 Fanger	2 800 Fanger
Januar 1946.....	3 950 "	1 900 "
Juli 1946.....	3 200 "	1 600 "
Januar 1947.....	2 300 "	600 "
1. Maj 1947.....	1 860 "	200 "

III. Fangebelægningen. Fængselsvæsenets Kapacitet.

I samtlige Fængsler og Arresthuse var der, som anført foran i den historiske Redegørelse, i de sidste Aar forud for Krigen godt 2 200 Fanger. I 1940 begyndte imidlertid en Stigning, der fortsattes i de følgende Aar, saaledes at det daglige Belæg i Perioden 1940—44 androg:

1940.....	ca. 2 300 Fanger
1941.....	- 3 400 "
1942.....	- 4 500 "
1943.....	- 4 800 "
1944.....	- 6 000 "

I Maj 1945 forøgedes Belæget til ca. 19 000 som Følge af Arrestationer af Personer, der sigtedes for landsskadelig Virksomhed. August—September 1945 viste en mindre Nedgang — til ca. 18 000 — hvilket væsentlig skyldtes Løsladelse af Personer, der var arresteret ved en Fejltagelse, eller som Politiet satte paa fri Fod efter den første Afhøring. Som Følge af nye Anholdelser i September—Oktober 1945 indtraadte der paany en Stigning, saaledes at Totalbelæget i Oktober Maaned 1945 igen naaede op paa ca. 19 000. I de følgende Maaneder faldt dette, indtil det i Januar 1946 naaede ned paa ca. 16 000, hvilket Tal holdt sig ret konstant indtil Juni s. A., da man paabegyndte Prøveløsladelser i Medfør af det reviderede Straffelovstillæg, ligesom Løsladelser fandt Sted efter Revision af de afsagte Domme. Løsladelserne fortsatte med ca. 1 000 om Maaneden, saaledes at Totalbelæget faldt til knap 10 000 i April 1947, nemlig ca. 4 400 Landssvigerfanger og ca. 5 500 almindelige kriminelle Fanger.

Med Hensyn til de alm. kriminelle Fanger bemærkes, at Antallet fra 1944 til Slutningen af 1946 holdt sig ret konstant paa ca. 6 000. Paa Grund af et stort Antal Løsladelser

ved Julen 1946 faldt Tallet i December 1946 til lidt under 5 000, men i Januar Maaned 1947 steg det paany og udgjorde som foran anført i April 1947 ca. 5 500.

Det vil heraf fremgaa, at den voldsomme Stigning i Totalbelæget umiddelbart efter Kapitulationen og den senere stedfundne betydelige Reduktion i alt væsentligt skyldes Ændringer i Antallet af Landssvigerfangerne.

Ifølge en Opgørelse fra Fængselsvæsenet pr. 26. Juni 1947 var det samlede Fangetal pr. nævnte Dato 8 510. Fordelingen af disse fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Antallet af Fanger i samtlige Arresthuse og Statsfængsler pr. 26. Juni 1947.

	Landssvigerfanger		Ialt	Alm. Fanger		Ialt
	Varetægt	Afsonere		Varetægt	Afsonere	
Statsfængslet i Horsens	»	423	423	»	199	199
Statsfængslet i Vridsløselille	»	»	»	»	567	567
Statsfængslet i Nyborg	»	»	»	»	766	766
Københavns Fængsler	381	18	399	672	207	879
Statens Arbejdshus	»	»	»	»	306	306
Ungdomsfængslet	»	»	»	»	118	118
Psykopatanstalterne	108	6	114	»	178	178
Fængselsafdelingerne:						
Nr. Snede	»	»	»	»	82	82
Kærshovedgaard	»	»	»	»	75	75
St. Grundet	»	»	»	»	96	96
Renbæk	»	»	»	»	102	102
Tarm	»	»	»	»	70	70
Sundholm	28	149	177	»	131	131
Straffelejrene:						
Kragkovhede	»	106	106	»	119	119
Hjöllund	»	66	66	»	»	»
Møgelkær	»	285	285	»	»	»
Nyborg	»	276	276	»	»	»
Horserød	62	421	483	»	»	»
Faarhus	101	785	886	»	»	»
Arresthusene	245	28	273	441	893	1 334
Ialt	925	2 563	3 488	1 113	3 909	5 022

Landssvigerfanger 3 488

Alm. Fanger 5 022

Ialt . . . 8 510

Som det fremgaar af denne Oversigt, udgjorde Antallet af *Landssvigerfanger* 3 488, heraf 3 295 Mænd og 193 Kvinder. De sidste var hovedsagelig anbragt paa Fængselsafdelingen paa Sundholm. Af Mændene var 2 411 Afsonere og 884 Varetægtsfanger.

Det bemærkes, at Antallet af Afsonere i Straffelejren Hjöllund siden Udarbejdelsen af Oversigten er blevet forøget med ca. 100, idet Straffelejren paa Kragkovhede nu (d. v. s.

i September 1947) kun huser almindelige kriminelle Fanger, medens Landssvigerne er overført til Hjøllund.

Det fremgaar endvidere af Oversigten, at Antallet af *almindelige kriminelle Fanger* udgjorde 5 022, heraf 249 Kvinder og 4 773 Mænd. Kvinderne var hovedsagelig anbragt i

Anstalt	Normal Kapacitet	Højeste Antal	Belægning medio Juni
Statsfængslet i Horsens	336	ca. 710	511
Annekset i Amstrup	60		63
Annekset i Bjerre	26		29
Statsfængslet i Vridsløselille	363	780	579
i Nyborg	450 ¹⁾	929	760
Lejren i Nyborg	300	325	301
Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme	316	310	306
Helbredelsesanstalten for Drankere paa Fanø .	24	24	21
Fængselsafdelingen paa Kærshovedgaard	60	85	76
ved Tarm	70	70	63
Ungdomsfængslet paa Søbysøgaard	125 ²⁾	151	120
Fængselsafdelingen Nr. Snede	80	85	81
Renbæk	100	108	105
St. Grundet	95	101	93
Straffelejren i Horserød	600 ³⁾	722	498
i Faarhus	1 200 ⁴⁾	2 909	910
Møgelkær	275	423	290
paa Kragsskovhede	200	477	237
(fra ca. 1. Nov. 600)			
Straffelejren Hjøllund	200	247	73
Psykopatanstalterne i Herstedvester	150	698	160
Varetagtsafdelingen i Herstedvester	100 ⁵⁾		118
Afdelingen paa Kastanienborg	20		19
Lekkende	40		29
Københavns Fængsler, herunder Vestre Fængsel (Polirigaardens Fængsel), Blegdamsvejens Fængsel og Nytorvs Fængsel	700 ⁶⁾	ca. 3 000	1 271
Arrestvæsenet	1 500	7-8 000	1 645
Fængselsafdelingen paa Sundholm	300	ca. 1 400	311

¹⁾ Heri er medregnet Modtagelsesafdelingen for Ungdomsfængslet med 20 Pladser.

²⁾ Heri er medregnet den midlertidige Fællesafdeling med 25 Pladser indrettet i Anstaltens Skolelokaler.

³⁾ Heri er medregnet 125 Pladser i Tuberkuloselejren.

⁴⁾ Der er regnet med 15 Belægningsbarakker à 80 Pladser.

⁵⁾ Der er regnet med 1 Barak.

⁶⁾ Heri er ikke medregnet Politigaardens Fængsel, som kun er beregnet til at rumme Fanger, som en Del af Dagen skal til Afhøring hos Politiet.

I Tallene for Vridsløselille og Nyborgs Statsfængsleers Kapacitet er ikke medregnet de murede Barakbygninger, der midlertidigt anvendes til Belæg med 80 Fanger ved hver Anstalt, idet de tænkes anvendt til Værksteder.

Fængselsafdelingen paa Sundholm. Af de 4 773 Mænd hensad 2 095 i Københavns Fængsler og i Arresthusene, 602 var anbragt i Særanstalter (Psykopatanstalterne, Arbejdshuset og Ungdomsfængslet) og de resterende 2 116 var i det væsentlige Fanger med almindelige Fængselsstraffe af Varighed paa 5 Mdr. og derover, der afsonedes i Statsfængslerne i Vridsløselille, Nyborg og Horsens og i Fængselsafdelingerne Nr. Snede, Kærshovedgaard, St. Grundet, Renbæk og Tarm samt i Straffelejren paa Kragshovhede.

Pr. 8. September 1947 var Antallet af Landssvigerfanger reduceret med ca. 600 til 2 878, heraf 2 704 Mænd (1 983 Afsonere og 721 Varetægtsfanger) og 174 Kvinder. Samtidig var Antallet af kriminelle Fanger imidlertid steget med ca. 300 til 5 333, nemlig 4 060 Afsonere og 1 273 Varetægtsfanger.

Det samlede Fangebelæg viste saaledes i Tiden 26. Juni—8. Sept. 1947 en Nedgang med ca. 300, nemlig fra 8 510 til 8 211 Fanger.

Detskal i denne Forbindelse anføres, at der er en Del domfældte navnlig i København — som paa Grund af Pladmangel ikke har kunnet indsættes til Afsoning af Straf. I April Maaned 1947 udgjorde Antallet af saadanne domfældte paa fri Fod ca. 2 000, der imidlertid ved Udgangen af Juli Maaned s. A. var reduceret til 1 760, hvis Straffe fordelte sig med 102 652 Statsfængselsdage, 95 736 Fængselsdage og 4 559 Hæftedage. Af de 1 760 domfældte var ca. 450 idømt Statsfængsel (Fængsel af 5 Mdr. og derover).

Der sker stadig Reduktion i disse Tal dels som Følge af en ret vidtgaaende Benaadningspraksis fra Justitsministeriets Side, dels fordi Afviklingen af disse Straffe nu er kommet i Gang, særlig forsaavidt angaar Hæftestrafte og Fængselsstraffe under 5 Mdr. Afviklingen af Statsfængselsstraffene er paa Grund af Pladsforholdene vanskeligere at gennemføre og maa paaregnes at ville medføre en Udskydelse af den forventede Nedgang i Statsfængslernes Belæg.

Der er af Direktoratet for Fængselsvæsenet udarbejdet foranstaaende Oversigt over de enkelte Fængselsafdelingers normale Kapacitet, det maksimale Belæg samt Belæget medio Juni 1947.

Som det fremgaar af foranstaaende Redegørelse, skete der fra 1940 en exorbitant Stigning i Fangetallet, der kulminerede i 1945—46, hvorefter Tallet efterhaanden reduceredes og nu er nede paa under Halvdelen af Maksimumsbelæget, men dog endnu udgør ca. 4 Gange det normale Fangebelæg for Krigen.

Denne meget kraftige Udvidelse af Fængselsvæsenets Rammer har medført en voldsom Stigning i Institutionens Driftsudgifter, herunder navnlig til Personale og til Fangernes Forplejning m. v. De samlede Udgifter var saaledes i 1946—47 ca. 10 Gange saa store som de tilsvarende Udgifter i 1938—39.

Omstaaende Opstilling viser Regnskabstallene for Finansaarene 1938—39 1946—47 samt Budgettallene for Finansaaret 1947—48 for saa vidt angaar følgende Hovedposter: Personelle Udgifter, Udgifter til Bygninger, Inventar, Opvarmning, Belysning m. v., Fangernes Forplejning m. v., Indtægt ved Arbejdsdriften samt Andre Udgifter, herunder Driften af Statens Interneringslejre.

Det bemærkes, at det af Justitsministeriet med Tilslutning af Finansministeriet udarbejdede Budget for Fængselsvæsenet for Finansaaret 1948—49 viser en Totaludgift paa 33,2 Mill. Kr., der fordeler sig med 20,5 Mill. Kr. paa Personelle Udgifter, 6,2 Mill. Kr. paa Bygninger, Inventar m. v., 6,0 Mill. Kr. paa Fangernes Forplejning etc., ÷ 0,5 Mill. Kr. paa Arbejdsdriften og 1,0 Mill. Kr. paa Andre Udgifter.

Dette Budget er udarbejdet ud fra Forudsætningen om Nedlæggelse af en Del Fængselsafdelinger, hvorved bemærkes, at de af Fængselsdirektoratet og Justitsministeriet saaledes forudsatte Reduktioner ikke fuldtud er i Overensstemmelse med de Forslag, der nedenfor fremsættes af Udvalget.

	1. Personelle Udgifter	2. Bygninger, Inventar m. v.	3. Fangernes Forplejning etc.	4. Arbejds- driften	5. Andre Udgifter*)	6. Total- udgift
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
R. 1938—39	4,1	1,4	0,9	÷ 0,3	0,2	6,3
- 1939—40	4,2	1,5	0,9	÷ 0,3	0,2	6,5
- 1940—41	4,5	1,8	1,4	÷ 0,4	0,4	7,7
- 1941—42	5,2	2,9	2,2	÷ 0,2	1,6	11,7
- 1942—43	6,4	3,2	3,4	÷ 0,3	2,4	15,1
- 1943—44	9,1	4,0	4,1	÷ 0,4	2,7	19,5
- 1944—45	11,3	4,1	4,6	÷ 0,2	4,4	24,2
- 1945—46	26,7	6,6	13,9	÷ 0,1	2,3	49,4
- 1946—47	39,2	7,9	14,0	÷ 0,3	1,4	62,2
B. 1947—48	29,6	5,9	9,3	÷ 0,4	1,4	45,8

Udvalget har fundet det magtpaaliggende at opnaa et Resultat med Hensyn til en Afvikling af de Fængselsafdelinger, som under den stadig foregaaende Reduktion af det samlede Antal Fanger, specielt Landssvigerfanger, skulde være mulig og af økonomiske Hensyn paakrævet, saaledes at den for Statskassen stærkt tyngende Udgift til vort Fængselsvæsen kunde begrænses. Der er herom ført indgaaende Forhandlinger inden for Udvalget.

Problemet frembyder imidlertid betydelige Vanskeligheder. Først og fremmest maa der tages et Skøn over, hvor stort det samlede Antal Fanger vil blive i de nærmest kommende Aar samt hvorledes de fordeler sig paa de forskellige Kategorier (almindelige kriminelle Fanger, Landssvigerfanger; Afsonere, Varetægtsfanger; Mænd, Kvinder etc.). Dernæst maa der tages Stilling til, i hvilken Udstrækning den nuværende Overbelægning bør afskaffes eller i hvert Fald begrænses.

Hvad det sidste Spørgsmaal angaar, har Fængselsdirektøren inden for Udvalget fremhævet, at den Udvikling, som er foregaaet i Tiden efter 1941—42, har været hæmmende over for en rationel Fangebehandling, naar Spørgsmaalet ses ud fra de penitentiære Synspunkter. Dette gælder saaledes:

1. De disciplinære Forhold,
2. Faren for den indbyrdes daarlige Paavirkning af Fangerne,
3. Det sædelige Forhold Fangerne imellem og
4. Mulighederne for Fængselspersonalets Indvirkning paa Fangerne.

Fængselsdirektøren anser principielt saavel fælles Soverum som flere Fangers Anbringelse i samme Enkeltcelle for uheldig, men indrømmer dog, at fælles Sovesale ved aabne Anstalter, der er baseret paa Friluftsarbejde, og hvor Fangerne beskæftiges med strengere legemligt Arbejde, ikke rummer saa stor Fare som ved de lukkede Anstalter. Fængselsdirektøren maa dog i det hele stille Krav om, at der træffes saadanne Foranstaltninger, at den nuværende Overbelægning af Fængslerne snarest muligt bringes til Ophør.

*) Herunder til Drift af Statens Interneringslejre:

1941—42	1,1	Mill. Kr.
1942—43	1,9	— —
1943—44	2,3	— —
1944—45	3,6	— —
1945—46	0,9	— —

Udvalgets øvrige Medlemmer skal ikke benægte, at de af Fængselsdirektøren fremførte Synspunkter har deres store Betydning, og at det er naturligt og forstaaeligt, at Fængselsvæsenets ansvarlige Ledelse søger at organisere Institutionen ud fra saa humane og moderne penitentiære Hensyn som muligt. Men man maa paa den anden Side give Udtryk for den Opfattelse, at paa et Tidspunkt, hvor Begrænsningen af Statens Udgifter er saa paatrængende nødvendig som for Tiden, maa man ved Overgangen fra Besættelsens og Efterkrigstidens exorbitant høje Fangebelæg til mere normale Forhold nøjes med successivt at afvikle Overbelægningen. Dette Synspunkt er lagt til Grund ved Udarbejdelsen af efterfølgende Forslag om Nedlæggelse af en Del af de nuværende Fængselsafdelinger i Perioden fra Oktober 1947—Oktober 1950.

Med Hensyn til det sandsynlige Antal af Fanger i den nævnte Periode bemærkes følgende.

Antallet af Landssvigerfanger udgjorde som foran omtalt den 8. September 1947 2 878, heraf 174 Kvinder. Efter de Opgørelser, der er foretaget i Fængselsdirektoratet, mener man at kunne anslaa Tallene for Landssvigerfanger, herunder saavel Afsonere som Varetægtsfanger til omtrentlig at andrage:

1. Oktober 1947	2 600	Fanger
1 April 1948	1 900	—
1. Oktober 1948	1 700	—
1. April 1949	1 500	—
1. Oktober 1949	1 400	—
1. April 1950	1 300	—
1. Oktober 1950	1 200	—

Der kan selvfølgelig i Perioden ske saadanne Ændringer dels i Lovgivningen dels i den nuværende Benaadningspraksis, at Forudsætningerne for foranstaaende Opgivelser ikke længere er til Stede. Dette vil dog ifølge Sagens Natur kun kunne medføre, at der sker en Reduktion af foranstaaende, der altsaa maa betragtes som Maksimumstal. Der er uafhængig af Fængselsdirektoratets Beregninger i Justitsministeriet foretaget en Undersøgelse af Fangetallene paa de foran angivne Tidspunkter. Resultatet falder i det væsentlige sammen med Fængselsdirektoratets, idet dog Sluttallet (pr. 1. Oktober 1950) er noget lavere, nemlig ca. 1 040. Det er dog samtidig fremhævet, at der i disse Beregninger indgaar adskillige usikre Faktorer.

Efter de Tal, som herefter maa lægges til Grund, vil Antallet af Landssvigerfanger altsaa pr. 1. April 1948 ialt andrage ca. 1 900, hvoraf ca. 100 Kvinder. De 1 800 mandlige Fanger foreslaar Udvalget placeret saaledes:

Faarhus	1 200	Fanger
Horsens Statsfængsel	325	—
Møgelkær	275	—

Herefter vil Straffelejrene i Nyborg og Hjøllund kunne nedlægges.

Ved denne Ordning vil Faarhuslejren blive belagt overensstemmende med sin Kapacitet. Fængselsdirektøren har principielt anset det for meget ønskeligt, at Belæget i denne Straffelejr begrænsedes til 900 Fanger, og at Belæget derefter successivt reduceres, men har dog efter Omstændighederne ikke villet modsætte sig Forslaget om indtil videre at føre Faarhuslejrens Belægning op til fuld Kapacitet, hvilket Udvalgets øvrige Medlemmer maa betragte som paakrævet ud fra de økonomiske Hensyn, som Udvalget har lagt til Grund ved Udarbejdelsen af den Afviklingsordning, der i denne Betænkning stilles Forslag om. En delvis belagt Afdeling maa ifølge Sagens Natur altid blive relativt dyrere

end en fuldt belagt, idet en Række Generalomkostninger er konstante, ligesom Betjent-personalets Antal ikke kan reduceres proportionalt med Fangebelægets.

Der har inden for Udvalget været fremført visse Ønsker om i Stedet for den forholdsvis billige Straffelejr ved Nyborg Statsfængsel at nedlægge Straffelejren i Møgelkær. Heroverfor har Fængselsdirektøren imidlertid anført en Række Argumenter for Bevarelsen af Møgelkær og Nedlæggelsen af Nyborglejren. De vigtigste af disse Argumenter er følgende:

Det er i alle Lande et penitentiært Princip, at de unge Straffefanger holdes i en Anstalt for sig selv, og Møgelkær er indrettet ganske særlig for dette Formaal. Der findes i denne Lejr gode Muligheder for det Friluftsarbejde, som er nødvendigt for de unge Fanger; til Anstalten er knyttet et Landbrug og Gartneri, som maa anses for særlig velegnet til de omhandlede Fangers Uddannelse for de Erhverv, de efter udstaaet Straf skal gaa ud i. Dertil kommer, at Møgelkær har en god Beliggenhed i Forhold til Omgivelserne (i Nærheden af en stor Købstad og dog med en forholdsvis fri Beliggenhed); endvidere har Lejren gode bygningsmæssige Forhold og udmærkede sanitære Indretninger samt tilfredsstillende Boligforhold for Personalet, saaledes at der bl. a. er Mulighed for en hurtig Afvikling af Udkommandoordningen. Endelig har Fængselsdirektøren fremhævet, at det er lykkedes til denne Lejr at knytte et meget kvalificeret idealistisk indstillet og dygtigt Personale, der med stor Iver har taget sig af de særlige pædagogiske og kulturelle Opgaver, der er specielle for denne Anstalt; man har allerede konstateret adskillige Eksempler paa gode Resultater af Anstaltens opdragende Arbejde.

I Modsætning hertil har Nyborglejren en daarlig Beliggenhed lige op ad den almindelige Bebyggelse i Nyborg; de sanitære Indretninger er meget daarlige; der findes saaledes ikke Vand eller W. C. i Belægningsbarakkerne. Dertil kommer, at Lejren praktisk talt ingen Arbejdsmuligheder frembyder. Fangerne har i Sommertiden været beskæftiget med Arbejde for Egnens Landmænd, men er nu henvist til Beskæftigelse for en Kotillonsfabrik.

Efter de af Fængselsdirektøren fremsatte Argumenter for at bevare Møgelkær og nedlægge Nyborglejren har Udvalget ment at kunne anbefale denne Løsning.

Med Hensyn til Straffelejren i Hjöllund, som efter foranstaaende Forslag ogsaa vil være at nedlægge senest den 1. April 1948, bemærkes, at den i flere Henseender ikke er velegnet som Fængselsafdeling. Der er ingen Bolig for Personale, ingen Sikkerhedsforanstaltninger, og da Personalet er indkvarteret midt i Lejren, er den heller ikke egnet til Opsætning af Sikkerhedshegn. Dertil kommer, at dens sanitære Forhold er daarlige. Den har været anvendelig til et begrænset Formaal, særlig fordi Arbejdsmulighederne for Fangerne har været gode i den Plantage, i hvilken Lejren er beliggende, men disse Arbejdsmuligheder er af rent foreløbig Karakter, hvorfor Lejren er uegnet til vedvarende Benyttelse. Hvis Lejren fremtidig skulde faa nogen Betydning inden for Fængselsvæsenet, maatte det blive som Halvaars-Koloni for de jyske Fanger, ligesom de tidligere Hedekolonier.

Antallet af *kvindelige Landssvigere* udgjorde som foran nævnt pr. 8. September 1947: 174. Fængselsvæsenet regner med, at Tallet efterhaanden vil reduceres, saaledes at der pr. 1. Oktober 1950 ikke er mere end 35—50 tilbage.

De kvindelige Landssvigere er anbragt sammen med de kvindelige kriminelle Fanger i Fængselsafdelingen paa Sundholm. Lokalteterne i denne Afdeling er meget uhen-sigtsmæssige til Fængselsformaal. Der findes praktisk talt kun store Lokaler, og der er yderst begrænsede Muligheder for Isolering af Fangerne. Der er ingen Mulighed for Friluftsarbejde, og de Forhold, hvorunder Fangerne kan komme i fri Luft, er daarlige og util-talende. Dertil kommer, at Afdelingen er meget dyr i Drift, bl. a. fordi der foruden det almindelige Opsynspersonale maa anvendes et ret stort Kontrolpersonale til den ydre Be-vogtning, for Tiden ca. 30 mandlige Betjente. Det kan saaledes nævnes, at efter Budgettet

for 1948—49 udgør Udgiften pr. Fange pr. Dag 19,65 Kr., eller 7 173 Kr. pr. Aar. Iøvrigt har Københavns Kommune, der ejer Anstalten, opsagt Fængselsvæsenet til Fraflytning af 2 af de 3 Bygninger, som Afdelingen omfatter, senest pr. 1. Januar 1948.

Der har efter Besigtigelsen af denne Afdeling været Enighed i Udvalget om, at det er stærkt paakrævet, at denne Afdeling nedlægges saa snart som muligt. Skulde dette ikke være gørligt nu, maatte det i hvert Fald tilstræbes, at Fangebelæget indskrænkedes væsentligt, ved at man sorterede visse Kategorier af Fanger fra og anbragte dem andetsteds.

Fængselsdirektoratet har anlagt et tilsvarende Synspunkt med Hensyn til Sundholms videre Benyttelse som Fængselsafdeling, og Justitsministeriet har i August 1947 truffet Afgørelse om, at alle de kvindelige Fanger (godt 300) skulde overflyttes til Horserød. Spørgsmaalet om denne Overflytning har derefter været Genstand for Drøftelse inden for Udvalget, hvor der vel er Enighed om det ønskelige i Sundholms Evakuering, men hvor der samtidig er givet Udtryk for væsentlige Betæneligheder ved fremtidig at benytte Horserød som Kvindefængsel.

Denne Lejr bestaar, som det fremgaar af Kap. 2, af 2 Afdelinger, nemlig Store-Lejr, hvis Kapacitet er 475, og Lille-Lejr med en Kapacitet paa 125, hvilken sidste er indrettet til Tuberkuloseafdeling for hele Fængselsvæsenet. I en af Barakkerne i Lille-Lejr er der foreløbig anbragt Varetægtsfanger fra København. Det er nu Fængselsvæsenets Plan, at den store Lejr udelukkende skal benyttes til de kvindelige Fanger. Lejren er for Tiden indrettet med Celler, hvori der er anbragt henholdsvis 2 og 4 Fanger. Det er Fængselsvæsenets Hensigt, at de mindste Celler skal anvendes som Eneceller for de kvindelige Fanger, og at Antallet af Enkeltceller forøges, efterhaanden som Fangebelæget nedbringes, ligesom Antallet af Fanger pr. Celle i det hele søges noget reduceret. Fængselsdirektøren anser Horserød for ganske velegnet til Husning af Kvindefanger, bl. a. fordi der vil kunne indrettes gode Arbejdsstuer, navnlig Systuer. Man tænker sig iøvrigt paa Afdelingen indrettet et Vaskeri, som synes velegnet til Beskæftigelse af kvindelige Fanger. Fængselsdirektøren indrømmer paa den anden Side, at Horserød Lejren i visse Henseender har betydelige Mangler som Kvindefængsel, men henholder sig til, at der ikke findes anden Mulighed i Øjeblikket inden for Fængselsvæsenets Rammer for den fra alle Sider ønskede Ophevelse af Sundholmsafdelingen end Overflytningen af Mandsfangerne fra den store Lejr i Horserød (til Faarhus og Møgelkær) og Omdannelse af Lejren til Kvindefængsel. Hvis det senere skulde være muligt at overføre en Del af Kvindefangerne, specielt de kriminelle, til det tidligere Kvindefængsel i Vestre Fængsel og de øvrige til en anden dertil egnet mindre Afdeling, vil disse Muligheder blive udnyttet.

Indenfor Udvalget iøvrigt stiller man sig ikke uforstaaende over for de fremførte Synspunkter, og man understreger, at de nuværende Forhold paa Sundholm er meget uheldige. Naar man ikke desto mindre har givet Udtryk for, at Horserød-Lejrens Indretning til specielt Kvindefængsel er en utilfredsstillende Løsning, skyldes dette navnlig, at Udgifterne ved Ordningen vel er mindre end paa Sundholm, men at de dog bliver uforholdsmæssig høje. Efter et Budget, som Fængselsdirektøren har afleveret, vil Horserød-Lejren i 1948—49 med en Belægning paa 270 Kvinder og 100 Mænd (Tuberkulose-Afdelingen og Varetægts-Afdelingen) medføre en Udgift pr. Fange paa 5 639 Kr. pr. Aar, eller 15,45 Kr. pr. Dag. Disse høje Tal skyldes navnlig de meget store Lønningsudgifter, men ogsaa Omkostningerne ved Bygningernes Vedligeholdelse, Opvarmning etc. er forholdsvis betydelige. Naar Lønningsudgifterne bliver saa store, staar dette i Forbindelse med, at Fængselsdirektoratet ved Forhandlinger med Repræsentanter for Personalet om Overflytning af det nødvendige Opsyns- og Værkpersonale etc. fra København til Horserød, har maattet tiltræde, at den andetsteds omtalte Udstationeringsordning bringes i Anvendelse over for det omhandlede Personale. Udvalget maa principielt være af den Opfattelse, at der ikke i

Horserødlejrens Beliggenhed er noget Argument for ikke at anvende de almindelige Regler for Afłønning af Tjenestemænd og i Forbindelse dermed de generelle Bestemmelser om Fradrag for Kost og Logi, Tjenestebolig etc. Man forstaaer vel, at Funktionærer, som har indrettet sig efter københavnske Forhold, i en Overgangstid maa have Lempelser i de foran nævnte almindelige Lønnings- og Fradragsregler, og man er ligeledes klar over, at Fængselsdirektoratet ikke kan indrette Horserød-Lejren, uden at et uddannet Personale overflyttes til den nye Lejr. Udvalget maa imidlertid stærkt understrege, at der her kun kan være Tale om en kort Overgangstid, og at man derefter ved en Lejr som den heromtalte maa kunne — i hvert Fald successivt — bringe Udstationeringsordningen til Ophør, og at det maa tilstræbes, at der ved Nyantagelse af Personale ikke ydes andre Vederlag end dem, der tilkommer Tjenestemænd m. fl. efter de generelle Lønnings- og Fradragsregler.

Endvidere har man inden for Udvalget peget paa, at rent bortset fra de meget høje Lønningsudgifter, vil den Omstændighed, at Horserøds store Lejr, hvis Kapacitet som foran nævnt er paa 475, kun belægges med 270 Fanger, medføre relativt store Generalomkostninger. Hertil kommer, at den førømtalte Reduktion af de kvindelige Landssvigere med ca. 100 vil medføre, at Fangebeløget i Horserødlejrens Kvindefængsel ret snart vil komme ned paa knap 200, hvorved Misforholdet imellem Lejrens Kapacitet og dens Fangebelæg bliver endnu mere grelt.

Udvalget har endvidere lagt Vægt paa, at dersom Horserød-Lejren ikke anvendtes til Kvindefængsel, men til mandlige Landssvigere, vilde det være muligt at evakuere Faarhuslejren i Løbet af ganske kort Tid. Og da Faarhuslejren er en relativt dyr Lejr med begrænsede Arbejdsmuligheder for Fangerne, anser man det for ønskeligt at tilvejebringe Muligheder for dens snarlige Afhændelse som Fangelejr, saa meget mere som det maa antages, at den vil kunne finde bedre Anvendelse til andet Statsøjemed, specielt som Militærlejr.

Ud fra disse Synspunkter har Udvalget, bortset fra Fængselsdirektoratets Repræsentanter, indtaget det Standpunkt, at Horserød-Lejrens Omdannelse til Kvindefængsel lider af saa afgørende Mangler, at det er nødvendigt at undersøge og overveje, hvilke andre Muligheder der maatte være for en anden midlertidig Anbringelse af de kvindelige Fanger. Helst saa man, at de alle fjernedes fra Sundholm, men man har paa den anden Side ikke villet forkaste en Løsning, hvorved de kriminelle Fanger flyttedes bort fra Sundholm, medens det ret hurtigt faldende Antal af Landssvigere blev tilbage; der maatte da anvises dem Plads i Sundholmslejrens Afdeling L., der har til Huse i den af Lejrens 3 Bygninger, som ikke omfattes af Københavns Kommunes før ømtalte Opsigelse. Løsningen maatte da enten gaa ud paa, at de kriminelle Kvindefanger f. Eks. overflyttedes til Vestre Fængsels hidtidige Afdeling for kvindelige Fanger, hvilket vilde nødvendiggøre, at der skaffedes de mandlige Fanger, som nu er anbragt i disse Lokalteter, anden Placering, eller at der fandtes Bygninger, som for overkommelige Beløb kunde benyttes som en særlig Fangelejr for de omhandlede ca. 150 Fanger.

Det har over for Udvalget været nævnt, at Militærkasernen i Gernersgade i København maaske kunde anvendes til det omhandlede Formaal. Denne Kaserne har i et Par Aar staaet ubenyttet, men dels er det oplyst, at de militære Myndigheder nu har udarbejdet en Plan om dens snarlige Anvendelse til paakrævede militære Formaal, dels er dens Indretning og Beliggenhed af en saadan Beskaffenhed, at den ikke kan bruges som Fængsel.

Udvalget har derefter haft sin Opmærksomhed henvendt paa de Barakker i Hovedstaden, som hidtil har været benyttede af Flygtningeadministrationen, men som paa Grund af Reduktionen af Antallet af Flygtninge kan stilles til Raadighed for andre Formaal. Der har dels været Tale om det store Lazaret paa Nylandsvej, dels Barakkerne ved Kløvermarksvej. Udvalget har foretaget Besigtigelse af begge Lokalteter.

Hvad angaar Nylandsvejlazarettet, hvis Bygninger etc. bortset fra et Par mindre Barakker, tilhører Frederiksberg Kommune, bemærkes, at Omgivelserne gør det lidet egnet som Fængsel. Desuden er Belægningsstuerne alt for store, ligesom en Omdannelse og Restauration samt Tilvejebringelse af Værksteder, Skole- og Opholdslokaler skønnes at blive meget kostbar, hvis Forholdene skulde blive nogenlunde tilfredsstillende.

Blandt det betydelige Antal Barakker, som Lejren ved Kløvermarken omfatter, har man fundet, at kun de hidtidige Tuberkulosepavilloner var af en saadan Beskaffenhed, at der var Grund til en mere indgaaende Overvejelse af deres Anvendelighed som Fængsel. Det drejer sig foruden en Køkkenbarak, Tørveskur etc. om 4 Barakrækker med 3 indbyrdes forbundne Barakker i hver Række. Foruden Administrationslokaler, Thekøkken, Skabsrum etc. indeholder disse 12 Barakker 29 Rum af Størrelsen $5,5 \times 5,5$ m² og 7 Værelser af Størrelsen $5,5 \times 7,2$ m². Barakkerne er ret tæt samlede og med en — ganske vist noget primitiv — Indhegning, indenfor hvilken der er Plads til Anbringelse af en Del flere Barakker.

Fængselsdirektøren har ikke ubetinget afvist Muligheden af disse Barakkers Brugbarhed som midlertidig Lejr. Dog anser han det for udelukket at benytte dem til Aflastning af de københavnske Fængslelses Belægning af Mandsfanger, idet denne i det væsentlige bestaar af Varetægtsfanger, der af Hensyn til Sagernes Opklaring maa holdes afsondrede fra hinanden, hvilket ikke kan finde Sted paa en tilfredsstillende Maade i de her omhandlede Barakker. Efter Fængselsdirektoratets Opfattelse kan der kun være Tale om at overflytte de kvindelige kriminelle Fanger, der nu er paa Sundholm, til denne Lejr, men heller ikke denne Plan kan Fængselsmyndighederne anbefale; i hvert Fald betragter man den som væsentlig ringere end Horserødplanen. De vigtigste Betragtninger, man i saa Henseende anfører, er følgende:

Der er i de nuværende Barakker kun Plads til 108 Fanger, og der skal altsaa skaffes Plads til yderligere 40—50 Fanger. Hertil kræves 2 nye Barakker, og da der yderligere skal skaffes 1 Barak til Depot og Lager, 1 til Skolelokaler og 1 til Foredrag, Gymnastik samt Udførelsen af kirkelige Handlinger, skal de nuværende Barakker suppleres med yderligere 5. Disses Anskaffelse, Opstilling og Istandsættelse er kalkuleret til ca. 140 000 Kr. Til Maling, Undermuring etc. af de nuværende Barakker, Tilvejebringelse af Terrænbelysning samt Udbedring og Forlængelse af Plankeværket regnes med en Udgift paa ca. 110 000 Kr., saaledes at der efter Fængselsmyndighedernes Beregning skulde være Tale om Startudgifter af ca. 250 000 Kr. Hertil kommer, at ogsaa Driftsudgifterne bliver forholdsvis store, dels som Følge af, at man efter denne Plan stadig maa opretholde en Fangelejr paa Sundholm for de kvindelige Landssvigere, dels fordi baade den sidstnævnte Lejr og Kvindelejren ved Kløvermarksvej paa Grund af sin Beliggenhed og Mangel paa tilfredsstillende Afspærring ved Fængelsmur etc. gør en ret stor og kostbar ydre Bevogtning paakrævet. Det maa endvidere bemærkes, at Omgivelserne er lidet tilfredsstillende. Der er offentlig Færdsel lige op ad Kløvermarksleiren og Kolonihaver paa den anden Side af Kløvermarksvej, hvortil endelig maa føjes, at Omgivelserne har en ret trøstesløs Karakter.

Udvalgets øvrige Medlemmer er af den Opfattelse, at Istandsættelsesudgifterne maatte kunne ansættes noget lavere end efter Fængselsdirektoratets Kalkule, og at der ogsaa kunde foretages en noget større Belægning af de nuværende Barakker end efter Direktoratets Opgivelse. Paa den anden Side vil man ikke benægte, at Kløvermarkslejrens Benyttelse som Kvindefængsel lider af betydelige Mangler. Man maa indrømme, at en Deling af Kvindefangerne mellem Sundholm og den omhandlede Lejr i Forbindelse med den paakrævede ydre Bevogtning skaber relativt høje Driftsudgifter. Ogsaa Rigtigheden af Fængselsvæsenets Betragtning med Hensyn til Omgivelserne maa man anerkende. Hertil kommer, at Flygtningsadministrationen, inden Udvalget vendte sin Opmærksomhed mod Kløvermarksleiren, har afhændet de omhandlede Barakker til Københavns Magistrat, der

under de Forhandlinger, som Udvalget har optaget med Magistraten for eventuelt at formaa denne til at give Afkald paa Barakkerne, har erklæret, at det vilde volde store Vanskeligheder for Kommunen at gaa ind paa en saadan Tilbagelevering. Hospitalsvæsenet har i Anledning af Erhvervelsen af Barakkerne ladet foretage omfattende Projekteringsarbejder, udarbejdet Detailtegninger m. v., saaledes at Kommunen allerede har haft ikke uvæsentlige Udgifter i Anledning af dette Køb, der er foretaget med det Formaal at afhjælpe den alvorlige Pladsmangel paa Set. Hans Hospital, hvor Barakkerne tænkes opstillet. Naar endelig hertil føjes, at Justitsministeriet, før Sagen har været til afgørende Behandling i Udvalget, har truffet Beslutning om Flytningen til Horserød-Lejren i Forbindelse med Evakueringen af Sundholm samt truffet ret vidtgaaende Dispositioner, navnlig af personalemæssig Karakter, i Anledning af denne Overflytning, skal Udvalget efter Omstændighederne undlade at udtale sig imod Horserødplanens Videreførelse, idet man dog ønsker at betone, at Kvindefangernes Anbringelse i Horserød kun maa betragtes som en midlertidig Foranstaltning, og at man gaar ud fra, at Fængselsdirektoratet, saa snart der er Mulighed for at evakuere Horserød-Lejren for de kvindelige Fanger paa en saavel i økonomisk Henseende som ud fra penitentiære Hensyn forsvarlig Maade, udnytter en saadan Mulighed. En endelig Løsning maa formentlig være Tilvejebringelsen af et selvstændigt Kvindefængsel, men man er klar over, at denne Løsning baade af finansielle og materialemæssige Grunde ligger ret langt ude i Fremtiden. Man vil dog i denne Forbindelse ogsaa nævne, at dersom Belægningen i de københavnske Fængsler bl. a. paa Grund af en væsentlig Nedgang i Kriminaliteten skulde gøre det muligt at anvende en Del af Vestre Fængsel, som i sin Tid har været specielt Kvindefængsel, til Ophold for de kvindelige Fanger, kan der anføres afgørende Argumenter for at benytte denne Udvej.

Som det fremgaar af foranstaaende Redegørelse, vil man ved Anbringelsen af de *mandlige Landssvigere* i Faarhuslejren, Horsens og Møgelkær have udnyttet disse tre Afdelingers Kapacitet paa en passende Maade, saaledes som Fangebelæget maa antages at være omkring 1. April 1948. Men som det ligeledes fremgaar af den opstillede Beregning, maa man gaa ud fra, at Antallet af denne Kategori af Fanger stadig gaar ned, indtil man pr. 1. Oktober 1950 staar med et Antal af 1 000 à 1 200 Fanger. Der vil altsaa i Perioden fra 1. April 1948 til 1. Oktober 1950 kunne paaregnes en Reduktion af disse Fangers Antal paa henimod 800. Hvorvidt der ved denne Reduktion bør ske en Formindskelse af Antallet af Landssvigerfanger i Horsens, saaledes at dette Fængsel belægges dels med almindelige kriminelle Fanger, dels med Landssvigere, skal Udvalget ikke stille noget bestemt Forslag om. Man skal dog fremføre den Betragtning, at selvom man i Øjeblikket anser det for paa krævet saa vidt muligt at holde Landssvigerfanger adskilt fra almindelige kriminelle Fanger, maa Forholdene dog i det lange Løb tale for, at dette Skel i visse Henseender slettes. Endvidere skal man pege paa, at den Kategori af Landssvigerfanger, for hvilke Møgelkær specielt er indrettet, i Almindelighed ikke hører til den Kategori, der er idømt de meget lange Fængselsstraffe, saaledes at Møgelkær antagelig ved den heromhandlede Perodes Udløb maa kunne nedlægges, idet man dog bemærker, at Fængselsmyndighederne har udtalt, at det vilde være ønskeligt at have en Friluftsanstalt som Møgelkær ogsaa for almindelige kriminelle Fanger, idet der ogsaa blandt disse findes adskillige, hvis Uddannelse og Behandling bør finde Sted paa en Anstalt af denne Karakter. Hvis disse Betragtninger ikke kan accepteres, maa Reduktionen indenfor den omhandlede Periode af Antallet af Fangepladser til mandlige Landssvigere foretages ved, at Fangebelæget i Faarhus nedbringes. Der vil da allerede inden Periodens Udløb være et saa lavt Fangelstal i Faarhuslejren, at det resterende Antal maa kunne overføres til Horserødlejren, hvis denne til det Tidspunkt er blevet evakueret for de kvindelige Fanger, jfr. foran. Iøvrigt skal man pege

paa den Mulighed, som er omtalt i det efterfølgende, at der sker en Reduktion i Antallet af kriminelle Fanger, som gør det muligt at overføre Landssvigere til Jeruplejren til Fremskyndelse af Nedlæggelse af Faarhuslejren. Dette maa anses for meget ønskeligt, da Faarhuslejren baade er forholdsvis dyr i Drift, bl. a. fordi dens Beliggenhed ikke gør det let at faa tiltrukket kvalificeret Personale, og fordi den kun frembyder faa Arbejdsmuligheder for Fangerne. Man maa iøvrigt gaa ud fra, at dens Afhændelse til anden Anvendelse f. Eks. til en Militærlejr skulde være forholdsvis let.

Med Hensyn til de almindelige kriminelle Fanger skal Udvalget udtale følgende:

I Henhold til Opgørelsen af 26. Juni 1947 var der af almindelige kriminelle Fanger 1 113 Varetægtsfanger og 3 909 Afsonere, altsaa ialt ca. 5 000. Deraf var ca. 200 Kvinder og altsaa ca. 4 800 mandlige Fanger. Ved Opgørelsen den 8. September 1947 var Tallet steget med ca. 300, men dette skyldes de særlige Forhold, der knytter sig til Bestræbelserne for at afvikle tidligere idømte Fængsels- og Hæftestrafte. Hvorledes Forholdene vil udvikle sig i den kommende Tid, er det vanskeligt at udtale sig om med Sikkerhed; da imidlertid Belægningen af danske Fængsler og Arresthuse i de senere Aar før Krigen har ligget paa 2 200—2 400, maa man dog kunne regne med, at det nuværende Antal kriminelle Fanger efterhaanden maa reduceres ikke uvæsentligt, og at det i hvert Fald ikke skulde være nødvendigt at opretholde en Ramme for vore Fængsler og Arresthuse, der tilsammen rummede mere end Plads til ca. 4 800 mandlige kriminelle Fanger.

Ud fra dette Synspunkt foreslaar Udvalget, at følgende Fængsler opretholdes indtil videre:

Københavns Fængsler.....	Kapacitet	700	Fanger
Vridsløselille.....	—	363	—
Nyborg.....	—	450	—
Søbysøgaard.....	—	125	—
Sdr. Omme.....	—	316	—
Psykopatanstalten.....	—	150	—
Kastanienborg.....	—	20	—
Kragsskovhede.....	—	600	—
Renbæk.....	—	100	—
Nr. Snede.....	—	80	—
Amstrup.....	—	60	—
Kærshovedgaard.....	—	75	—
Drankeranstalten paa Fanø.....	—	24	—

Dette giver en samlet Belægning paa 3 063, men hertil kan føjes, at Horsens Statsfængsel vedvarende er beregnet at skulle rumme ca. 60 Sikkerhedsforvaringsfanger, og at den samlede Kapacitet for Arresthusene udgør 1 500, samt at Fængselsdirektoratets Plan, som man foran har gjort Rede for, vedrørende Hørserød omfatter en mandlig Belægning paa 100. Det samlede Tal vil herefter være 4 723, altsaa omtrent det samme Antal, som man foran har sat sig som Maal. Hertil kommer, at det vedvarende vil være forsvarligt at regne med en Del større Belægning, i hvert Fald i Perioder, end de normerede Pladser angiver.

Man vil herefter allerede under de nuværende Belægningsforhold kunne nedlægge Psykopatafdelingen i Lekkende og Fængselsafdelingerne i Tarm og St. Grundet.

Afdelingen paa Lekkende, der har en Kapacitet paa 40 Pladser, er meget personalekrævende og er beliggende i en saa betydelig Afstand fra Psykopatanstalten i Herstedvester, at dens Drift allerede af den Grund er upraktisk. Det er derfor meget ønskeligt, at denne Anstalt snarest nedlægges. Fængselsafdelingen ved Tarm, hvis Kapacitet er 70,

har ganske vist gode Arbejdsmuligheder for Fangerne ved Plantagearbejde, Opdyrkning etc., men hvis der skal tilvejebringes tilfredsstillende Forhold for Personalet, vil det være nødvendigt at foretage forskellige Foranstaltninger. — Fængselsafdelingen St. Grundet har kun været betragtet som en Nødhjælp. Det umiddelbare Naboskab til et stort Landbrug, der er i Drift med fremmed Arbejdskraft, virker uheldigt, og de Boliger, man har faaet indrettet for en Del af Personalet paa selve Ejendommen, er meget primitive. Der er den Vanskelighed for Afdelingens hurtige Nedlæggelse, at der er sluttet en for begge Parter bindende Kontrakt om Fængselsvæsenets Benyttelse af Ejendommen, som først udløber i 1950. Udvalget gaar imidlertid ud fra, at der vil kunne træffes en tilfredsstillende Aftale om en Afvikling af Lejemaalet paa et tidligere Tidspunkt.

Forsaavidt Kriminaliteten, som man almindeligt venter, skulde vise sig dalende, og det uforholdsmæssigt store Antal af Varetægtsfanger skulde blive reduceret, maa der finde yderligere Nedlæggelser Sted af de her omhandlede Fængselsafdelinger. Udvalget skal i saa Henseende foreslaa, at Kærshovedgaard bliver nedlagt, saa snart Forholdene tillader det. — Fra Fængselsdirektørens Side er det blevet nævnt, at naar Kærshovedgaard ikke længere er paakrævet som almindelig Fængselsafdeling, bør den omdannes til Drankeranstalt, som den oprindelig har været beregnet til, hvorefter Drankeranstalten paa Fanø, hvis Forhold i flere Henseender er uhensigtsmæssige, kan nedlægges. Udvalget har ikke taget Stilling til dette Forslag, men skal indskrænke sig til at henlede Opmærksomheden paa det. Iøvrigt skal man henvise til den Plan, som er omtalt foran, hvorefter Jeruplejren, dersom denne kan undværes til Belægning med kriminelle Fanger, overgaar til Benyttelse som Fængselslejr for Landssvigere.

Med Hensyn til Pladsernes Fordeling mellem de Hovedkategorier af Fanger, der her er Tale om, skal Udvalget bemærke følgende:

Saranstalterne omfatter: Ungdomsfængslet paa Søbysøgaard. Arbejdshuset ved Sdr. Omme. Psykopatanstalterne i Herstedvester med Afdelinger i Kastanienborg og Lekkende samt Drankeranstalten paa Fanø.

Forholdet mellem Belægningen og Kapaciteten var efter Opgørelsen pr. 26. Juni 1947 følgende:

Arbejdshuset	Kapacitet 316 Fanger	Belæg 306 Fanger
Drankeranstalten.....	— 24 —	— 21 —
Ungdomsfængslet paa Søbysøgaard.	— 125 —	— 120 —
Psykopatanstalterne i Herstedvester	— 150 —	— 160 —
Kastanienborg.....	— 20 —	— 19 —
Afdelingen paa Lekkende.....	— 40 —	— 36 —

Det vil af foranstaaende Tal fremgaa, at den samlede Belægning af disse Anstalter omtrent svarer til Kapaciteten. Nedlæggelsen af Lekkende vil imidlertid medføre, at der af behandlingsmæssige Grunde maa træffes visse særlige Dispositioner, men man gaar ud fra, at dette vil kunne ske med begrænsede Omkostninger, bl. a. fordi der af det nedlagte Varetægtsfængsel i Herstedvester er et Par Barakker til Raadighed.

Arrestvæsenet, herunder Københavns Fængsler, huser Varetægtsfanger og Afsonere af Hæftestraf og Fængselsstraf paa under 5 Maaneder.

Arrestvæsenet har en Kapacitet paa: Arresthusene 1 500, Københavns Fængsler 700, ialt 2 200. Belægningen sidst i Juni var henholdsvis 1 645 og 1 271, ialt 2 916. Belægningen fordeler sig iøvrigt paa Varetægt, Hæfte, Fængsel, Afventning af Pladsledighed saaledes:

	Varetægt	Afsonere (Hæfte og Fængsel)	Afventning af Pladsledighed
Arresthusene	686	798	161
Københavns Fængsler	1 047	171	53
Ialt...	1 733	969	214

Det vil heraf ses, at Belægningen i Juni 1947 var ca. 700 større end den samlede Kapacitet (paa 2 200). Imidlertid er det oplyst, at af de ca. 1 700 Varetægtsfanger er ca. 700 Landssvigere. Man maa kunne regne med, at disses Forhold vil være afklaret inden for en forholdsvis kort Periode, saaledes at det samlede Belæg inden for Arresthusene og Københavns Fængsler ret hurtigt vil blive reduceret betydeligt. I den sidste Tid har Afviklingen af Fængsels- og Hæftestrafte, som er idømt tidligere, men hvor de domfældte har maattet vente paa at indsættes til Afsoning af Hensyn til Pladsmangelen, rent foreløbig modvirket den naturlige Reduktion, der altsaa vil kunne indtræde med sin fulde Styrke, naar den nævnte Afvikling har fundet Sted. Fra dette Tidspunkt, der formentlig er nær forestaaende, vil de 2 midlertidige Arrestafdelinger Skansegaarden i Hillerød og St. Jørgensberg i Roskilde kunne nedlægges tilligemed et Par mindre Arresthuse, som er genaabnet efter i en Overgangsperiode at have været nedlagt. Hvis Antallet af Varetægtsfanger yderligere reduceres, maa dette, som foran omtalt, kunne medføre, at Varetægtsafdelingen i Horserød nedlægges.

Hvis Forholdene inden for de københavnske Fængsler skulde gøre det muligt, skal Udvalget, idet man iøvrigt henviser til sine Udtalelser foran ved Omtalen af Horserøddlejren, henstille, at Kvindefængslet i Vestre Fængsel paany bliver benyttet som Fængselsafdeling for kvindelige Fanger.

Det bemærkes, at der ved Opgørelsen foran over Københavns Fængslers Kapacitet er bortset fra den midlertidige Barakafdeling paa Vestre Fængsel, der altsaa efter Forslaget tænkes nedlagt, samt fra Politigaardens Fængsel, der rummer 40 Pladser for Mænd og 24 for Kvinder, idet dette Fængsel kun er beregnet til at rumme Fanger, som en Del af Dagen skal til Afhøring hos Politiet.

Med Hensyn til *Statsfængslerne* og de dermed samhørende Fængselsafdelinger skal man kun bemærke, at den nuværende store Overbelægning f. Eks. i Nyborg og Vridsløse delvis vil blive ophævet, ogsaa efter foranstaaende Forslag, naar Jeruplejren, der rummer 400 Pladser, tages i Brug antagelig først i November 1947.

København, den 18. Oktober 1947.

Hugo Engmann.

C. A. Hilbert,
Næstformand.

Carsten Jepsen.

K. H. Kofoed,
Formand.

K. M. Lorentzen.

Andr. Møller.

H. Tetens.

V. Villadsen.

Bodil Andersen.
Skr.

Indstilling Nr. 1 fra det under 14. April 1947 nedsatte Udvalg angaaende Rigspolitiets Forhold.

Efter Aftale mellem Justitsministeren og Finansministeren som Formand for Forvaltningskommissionen af 1946 blev der som et Underudvalg under nævnte Kommission den 14. April 1947 nedsat et Udvalg til Gennemgang af Rigspolitiets Forhold. Udvalgets Sammensætning var følgende:

Departementschef i Finansministeriet *K. H. Kofoed*, Formand,
 Amtmand (nu Landsdommer) *C. A. Hilbert*, Næstformand,
 Departementschef i Statsministeriet *Andr. Møller*,
 Direktør i Magasin du Nord *V. Villadsen*,
 fg Rigspolitichef *K. Begtrup-Hansen*,
 Dommer *K. M. Lorentzen*, M. F., Skive,
 Kontorchef i Justitsministeriet *Erik Andersen*,
 Kontorchef i Finansministeriet *H. Engmann*.

Som Sekretærer for Udvalget har fungeret Ekspeditionssekretær i Finansministeriet *Bodil Andersen* og fg. Ekspeditionssekretær i Justitsministeriet *N. Schaumburg-Christensen*.

Udvalget har i den forløbne Tid i en Del Møder foretaget en almindelig Gennemgang af Politiets Forhold. Der er til Oplysning af disse indsamlet et betydeligt Materiale, der danner Grundlag for Udvalgets videre Overvejelser. Imidlertid ønsker man allerede paa nærværende Tidspunkt at fremkomme med en Indstilling vedrørende et Spørgsmaal af særlig aktuel Karakter, medens den Reduktion af Politiets samlede Styrke, der efter Udvalgets Opfattelse bør gennemføres, vil blive omtalt i en senere Indstilling.

Udvalget skal til Belysning af dette Spørgsmaal fremsætte følgende Redegørelse.

Den 1. April 1938 traadte Lov Nr. 156 af 18. Maj 1937 i Kraft, og fra samme Dato overgik den kommunale Politistyrke, der fandtes i København samt i Landets øvrige Politikredse uden for Sønderjylland, og som bestod af ialt 2 477 Politimænd, til Statens Tjeneste.

Statspolitiet, der paa daværende Tidspunkt bestod af 628 Kriminalpolititjenestemænd og 100 sønderjydske Ordenspolitimænd, blev derved omdannet til et Enhedspoliti med en samlet Styrke paa ialt 3 205 Mand. (Det anførte Tal repræsenterer Polititjenestemænd fra Politibetjente til og med Politikommissærer).

Af de 3 205 Polititjenestemænd forrettede de 2 571 Tjeneste i Ordenspolitiet og 634 i Kriminalpolitiet.

Allerede paa Overgangstidspunktet kunde der paa mange Omraader spores en vis Mangel paa Politipersonale. Aarsagen hertil var dels, at de kommunale Myndigheder, saa snart Tanken om et Enhedspolitis Oprettelse begyndte at tage en saadan Form, at det maatte staa de nævnte Myndigheder klart, at Enhedspolitiet vilde blive en Realitet, standse enhver Udvidelse, som ikke var absolut nødvendig, dels at Loven af 18. Maj 1937

samtidig indeholdt et Forbud mod enhver yderligere Udvidelse eller Omdannelse af de bestaaende Rammer i Tidsrummet fra Lovens Vedtagelse til Overtagelsestidspunktet.

Paa Normeringsloven for 1939—40 blev der derfor bevilget en Udvidelse paa 297 Mand, fordelt med 194 Mand til Ordenspolitiet og 103 Mand til Kriminalpolitiet, deraf 47 til den nyoprettede Sikkerhedspoliti-Afdeling.

Endvidere fandt en Del Omnormeringer Sted navnlig inden for Ordenspolitiet, hvor Inspektionsbetjent-Graden blev ophævet og 214 Inspektionsbetjente derved omnormeret til Overpolitibetjente.

Den samlede Styrke udgjorde derefter 3 502 Mand, der ved Normeringsloven for 1940—41 yderligere forøgedes til 3 537 Mand, hvoraf 2 800 tilhørte Ordenspolitiet og 737 Kriminalpolitiet.

Som Følge af Begivenhederne den 9. April 1940 var en Forøgelse af Politistyrken paakrævet, og kort efter Besættelsen blev der bevilget en midlertidig Udvidelse af Ordenspolitistyrken med 300 honorarlønnede Politibetjente.

Denne Udvidelse viste sig hurtigt at være for lille til Løsning af de særlige Opgaver, som under den herskende ekstraordinære Situation paahvilede Politiet, og i Juli 1940 foretog man derfor en yderligere Udvidelse af Ordenspolitiet med ialt 1 100 Mand, idet man samtidig fra Ordenspolitiet til Kriminalpolitiet overførte 100 Mand.

Til Dækning af Behovet for Lederstillinger i Anledning af de to midlertidige Udvidelser blev der ved Konstitution besat følgende Stillinger:

I Ordenspolitiet:	4 Politikommissærer a,
	4 ————— b,
	12 Politiassistenter I,
	24 ————— II,
	108 Overpolitibetjente
Ialt...	<u>152</u> Charger og
i Kriminalpolitiet:	1 Politikommissær a,
	3 Kriminalassistenter I,
	6 ————— II,
	13 Overpolitibetjente
Ialt...	<u>23</u> Charger.

Der blev endvidere truffet den Ordning, at Konstitutionshonorarerne kunde udbetales med et Beløb, svarende til den fulde Forskel mellem den overordnede Stillings Løn og vedkommendes daværende Løn. Enkelte af Chargerne inden for Ordenspolitiet var dog undtaget fra denne Særordning indtil 1. September 1942.

Den samlede Politistyrke udgjorde herefter 4 937 Mand med 4 100 i Ordenspolitiet og 837 i Kriminalpolitiet.

Ved Lov Nr. 186 af 16. April 1941 blev samtlige forannævnte honorarlønnede Politibetjent-Stillinger og konstituerede Charger omnormerede til faste Stillinger. Desuden fandt der en yderligere Udvidelse Sted af Chargerne ved Omnormering.

Samtidig med at man oprettede en ny Stillingsbetegnelse, Overpolitibetjent af 2. Grad, blev de tidligere Overpolitibetjente omnormerede til Overpolitibetjente af 1. Grad.

I Anledning af en Udvidelse og Omlægning af Kystbevogtningstjenesten blev der 1. pr. Februar 1941 ansat 250 honorarlønnede Politibetjente, og der blev samtidig oprettet følgende Konstitutionsstillinger:

1 Politikommissær b,
10 Politiassistenter II,
26 Overpolitibetjente II.

Konstitutionsvederlagene for disse Stillinger blev oprindelig beregnede efter Reglerne i Tjenestemandslovens § 12, Stk. 2, men fra 1. September 1942 ydedes fuld Forskel mellem den overordnede Stillings Løn og vedkommendes Tjenestemandsløn.

Politistyrken steg herved til 5 187 Mand, heraf 4 350 i Ordenspolitiet og 837 i Kriminalpolitiet.

I Juni 1941 forøgedes Politistyrken yderligere med 100 Mand.

Fra Juni 1941 indtil August 1942 skete der ved forskellige Lejligheder en Del Udvidelser, der ialt forøgede Politistyrken med 202 Mand (henholdsvis 100 i Kriminalpolitiet og 102 i Ordenspolitiet), herunder en Del i Avancementsstillinger, dels fast normerede, dels Konstitutionsstillinger.

Til Varetagelse af særlige Bevogtningsopgaver inden for saavel Ordenspolitiet som Kriminalpolitiet blev der i August 1942 antaget yderligere 1 350 Reservepolitibetjente, hvoraf 150 skulde tilgaa Ordenspolitiet som Erstatning for 150 Politibetjentes Overgang fra Ordenspolitiet til Kriminalpolitiet.

Der blev i Forbindelse hermed ved Konstitution besat 270 nye Charge-Poster, hvoraf Kriminalpolitiet fik 35 og Ordenspolitiet 245. Endvidere blev der i December Maaned 1942 til Brug for den nyoprettede Ordenspolitikommando for Jylland—Fyn oprettet følgende Charger, der besattes ved Konstitution.

2 Politikommissærer b,
1 Politiassistent I,
1 — II og
2 Overpolitibetjente I.

Den samlede Styrke blev herved udvidet til 6 841 Mand, heraf 5 753 i Ordenspolitiet og 1 088 i Kriminalpolitiet.

Med Henblik paa Bevogtningen af vigtige Jernbanestrækninger godkendtes i Februar 1943 en Udvidelse paa 1 150 Reservepolitibetjente. I Anledning af denne Udvidelse blev der ved Konstitution besat følgende Charger: 3 Politiassistenter I, 12 Politiassistenter II og 56 Overpolitibetjente I.

Til Brug ved Oprettelsen af en 3. Udrykningsdeling i Odense blev i Februar 1943 antaget 30 nye Reservepolitibetjente, ligesom der ved Konstitution oprettedes følgende overordnede Stillinger inden for Ordenspolitiet: 1 Politiassistent II og 2 Overpolitibetjente I.

I Juli 1943 foretog man en yderligere Udvidelse af Ordenspolitiet med 800 Reservepolitibetjente samt en midlertidig Forøgelse af Kriminalpolitiet med 70 Mand, hvilken Udvidelse gennemførtes derved, at der fra Ordenspolitiet overgik et tilsvarende Antal Politibetjente.

Politistyrken var herefter oppe paa 8 821 Mand, nemlig 7 663 i Ordenspolitiet og 1 158 i Kriminalpolitiet.

Til Besættelsen af overordnede Stillinger ved Politikasernen i „Søgaardhus“ blev i September 1943 bevilget følgende Charger ved Konstitution: 1 Politiassistent I, 3 Politiassistenter II og 2 Overpolitibetjente I.

I Januar 1944 forøgedes Styrken med yderligere 1 000 Reservepolitibetjente, hvilke Stillinger i videst muligt Omfang blev besat med de paa daværende Tidspunkt ledigblevne militære Tjenestemænd.

Samtidig godkendtes det, at der ved Konstitution af Polititjenestemænd fra den faste Styrke kunde besættes følgende Stillinger:

10 Politiassistenter I,
40 — II og
85 Overpolitibetjente I.

Med denne Udvidelse steg Politistyrken til 9 821 Mand med 8 663 i Ordenspolitiet og 1 158 i Kriminalpolitiet.

Ved Normeringsloven for 1944—45 fik Ordenspolitiet ved Omnormering tildelt:

- 2 Politikommissærer a,
- 27 Politiassistenter I,
- 51 — II,
- 70 Overpolitibetjente I,
- 13 faste Overpolitibetjentstillinger II blev nedlagt.

Der oprettedes 25 nye Politibetjent-Stillinger mod at et tilsvarende Antal honorarlønnede Stillinger blev nedlagt.

Samtidig fik Kriminalpolitiet ved Omnormering tildelt:

- 1 Vicepolitiinspektør
- 1 Politikommissær b,
- 9 Politiassistenter I,
- 17 — II,
- 35 Overpolitibetjente I.

Ved Tjenestemandsløven af 6. Juni 1946 skete følgende Ændringer:

Den tidligere Sondring mellem Politikommissær a og Politikommissær b bortfaldt.

For Kriminalpolitiets Vedkommende oprettedes følgende faste Stillinger:

- 3 Politikommissærer,
- 8 Kriminalassistenter I,
- 20 — II,
- 45 Overpolitibetjente I,
- 137 Kriminalbetjente,

Ialt... 213 Stillinger.

For Ordenspolitiets Vedkommende oprettedes følgende faste Stillinger:

- 2 Politikommissærer,
- 36 Politiassistenter I,
- 87 — II,
- 208 Overpolitibetjente I,
- 162 — II,
- 1 178 Politibetjente,

Ialt... 1 673 Stillinger.

Ved den nye Tjenestemandsløve blev Kriminalbetjente (560), Landpolitibetjente (98) og Politibetjente i civile Afdelinger (140) henført til samme Lønningsklasse som Overpolitibetjente af II. Grad.

I Lønningskommissionens Betænkning begrundedes Oprykningen med, at der for alle disse Grupper Vedkommende er Tale om kvalificeret Tjeneste, til hvilken Overgang først finder Sted efter flere Aars Tjeneste som Politibetjente i Ordenspolitiet — normalt 5—6 Aar — og for Kriminalpolitiets Vedkommende efter Aflæggelse af en særlig Prøve.

Samtidig blev Kriminalpolitiets Stillingsbetegnelser ændret til Kriminalbetjente, Kriminaloverbetjente og Kriminalassistenter. Nedenstaaende Oversigt viser i skematisk Form de i Tiden 1. April 1938 — Sommeren 1946 bevilgede Udvidelser af Politistyrken, omfattende saavel fast normerede Stillinger som Konstitutionsstillinger. Som det vil fremgaa heraf, skete der i Tiden 1. April 1938 — Januar 1944 en Udvidelse af den samlede Politistyrke fra 3 205 til 9 821 Mand.

Endvidere skete der fra 1. April 1938 til og med Tjenestemandsløven af 6. Juni 1946 en Forøgelse af Politiets Tjenestemandstillinger fra 3 205 til 6 958.

Naar den samlede Styrke paa 9 821 Mand ikke blev væsentlig reduceret umiddelbart efter Besættelsens Ophør, skyldes dette, at Politiet i den Periode, der fulgte efter Begivenhederne i Maj 1945, fik overdraget en Del specielle Opgaver, der krævede et ikke ubetydeligt Personale. Der skal i denne Forbindelse særlig nævnes Grænsebevogtningen og Bevogtningen af Flygtningelejrene.

De bevilgede Styrkeudvidelser siden 1. April 1938 fordeler sig saaledes:

Dato	Samlet Styrke	Ordenspolitiet	Kriminalpolitiet	Landpolitiet	Civilpolitiet
		Antal	Antal	Antal	Antal
April 1938.....	3 205	2 346	640	219	
— 1939.....	3 502	2 536	737	229	
— 1940.....	3 837	2 868	737	232	
Juli 1940.....	4 937	3 859	837	241	
Juni 1940.....	5 289	4 211	837	241	
Jan. 1942.....	5 384	4 211	932	241	
April 1942.....	5 491	4 313	937	241	
Okt. 1942.....	6 841	5 510	1 088	243	
Feb. 1943.....	7 991	6 659	1 088	244	
Juni 1943.....	8 821	7 411	1 158	252	
Jan. 1944.....	9 821	8 411	1 158	252	
Juni 1946.....	9 821	7 994	1 158	258	411

Om den efter Tjenestemandsløven af 1946 skete Nedbringelse af Antallet af midlertidige Stillinger (Reservepolitibetjente og konstituerede overordnede Stillinger) bemærkes følgende:

I Forbindelse med den ved Tjenestemandsløven af 1946 skete Forøgelse af Antallet af faste Tjenestemandstillinger udtales det (i Lønningskommissionens Betænkning), at der forudsattes en samtidig væsentlig Indskrænkning i Antallet af Konstitutioner.

Oprettelsen af ialt 1 886 nye faste Stillinger i Ordens- og Kriminalpolitiet muliggjorde Fastansættelse som Politibetjente af et tilsvarende Antal af de i Tidens Løb antagne ialt 4 330 Reservepolitibetjente. Med Hensyn til de konstituerede Chargestillinger, som var oprettet under Besættelsen i Tilknytning til Reservebetjentstyrken, bestemtes det i August 1946, at de vilde være at nedbringe til 1 Politikommissær, 10 Politiassistenter af I. Grad, 55 Politiassistenter af II. Grad, 95 Overpolitibetjente af I. Grad og 60 Overpolitibetjente af II. Grad.

Den resterende Reservepolitibetjentstyrke reduceredes ved Afgang og Afskedigelser til 1. April 1947 til ca. 1 000 Mand, og denne Styrke var tilstrækkelig under Hensyn til, at navnlig Flygtningebevogtningen stillede formindskede Krav som Følge af Nedgangen i Antallet af Flygtninge og Sammendragningen af Lejre. Da de konstituerede Chargestillinger maatte indskrænkes i samme Forhold som Reservebetjentstyrken, bestemtes det i Marts 1947, at Konstitutionerne reduceredes til ca. $\frac{2}{5}$ af de foran nævnte Tal, d. v. s. til 1 Politikommissær, 4 Politiassistenter af I. Grad, 22 Politiassistenter af II. Grad, 38 Overpolitibetjente af I. Grad og 24 Overpolitibetjente af II. Grad. For at Nedbringelsen om muligt kunde ske uden Tilbagekaldelse af Konstitutioner ved Udnævnelsen af de konstituerede i

ledigblevne faste Stillinger, indrømmedes der Frist med Nedbringelsen til 1. Oktober 1947, idet det samtidig fremhævedes, at ledigblevne Konstitutionsstillinger ikke uden Justitsministeriets Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde maatte nybesættes, samt at en yderligere Nedgang i Reservepolitibetjentenes Antal vilde betinge en yderligere forholdsmæssig Indskrænkning af Konstitutionernes Antal.

Pr. 1. Oktober 1947 er Antallet af konstituerede Charger nedbragt til 1 Politikommissær, 4 Poliitiassistenter af I. Grad, 41 Poliitiassistenter af II. Grad, 54 Overpolitibetjente af I. Grad og 16 Overpolitibetjente af II. Grad, d. v. s. ikke fuldtud til det i Marts 1947 efter Aftale mellem Justitsministeriet og Finansministeriet forudsatte Antal, idet denne Reduktion er stødt paa en Række praktiske Vanskeligheder, bl. a. som Følge af, at de under Besættelsen ledigblevne Avancementsstillinger i en vis Udstrækning blev besat med de til Løsningen af de særlige Opgaver specielt egnede Tjenestemænd uden Hensyn til deres Avancementsanciennitet.

Imidlertid er Reservepolitibetjentenes Antal reduceret saaledes, at det pr. 31. Oktober 1947 udgør ca. 520 Mand. Ud fra de Forudsætninger, som foran er gjort gældende, hvorefter Forholdet mellem Chargestillinger og Bundstillinger opretholdes nogenlunde uændret, vil denne Reduktion medføre, at Antallet af konstituerede Chargestillinger yderligere skal nedbringes til 1 Politikommissær, 2 Poliitiassistenter af I. Grad, 12 Poliitiassistenter af II. Grad, 21 Overpolitibetjente af I. Grad og 13 Overpolitibetjente af II. Grad.

Selvom Udvalget endnu ikke er i Stand til at tage endelig Stilling til, i hvilket Omfang den fast normerede Politistyrke, der som nævnt efter Tjenestemandsløven af 1946 udgør 6 958 Mand, bør reduceres, er der i Udvalget Enighed om, at de ekstraordinære Opgaver, som endnu paahviler Politiet (Flygtningebevogtning med ca. 400 Mand og Grænsebevogtning med ca. 200 Mand), samt den ekstraordinær store Skoleuddannelse (ca. 550 Mand mod normalt ca. 300 Mand) kan dækkes af den faste Styrke. Den resterende Reservepolitibetjentstyrke paa ca. 520 Mand vil saaledes kunne undværes, selv om der endnu i en kortere Tid skulde blive paalagt Politiet ekstraordinære Opgaver. Udvalget er klar over, at der hos de paagældende Reservepolitibetjente, som har gennemgaaet et særligt 3 Ugers Politiskolekursus og derefter er fundet egnet til Ansættelse i Politiet, og som har faaet Meddelelse om, at de ved Ledighed vilde kunne forvente at indgaa i faste Stillinger, er skabt en særlig Forventning om Forbliven i Politiet. Da det maa forudses, at endog en Indskrænkning af den faste Politistyrke vil vise sig paakrævet, maa Udvalget imidlertid indstille, at de resterende Reservepolitibetjente opsiges, hvorved bemærkes, at disse med enkelte Undtagelser først er antaget i Politiets Tjeneste efter 1. April 1944, ca. Halvdelen endog efter den 5. Maj 1945, og at der under de foreliggende Arbejdsforhold skulde være gode Muligheder for, at de paagældende kan opnaa anden Beskæftigelse. Man foreslaar derfor, at Opsigelsen sker med et rimeligt Varsel, nemlig til Udgangen af Marts Maaned 1948, dog med Adgang til at fratræde tidligere med kort Varsel efter Aftale i hvert enkelt Tilfælde, hvor andet Arbejde forinden maatte opnaas.

Konsekvensen af Afviklingen af Reservebetjentstyrken maa være, at de konstituerede Chargestillinger, som er bevilgede paa Grundlag af Reserven og beregnet efter dennes Størrelse, maa bortfalde. Man skal dog ikke udelukke, at visse Konstitutionsstillinger, som efter forannævnte Synspunkt skulde bortfalde samtidig med Reservestyrken, kan opretholdes, naar tjenstlige Særopgaver gør en Konstitutionsstilling paakrævet.

Da det som tidligere nævnt allerede nu maa forudses, at det — ikke mindst naar de ekstraordinære Opgaver og den ekstraordinær store Skoleuddannelse ophører — bliver nødvendigt at indskrænke den fast normerede Styrke, og da en saadan Indskrænkning lempeligst kan gennemføres ved Undladelse af at besætte ledige faste Stillinger, skal Ud-

valget foreslaa, at der indtil videre — foreløbig indtil Udvalgets Overvejelser angaaende Politistyrkens Størrelse er afsluttet — ikke sker Besættelse af ledige faste Politibetjente stillinger. Da endvidere en Indskrænkning i den faste Styrke maa følges af en dertil svarende forholdsmæssig Reduktion af Chargestillinger, bør indtil videre heller ikke ledige faste overordnede Stillinger besættes, medmindre der i det enkelte Tilfælde af ganske særlige Grunde gives Tilladelse hertil af Justitsministeriet efter Forhandling med Finansministeriet.

Ved Tjenestemandsloven af 1946 afløstes de hidtidige Konstitutioner i Kriminalpolitiet af faste Stillinger.

I November 1946 blev Kriminalpolitiet imidlertid udvidet med 200 konstituerede Stillinger, nemlig 7 Kriminalassistenter af I. Grad, 12 Kriminalassistenter af II. Grad, 33 Kriminaloverbetjente og 148 Kriminalbetjente. Denne Udvidelse blev af Folketingets Finansudvalg tiltraadt under Hensyn til Kriminalpolitiets ekstraordinære Arbejde med Landsforræderi- og Værnemagersager, betinget af, at Konstitutionerne bragtes til Ophør, saa snart det var muligt. Da Kriminalpolitiets nævnte ekstraordinære Arbejde i det væsentlige vil være afsluttet inden Finansaarets Udgang, finder Udvalget ligeledes, at Grundlaget for disse Konstitutioner dermed er bortfaldet, og at de bør tilbagekaldes senest til Udgangen af Marts Maaned 1948. Dersom man fra Politiledelsens Side finder, at Opretholdelsen af et mindre Antal Konstitutioner er nødvendig af Hensyn til det normale Kriminalpolitiarbejde, maa Spørgsmaalet herom inden Finansaarets Udgang rejses over for de bevilgende Myndigheder.

København, den 30. Oktober 1947.

Erik Andersen.

K. Begtrup-Hansen.

Hugo Engmann.

C. A. Hilbert,
Nestformand.

K. H. Kofoed,
Formand.

K. M. Lorentzen.

Andr. Møller.

V. Villadsen.

Bodil Andersen.

N. Schamburg-Christensen.

FORVALTNINGSKOMMISSIONEN
AF 1946

Bilag 4.

København, den 27. August 1947.

Til Finansministeriet.

Efter de derom stedfundne Forhandlinger inden for Kommissionen i dens Plenarmøde den 27. August 1947 afgiver Kommissionen herved efterfølgende Udtalelse og Indstilling til Finansministeren:

Det er ved de Arbejder, som er udført inden for de af Kommissionen nedsatte Udvalg og Underudvalg med de til Kommissionen henlagte Opgaver blevet klart, at dersom den tiltrængte Rationalisering og Forenkling inden for Statens Administration skal kunne gennemføres paa en tilfredsstillende Maade, bør der tilvejebringes et administrativt Organ, der udelukkende arbejder med Løsningen af disse Opgaver. Man følger derved de samme Retningslinier, som i Sverige har medført Oprettelsen af „Statens sakrevision“ og „Statens organisationsnämnd“ og i Norge har fremkaldt Indstillingen fra Regeringskommissionen af 20. November 1945 („R-Komitéen“), der i sin Betænkning af 15. Juni 1946 enstemmigt har foreslaaet Oprettelsen af „Statens organisasjons- og rasjonaliseringskontor“ („S. O. R.“); et Forslag, som den norske Regering har tiltraadt og søgt Bevilling til.

Hvorvidt det Organ, som Forvaltningskommissionen ved nærværende Indstilling foreslaar oprettet, skal indgaa som et *varigt* Led i Statens Administrations- og Kontrolsystem, mener Kommissionen det ikke paakrævet at tage Stilling til — i hvert Fald ikke paa nærværende Tidspunkt; det maa i afgørende Grad afhænge af de Erfaringer, der indhøstes under Arbejdet med disse Spørgsmaal. Foreløbig maa det anses for rigtigst, at der ikke lægges for faste Rammer for Organets personalemæssige Ordning. Der bør saaledes efter Kommissionens Opfattelse ikke paa nærværende Tidspunkt oprettes faste Tjenestemandstillinger inden for det nye Organ. Dettets endelige Udformning bør først ske, naar man er i Stand til at bedømme Karakteren og Omfanget af det Arbejde, der skal udføres, og hvilke Resultater der kan opnaas i Retning af hurtigere og bedre Ekspedition i Forbindelse med Begrænsning af det administrative Personale i de forskellige Styrelser.

Den overordnede Ledelse bør overdrages et Nævn, bestaaende af 3, højst 5 Personer. Inden for denne Kreds maa et indgaaende Kendskab til Statens Administration være repræsenteret og desuden den nødvendige Indsigt i moderne Rationaliseringsmetoder. Dette Nævn maa, saa længe Forvaltningskommissionen arbejder, have nøje Tilknytning til denne Kommission, saaledes at dennes Virksomhed og Nævnets er i Kontakt med hinanden. Nævnet maa gøre Kommissionen bekendt med sin egen og det under Nævnet sorterende Kontors Virksomhed, og Kommissionen maa omvendt gennem Nævnet kunne foranledige foretaget Behandling af de Opgaver, som Kommissionen ønsker taget op. Nævnets Forslag om Reformen af principiel Karakter maa, saa længe Forvaltningskommissionen sidder, afgives til denne. Nævnet bør ved hyppige og regelmæssige Møder drøfte de foreliggende Problemer, men i øvrigt maa det daglige Arbejde overdrages et under Nævnet sorterende Centralkontor for Forenkling og Rationalisering af Statens administrative Funktioner. Dette Kontor maa have selvstændige Lokaler og en fast, omend faatallig

Stab af Folk, der engageres til fuld daglig Beskæftigelse. De af disse, som for Tiden er ansat i Tjenestemandstillinger i Statens Administration eller Revision, bør fritages for deres nuværende Tjeneste, og der bør udover Tjenestemandslønnen ydes dem et passende maa- nedligt Vederlag, dels fordi Tjenesten maa betragtes som særlig betroet, dels fordi der ikke bliver Adgang til nogen Bibeskæftigelse. Ved Udtagelsen bør der lægges Vægt paa, at disse Tjenestemænd har vist særlig Indsigt i og Interesse for Forenklings- og Rationaliseringsarbejdet, og det bør paases, at der tilvejebringes de bedste Betingelser for et nøje Samarbejde mellem dette Kontor og Forvaltningskommissionens Sekretariat, hvis Opgaver for en ikke uvæsentlig Del maa falde sammen, bl. a. fordi Gennemgangen af de forskellige Styrelser administrative og kontormæssige Forhold, som optages til Undersøgelse og Overvejelse, fremtidig bør foregaa i det omhandlede Centralkontor.

Udover de til fuld Tjeneste engagerede Personer, bør Kontoret have Adgang til at beskæftige saadanne Tjenestemænd fra de forskellige Styrelser, som man har Brug for, mod Ydelse af det sædvanlige Vederlag for en Beskæftigelse, der forudsætter Dispensation fra Kontortiden i Centraladministrationen. Derved gør man Personalerammen elastisk, og man opnaar at faa tilført Arbejdet i Kontoret Sagkundskab fra de forskelligeartede Styrelser. Det bemærkes i denne Forbindelse, at der blandt de saaledes engagerede bør være Personer, som har speciel Indsigt i Bogholderi og Regnskabsføring, ligesom der er Brug for Folk med specielt Kendskab til Udarbejdelse af Tjenestetidslister og de dermed samhørende Spørgsmaal.

Dernæst bør der — udover det til Stenografering, Journalføring og Maskinskrivning nødvendige Kontorpersonale — engageres nogle Medarbejdere, der har særligt Kendskab til det egentlige Rationaliseringsarbejde paa det kontortekniske Omraade. De paa det kontortekniske Omraade særlig kyndige Folk, der engageres i Centralkontoret for Statsadministrationens Forenkling og Rationalisering, bør ansættes paa Tid og med Kontrakter, der svarer til dem, der er almindelige i de private Erhverv, samt til de Lønninger, som i Almindelighed betales i disse.

Endelig bør der være Adgang til at benytte Specialister til Løsning af specielle Opgaver. Naar f. Eks. Fængselsvæsenets Forhold for Tiden er Genstand for en særlig Undersøgelse i et under Forvaltningskommissionen sorterende Udvalg, indgaar som et vigtigt Led i dette Udvalgs Arbejde en Vurdering og eventuel Reformering af Fængselsvæsenets Arbejdsdrift; en saadan Undersøgelse maa betragtes som saa speciel, at det vil være naturligt, at dette Arbejde søges overdraget en eller flere specielt sagkyndige, hvis Virksomhed for Centralkontoret ophører med den nævnte Opgaves Løsning.

Det foreslaaede Nævn henstilles benævnt „*Forvaltningsnævnet*“ og det omhandlede Kontor „*Forenklings- og Rationaliseringskontoret*“ („F. R. K.“).

Det foreslaas, at saavel Nævnet som Kontoret sorterer under Finansministeren; et af Nævnets Medlemmer udpeges af denne som Formand, ligesom der beskikkes en Chef for F. R. K. Ingen Beskikkelse bør strække sig over mere end 3 Aar, da der maa være Adgang til forholdsvis hyppig Fornyelse saavel inden for Nævnet som Kontoret. Engagemnet af Personale, der overgaar til fuld Beskæftigelse i Kontoret, foretages af Finansministeren efter Indstilling fra Nævnet med Angivelse af Lønvilkaar etc. Delvis beskæftiget Personale samt Kontorpersonale antages af Nævnet efter Indstilling af Kontorets Chef. Denne bør i Almindelighed være med til Nævnets Møder og have Adgang til at deltage i Nævnets Droftelser, dog uden Stemmeret. Nævnet bør have sin egen Sekretær.

Naar Forvaltningskommissionen har afsluttet sin Virksomhed, bør der træffes en Ordning med Hensyn til Indberetningspligten for Nævnet. Det findes rimeligt at fastslaa, at Nævnet ved Udgangen af hvert Finansaar afgiver en skriftlig Beretning om Virksomheden i det forløbne Finansaar, men at Nævnet yderligere aflægger specielle Rapporter

om saadanne Foretagender og Foranstaltninger, der har særlig Interesse, og som eventuelt kan have Betydning for andre administrative og finansielle Opgavers Behandling.

Det bør staa Nævnet frit for at bestemme, hvilke Opgaver der skal tages op, idet det dog, saa længe Forvaltningskommissionen sidder, maa anses for naturligt, at Kommissionens Arbejde er retningsgivende for Valget af aktuelle Arbejdsopgaver.

Udover det Arbejde, som udføres i F. R. K., bør Forenklingen og Rationaliseringen søges fremmet, ved at man i de forskellige Styrelser søger Forbindelse med saadanne Tjenestemænd, der efter Samraad med de centrale Organer (Nævnet og F. R. K.) arbejder med de samme Opgaver inden for paagældende Styrelse. Hvorledes en saadan Ordning i Praksis skal gribes an, skal Kommissionen ikke komme nærmere ind paa, da dette maa overlades til Nævnets Beslutninger i saa Henseende, og det Samarbejde, som man forudsætter vil blive etableret mellem det her nævnte Centralorgan og de enkelte Styrelser, som har Adgang til gennem dette Organ at iværksætte Undersøgelser paa de Omraader, hvor vedkommende Styrelse skulde ønske foretaget Reformen.

Det maa anses for naturligt, at det til at begynde med navnlig bliver Centraladministrationen — Departementer og Direktoratet — og dernæst de store centrale Institutioner under Arbejds- og Socialministeriet, Indenrigsministeriet etc., der gøres til Genstand for Undersøgelser og Overvejelse, men man bør derudover ogsaa have sin Opmærksomhed henvendt paa Statens indtægtsgivende Virksomheder. Ogsaa i saa Henseende vil det imidlertid være praktisk ikke at lægge Retningslinierne for Arbejdsprogrammet fast.

En væsentlig Del af de Opgaver, som det oprindeligt har været Tanken, at Forvaltningskommissionen skulde søge løst, maa ifølge Forholdenes Natur overlades til det nye Forvaltningsorgan at beskæftige sig med, derunder en Gennemgang af de enkelte Styrelser og Kontorers Forhold med en Forenkling og Rationalisering for Øje, saaledes at Kommissionen kan indskrænke sig til at angive Retningslinierne for et saadant Arbejde, medens den detaillerede Behandling af Emnerne overdrages Centralorganet. Ogsaa de særlige Personalespørgsmaal, der har været rejst inden for Kommissionen, bør viderebehandles i Nævnet og F. R. K., der efter Kommissionens Mening faar en meget betydningsfuld Opgave ved at stille Forslag om Sanering af Administrationens Personaleforhold, derunder Reduktion af Personale, der er kommet ind i Kontorerne som Følge af en Forøgelse af de ekstraordinære og konjunkturprægede Arbejdsforhold med midlertidige Opgaver samt Ophevelse — helt eller delvis — af administrative Organer, hvis Opretholdelse ikke længere er paakrævet — i hvert Fald ikke i hidtidig Udstrækning — fordi de oprindelige Forudsætninger er ændrede. I det hele bør det omhandlede Organ betragte det som en Hovedopgave at tilvejebringe en Begrænsning af Statens Udgifter ved de Foranstaltninger, det bringer til Udførelse.

Til Afholdelse af de med Nævnets og Centralkontorets Virksomhed forbundne Udgifter bør der søges den nødvendige Bevilling paa Bevillingsloven § 24.

P. K. V.

Thorkil Kristensen.

Thorsen,
Skr.

FORVALTNINGSKOMMISSIONEN
AF 1946
Adr. Finansministeriet.

Bilag 5.

København, den 28. August 1947.

Til Statsministeriet.

Under Kommissionens Arbejde med Spørgsmaalet om Betimeligheden af at overføre Sager, som det hidtil har været overdraget Centraladministrationen eller centrale Statsinstitutioner at behandle, til lokale Administrationer er man blevet opmærksom paa det i høj Grad ønskelige i, at der, medens dette Arbejde staar paa, ikke fra Lovgivningens eller Administrationens Side foretages Skridt, der er egnede til at præjudicere eller vanskeliggøre den endelige Løsning inden for dette Omraade.

I denne Anledning skal man anmode Statsministeriet om at ville opfordre samtlige øvrige Ministerier og Styrelser til ved Udfærdigelse af Forslag til nye Love eller Lovændringer samt ved Udstedelse af Anordninger, Bekendtgørelser m. v. at paase, at der i den Udstrækning, det er sagligt forsvarligt, tages Hensyn til Gennemførelsen af en passende Decentralisation, eller i det mindste undgaas yderligere Centralisation af Administrationen paa indeværende Tidspunkt.

Det tilføjes, at Kommissionen vil være villig til, om det maatte ønskes, at afgive Udtalelse vedrørende eventuelt forekommende Tvivlstilfælde af denne Art.

P. K. V.

Thorkil Kristensen.

Thorsen,
Sekr.

FORVALTNINGSKOMMISSIONEN

AF 1946.
Udvalg 7.

Bilag 6.

København, den 2. September 1947.

Til samtlige Ministerier og Styrelser.

Det under Forvaltningskommissionen nedsatte Udvalg 7, der behandler Spørgsmaalet om Betimeligheden af at overføre Sager, som det hidtil har været overdraget Centraladministrationen eller centrale Statsinstitutioner at behandle, til lokale Administrationer, har paa sit Møde den 28. f. M. besluttet at nedsætte 5 Arbejdsudvalg til Gennemgang af de forskellige Administrationsomraader med en Decentralisation for Øje.

Disse Omraader er:

- 1) Amtskontorerne.
- 2) Amtstuerne,
- 3) Politi- og Retskontorerne,
- 4) De kommunale Kontorer,
- 5) Andre Administrationsomraader.

For en Del af disse Forvaltningsgrene foreligger der allerede Forslag til Decentralisation, og det er Hensigten at søge optaget Forhandling med de Ministerier og Styrelser, der berøres af de Forslag, som behandles af Arbejdsudvalgene.

Af Hensyn til Opnaaelsen af det bedst mulige Resultat af Udvalgets Arbejde vil man anse det for særdeles ønskeligt, at der udfoldes Bestræbelser for at faa alle Forslag, der har Relation til de omhandlede Spørgsmaal, optaget til Behandling. Man skal derfor anmode de respektive Ministerier og Styrelser om selv at udarbejde og fremsætte saadanne Forslag vedrørende Decentralisering inden for paagældendes administrative Omraade, som disse maatte anse for hensigtsmæssige.

Eventuelle Forslag af den omhandlede Art bedes snarest tilsendt Forvaltningskommissionens Sekretariat, Finansministeriet.

P. K. V.

Thorkil Kristensen.

Thorsen,
Sekr.

